

DARÁNYI IGNÁC TERV

MINISZTERELNÖKSÉG

LECH
NER
TUDÁS
KÖZ
PONT

NEMZETI LEADER KÉZIKÖNYV

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA TERVEZÉSI SABLON 2014-2020

2015. SZEPTEMBER

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	5
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	7
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	10
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	12
4.1 Helyzetfeltárás.....	12
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	19
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	21
4.4 SWOT	25
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	27
5. Horizontális célok	30
5.1 Esélyegyenlőség.....	30
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	32
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása	34
7. A stratégia beavatkozási logikája	36
7.1 A stratégia jövőképe.....	36
7.2 A stratégia célhierarchiája	36
8. Cselekvési terv	39
8.1 Az intézkedések leírása.....	39
8.2 Együttműködések	62
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	63
8.4. Kommunikációs terv	65
8.5. Monitoring és értékelési terv	66
9. Indikatív pénzügyi terv	67
Kiegészítő információk	69
Mellékletek.....	69

Vezetői összefoglaló

Az EU 2014-2020-as időszakában fennmarad a KAP szabályozás, ennek keretében kerül sor a vidéki térségek agrárgazdaságának és népességének elkülönített pénzalapú támogatására. Ennek célrendszerében jelentős súllyal bír a fenntarthatóság mind gazdasági, mind környezeti értelemben, de a vidékfejlesztésben a társadalmi fenntarthatóság is valós szükséglet. A legnagyobb közös gondok a foglalkoztatás bővítésével oldhatók, ezért általános cél a beruházási célú támogatások növelése. A Vidékfejlesztés esetében ez azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló források rendszerében is növelni szükséges a beruházások arányát, generális cél a források 70 %-nak megfelelő részesedés elérése.

A HACS területén a célrendszer megfogalmazása nagyban épít a 2007-2013-as ciklus eredményeire mind struktúrájában, mind humán erőforrásaiban. A 2007-2013-as programunk értékelése során megállapítottuk annak stratégiai célrendszerünkhöz illeszkedő hasznosságát, az eredmények pozitív hozzájárulását a térség elvárásaihoz, ugyanakkor látható az is, hogy mérhető érdemi változások a programozási időszakon túli időszámban, további koncentrációkkal érhető el. A tervezési munkában részt vevők aktivitása tükrözi a korábbi pályázati eredményességüket is. Ez kifejezi azt, hogy növekvő a programhoz való érdek-kötődés, illetőleg erősödik a pályázók szintjén is a ráépülés igénye.

A vidékfejlesztési alapelveknek is megfelelő szektorális és innovációnak tekintett ágazati közösségi tervezési alkalmakon keresztül mértük fel a térség jelen állapotát és határoztuk meg a fejlesztési irányokat. A nehezen megszólítható, hátrányos helyzetű csoportok bevonása külön elemként jelent meg, amiben a csoport sajátosságai is szerepet játszanak. E csoport markáns jelenléte adja a térség társadalmi besorolásának is valós alapját, ugyanakkor a fejlesztési program számukra kínálja a legkisebb közvetlen hasznót, melynek oka az, hogy a csoport nem tud alanya lenni a pályázatoknak.

A fejlesztési ciklusban rendelkezésünkre álló forrástömeg eleve nem teszi lehetővé jelentős számú munkahely létrejöttét vagy komplex térségi fejlesztés megvalósítását, továbbá a nagyszámú település kirekesztés-mentes részvétele főképp kisméretű projekteket prognosztizál. Más operatív programok segítségével megvalósuló fejlesztések jobbára a járásszékhelyekre vagy a turisztikailag prosperáló településekre irányulnak, így a forráskoordinációt és hatás-elvárást is ezekhez kell illesztenünk.

A HFS célrendszerében két markáns átfogó cél fogalmazódik meg: a térség társadalmi-gazdasági kétpólusú jellegének oldása és a turisztikai magterületeken kívül turisztikát serkentő fejlesztések révén az idegenforgalmi tevékenység kiszélesítése. Az ezeket segítő intézkedésekkel a jelenlévő társadalmi és gazdasági differenciáltságot próbáljuk feloldani a valós kitörési lehetőséget kínáló, kihasználatlan kapacitásokkal rendelkező idegenforgalmi tevékenység minél nagyobb területi kiterjesztésével.

A HACS területén élő lakosság rossz társadalmi-gazdasági jellemzői még a XX. század elejétől alapozódtak meg. Az elzárt határmenti állapot délről és a megyeközponttól illetőleg a fővárostól való távolság, a sajátos, kiemelkedő termékstruktúra hiánya, a legújabb-kori gazdasági válsághelyzet tartósan periférikus állapotban tartja a térséget, ez tetéződik a munkaerő és fiatalok nagyszámú elvándorlásával. Jelentős a térség belső periferizálódása azáltal, hogy a népesség jelentős hányada él alacsony lélekszámú kistelepülésen, melyek a településszerkezet sajátosságai, a tömegközlekedési lehetőségek miatt távol vannak a térség belső munkalehetőségeit koncentráló központjaitól. Ugyanakkor a térség jó termőhelyi adottságokkal rendelkezik, néprajza, építészeti múltja, jó néhány közismert idegenforgalmi attrakciója, természeti értékei kitörési lehetőséget jelentenek.

Az adottságokra épült vállalkozások működő beruházásai, (szállodaipar, borászat, agrárgazdaság), az ehhez kapcsolódó fejlesztések (wellness, borgasztronómia, Vár) és kiemelt programok (Ős-Dráva Program) formálódó rendszere is erősíti a kitörési lehetőséget.

Törekszünk a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére oly módon, hogy az lehetőség szerint kapcsolódjon a térségi turisztikai hasznosuláshoz.

Ebben jelentős szerepet szánunk a civil szervezetek szerepvállalásának a helyi értékeink mentén azok megőrzésében és gondozásában, céljaink szerint üzleti hasznosításában is. A térség idegenforgalmát segítő gazdaságában ezáltal a civil szervezetek - főként a kultúra illetőleg a térségi összetartozás növelése és a társadalmi aktivitás növelése területén - valós közösségi gazdasági tevékenységet végezhetnek.

A helyzetfeltárás során kiderült, hogy a lehetőségeink, kitörési pontjaink belső menedzselés nélkül spontán módon nem használhatók ki, az elért eredmények a külső versenytársak következtében veszíthetnek is értékükből. Eszközeinkkel segítenünk kell a hasznosulást, ösztönözni a továbblépésre az aktív területeken is. Ehhez szükséges a közvetlen résztvevők befogadó készségének növelése a segítség és az új segítő partnerek felé, illetőleg a segítségben résztvevők képességeinek növelése.

A társadalmi, gazdasági szempontból kétpólusú akcióterület olyan beavatkozásokat igényel, amelyek egyrészt csökkentik az életminőségbeli különbségeket, másrészt működőképes hálózatokat hoznak létre a centrum és periféria települések között mind piaci, mind közösségi értelemben.

- vállalkozói és civil szféra munkahelyteremtése

- idegenforgalomhoz kapcsolódás a térségi szolgáltatási csomagok bővítése területén

- élelmiszer és kézműves termék ellátásban részvétel

Mindezek során érvényesülő hatások: Turisztikára épülő (azt segítő) fenntartható tájhasználat; egymást segítő belső gazdaság; térségi brandhez hozzájáruló elemek; perifériák felzárkóztatása; tradicionális tudásanyag feltárása és felhasználása.

Ezekkel a belső helyi gazdaság elve alapján növekszik a helyben tartott pénz tömege, ebből eredően növekszik az életszínvonal, a szociális együttműködés növelése hozzájárul az előbbiekből kimaradó népességhányad életkörülményei javításához - összességében életminőség javulás következik be.

Környezeti fenntarthatósághoz hozzájárul a program azáltal, hogy a térséget egészében készíti a vendégfogadásra, ez az általános igény emelkedését vonja maga után. Ehhez eszköz a civil tevékenységek aktivitásának növelése (helyben igényelt eszközfejlesztés, zöldterületi rekreációs fejlesztések).

Innovációs elem a közösségi feladatellátásban részt vevő társadalmi szolgáltatásokat vagy hatósági munkát végzők bevonása már a tervezéstől kezdődően, illetőleg az eltérő fejlesztéseket megvalósító, eltérő szektorok szereplőinek későbbi együttműködésekben való ösztönzése. Itt az igény régóta kimondott, alapvetően az azonos tevékenységet célzók (pl. turizmus) szakmai együttműködési igényét jelenti, szándékaink szerint az ágazati eredményesség növeléséhez az ágazaton kívüli alaptevékenységű partnerekkel közös hálózatot szükséges kialakítani az eredményesség fokozásához. Ehhez segítségképp hasznosítjuk a korábban létrehozott „Vidékünk kincsei” hálózati kezdeményezésünket.

Célrendszerünkben a helyi termékekre (1) és helyi értékekre (2) épülő gazdaságfejlesztés, értékeink összegyűjtése és népszerűsítése (3), tradicionális és fenntarthatóság kapcsolódása az innovációhoz (4) és a szegénység ellen az életmód változtatással (5) irányai köré szervezzük 15 intézkedésünket.

Ezek keretében növeljük a bevonható és összességében a piaci koncentrációt elérő termékek (élelmiszer, kézműves) mennyiségét és választékát, a térség tradicionálisát vagy egyediségét jelentő értékek bemutathatóságát, előállításukban vagy fenntartásukban részt vevő egyes helyszíneket látványossággént mutathatjuk be, az ágazati stabilitást eredményező több szereplő közti üzleti együttműködések ösztönözzük.

A forrásfelhasználáshoz tartozó döntési felhatalmazások és helyi legitimáció kifejeződik az akciócsoport szervezeti keretében, mely lefedi a teljes térséget, összetételében megfelel a külső elvárásoknak, személyi összetételében kifejezi a tagság bizalmát, a közreműködők személyi kompetenciái mind az írott elvárásoknak, mind gyakorlati szempontoknak megfelelnek. A megvalósító munkában a munkaszervezet személyi állománya 2012-től változatlan, megfelelő kapcsolatokkal rendelkezik a volt pályázók, döntéshozók és a pályázati generáló tevékenységbe bevonható ügyfélkör felé.

Az indikatív forrásfelhasználás az arányosítási elvével kifejezi a forrásgazdálkodás szándékát: több lépcsőben kívánjuk felmérni a valós és a térség számára leghasznosabb pályázatokat. Az első

pályázati ciklusokban túljelentkezésre számítunk, ami egyúttal szűrő is. A relatíve nagyobb számú kérelemből sikeresebben szűrhetők ki az értékesebbek, ugyanakkor az időszak második felében keletkező új ötletekre a korábbi visszamaradtak jobban kidolgozott változatai növekményként jelentkeznek. Forrásoldalról az első körökben támogatott, de meg nem valósuló lekötések felszabadulása forrástöbbletet eredményez. Várakozásunk szerint a valós forráslekötés több mint 50%-a várható a 2019-2020-as években, a tényleges eredmények zömében 2019-től jelennek meg. Ez összhangban van a 2007-2013-as ciklus tapasztalataival. A tervezett forrásfelhasználásban 60% gazdaságfejlesztés valósul meg, melyhez mintegy 20%-nyi bővülést jelent a civil szervezetek gazdasági téren is hasznosítható fejlesztési tömege, mely a közösségi gazdaság növekedési potenciálját mutatja.

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kidolgozása az EU 2020 stratégiában rögzített stratégiai célkitűzésekből kiindulva a Partnerségi Megállapodás, valamint a Vidékfejlesztési Program vonatkozó ágárpolitikai és vidékfejlesztési céljaihoz igazodva történt. A HFS biztosítja az EU 2020 öt céljához való hozzájárulást az alábbiak szerint.

Foglalkoztatás. Kiemelt figyelmet fordít a foglalkoztatás ösztönzésére, a helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdasági hatású tevékenységek támogatásával.

Kutatás és fejlesztés. A LEADER kritériumoknak megfelelően, a helyi társadalom innovációs megoldásainak teret adva lehetőség nyílik a specifikus területi szükségletek kezelésére.

Fenntarthatóság. A HFS figyelembe veszi az éghajlatváltozással járó kötelezettségeket, előnyben részesíti a megújuló energiaforrások bevonását és az energiahatékonysági szempontokat.

Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen. Lokális célközösségekben meglévő szektorokon átívelő partneri együttműködéssel életmód - életkörülmény változtató soft jellegű kezdeményezések életre hívása, melyek további külső források bevonásával tárgyasult eredményeket generálnak.

Oktatás. A gyermek és ifjú korosztály belső elvárásait, motivációit érintő közösségi és mintajellegű akciók támogatása, mely hatást gyakorol az iskolázottságra és a későbbi életpályára.

A Partnerségi Megállapodásban rögzített 11 tematikus célterület közül Helyi Fejlesztési Stratégia a következők eléréséhez járul hozzá.

A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése. A HFS megvalósítása a LEADER programon alapul, ezért a LEADER alapelveknek megfelelően olyan integrált, újszerű megoldásoknak ad lehetőséget, amelyek mintaként szolgálhatnak más közösségek számára is.

A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági, a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének javítása. A stratégia a helyi gazdaság és foglalkoztatás fejlesztését a működési terület belső munkamegosztásának megvalósításával ösztönzi, mely során az elmaradottabb, periférikus területek produktumai piacra találnak a centrumtelepüléseken.

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.

A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása. A HFS a helyi termékekhez és szolgáltatásokhoz kapcsolódó megújuló energiaforrások bevonását és az energiahatékonyság növelését előnyben részesíti.

A társadalmi együttműködés erősítése és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem. Az érintett közösségek segítséget kapnak az életkörülményeiket megváltoztató kezdeményezések megalapozásához, valamint támogató partnerek bevonásához, mely eredményeként célzottan és szinergikusan hasznosulnak a befektetett források.

Az oktatásba és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében. A HFS közvetett módon járul hozzá a célterülethez a fiatal korosztály belső elvárásaira, motivációira hatást gyakoroló tevékenységek támogatásával, amelyek tanulásra épülő életminták segítségével mutatnak jövőképet.

A Vidékfejlesztési Program (VP) célrendszerén belül a Helyi Fejlesztési Stratégia elsősorban (HFS) a 6. számú, társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása prioritáshoz kapcsolódik. A HFS célja, hogy a működési terület 88 településén hozzájáruljon a helyi termékeket – szolgáltatásokat preferáló gazdasági környezet, a köz- és civil szféra, valamint a mikro-vállalkozások fejlesztéséhez. A közösségek együttműködése és az egyének aktivizálása révén erősítse a lakosok kötődését a vidékhez. Óvja, és alkotó módon hasznosítsa az épített, a természeti és a kulturális örökséget. Ösztönözze az együttműködést, a jó példák megismertetését, más források elérését-bevonását és járuljon hozzá a VP beavatkozási logikájához. A térségben lakó deprivációtól, szegénységtől sújtott célcsoport életkörülményeit javítsa. Várt eredmény a fiatalokat itt tartó, letelepedésre ösztönző tiszta, szép környezet, az igényeiket kielégítő lakhatási lehetőségek elérése. A mikro-szintű vállalkozások fejlesztése, tevékenység- és kapacitásbővítése elősegíti új munkahelyek létesítését, a magasabb jövedelemszint kialakulását.

A Helyi Fejlesztési Stratégia a Vidékfejlesztési Program a 19.2 „közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szerinti műveletek végrehajtásának támogatása” alintézkedésben felsorolt legfontosabb célok megvalósulását is figyelembe veszi.

- **A vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartását** a helyi termékek és szolgáltatások piacrajutásának és marketingjének támogatásával /1., 4, 6.,7.,8., 9., 10.,11., 15. számú HFS intézkedés/

- **a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítását** a társadalmi gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztésével /12. , 13. , 14. számú intézkedés/,

- **a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzóképeségének erősítését** helyi értékek feltárásával, hozzájuk kapcsolódó fejlesztésekkel, a helyi identitástudat növelésével, turisztikai szolgáltatások és attrakciók fejlesztésével a magterületeken kívüli a periférius térségekben, valamint helyi termékkör bővítésével ellátási és turisztikában értékesíthető termékek létrehozásával /1 – 10. sz., 16. számú intézkedés/,

- **a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítését** szegénység elleni életmód változtatással, a fiatal korosztály belső elvárásai–motivációi formálásával tervezi megvalósítani /12. sz. intézkedés/.

A 2014 – 2020 időszakban a Helyi akciócsoport aktívan részt vesz a projektgenerálásban, animációban, igény esetén folyamatos tanácsadással segíti a projektek megvalósulását. Ez a tevékenység lényegesen emelni fogja azon projektek arányát, amelyek ténylegesen hozzájárulnak a HFS-ben megfogalmazott célok megvalósulásához, mivel a HACS-nak lehetősége lesz célzottan formálni a fejlesztési elképzeléseket, projektötleteket. Az olyan általános (nem innovatív, megfogható jövőképet és reális hatást nem előrevetítő) projektötletek - amelyeknek nincs erős stratégiai kapcsolódása - esetében a HACS a pályázókat úgy informálja, irányítja, segíti, hogy a megfelelő tartalmú projektek kialakítását ösztönözze. A beérkezett projektek előzetes értékelése és kiválasztása szintén a HACS feladata lesz, ezen keresztül képes a szervezet azokat a projekteket támogatni, amelyek leginkább hozzájárulnak a HFS-ben közösen megfogalmazott célok eléréséhez. A kiválasztási kritériumok kötik össze a projekteket a stratégiával, ezért olyan eszközt jelentenek a HACS kezében, mellyel befolyásolni tudja a HFS megvalósulását. A kritériumok alapja az objektivitás és mérhetőség, annak érdekében, hogy számszerűsíthető outputokat lehessen megfogalmazni. Többlépcsős projektkiválasztás szolgálja a projektek minőségi fejlődését, mert az első körben elutasított projektek újragondolás és a szükséges módosítások után újra benyújthatók, vagy más, a javasolt fejlesztésnek megfelelőbb támogatási forrás irányába terelhetők. A kiválasztás során a HACS

feladata a pályázók háttérének feltérképezése annak érdekében, hogy kiszűrésre kerülje a meg nem valósuló, papíron maradó projekteket.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

1. A tervezési folyamat átláthatóságát és nyitottságát kommunikációs eszközök segítségével valósította meg a Helyi Akciócsoport. A szervezet honlapján /www.dbhte.hu/ jelentek meg a HFS-hez kapcsolható aktuális információk – meghívók, emlékeztetők, fotók. Ugyanitt folyamatos projektötlet gyűjtési felhívást tett közzé a tervezéssel foglalkozó szakember gárda. A honlapon történő közzététel mellett a rendezvényekre a meglévő partneri címlista alapján célzott meghívók mentek ki az aktuálisan érintett szektoroknak, ágazatoknak, szereplőknek. Az akcióterület tájékoztatását olyan kommunikációs eszközök megválasztásával érte el a HACS, melyek biztosították egyrészt az információk gyors eljutását, másrészt motivációt keltettek az itt élőkben a szükségleteik kifejtésére. Megfelelő koncentrátságot kellett fenntartani annak érdekében, hogy ne aprózódjon el a tervezés az egyéni érdekek irányában, ezt a HACS moderálása és animálása biztosította. A lezajlott rendezvények után a HACS visszacsatolást kért a legaktívabb résztvevőktől annak érdekében, hogy közös egyetértésen alapuljon a HFS-be bekerülő szakmai tartalom. A térségi párbeszéd kialakulását nemcsak a HACS aktív kezdeményező hozzáállása, hanem a korábbi Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása során kialakult bizalmi partneri hálózat alulról induló megkeresései is szolgálták. A tervezési folyamat információinak áramlását a HACS munkaszervezete fogta össze. Minden rendezvényen jelenléti ív, emlékeztető és fotódokumentáció készült, mely részben közzétételre került és teljes egészében megtekinthető a munkaszervezet irodájában. A Helyi Akciócsoport Közgyűlése hagyja jóvá az Egyesület honlapján közzétett HFS első változatát. Az Irányító Hatósággal történő egyeztetés után átdolgozott, véglegesnek tekinthető HFS-t - szintén előzetes közzététel után - a Közgyűlés fogadja el.

2. Az érintettek a tervezési folyamat több pontján kerülnek megszólításra. A munka megkezdését megelőzően a munkaszervezet meghozta a folyamat végrehajtását szabályozó eljárást.

A 2007-2013-as időszak értékelési munkája egybe esett a következő időszak kiindulási alapjainak lefektetésével. A záró értékelés során ismertté váltak az program előzmény számszerű és projektszintű eredményei, valamint az Akciócsoport önkéntes tevékenysége több elemében is a következő programozási időszakra készült: egyes jogcímekben ténylegesen megvalósult fejlesztéseket kiadványokban rendezte és adta közre, illetőleg a www.videkunkincsei.hu honlap létrehozásával területet biztosított a helyi gazdaságba potenciálisan bevonható projektgazdák számára, mely egyben hálózat szervezési lépéseket is jelent.

A tervezési munka közvetlen elkezdésekor az Akciócsoportot alkotó szektorok számára általános érdekkörű fórumokat tartottunk, melyeken a helyzetelemzés témaköre volt a kiinduló szempont. Ezeket követően kisebb fókuszcsoportok számára hirdettünk kisebb fórumokat - attól függően, hogy azokon a résztvevő érdekkör hová sorolható - intézményi vagy szakmai konzultációk keretében vizsgáltuk közösen az adott csoport és a HFS logikai kapcsolatát.

Az intézményi konzultációkon fel kellett ismertetnünk, hogy a közigazgatás vagy hatósági munka miért és mennyiben lényeges eleme a tervezésünknek, ezt követően alapvetően az adat- és információáramlás, az egyes lakossági vagy fejlesztési érdekcsoportokra gyakorolt hatások feltárása volt a feladat.

A szakmai konzultációkon az egymástól lényegesen eltérő gazdasági érdekcsoportok térségen belüli pozíciója, egymáshoz való viszonyuk, a térség gazdaságára kifejtett hatásuk volt a kiinduló szempont. A nehezen elérhető csoportok érdekkörébe térségünkben egy fókuszcsoport került meghatározásra. Ebben lényeges segítő hatású volt az Autónia Közalapítvány 2015. december 10-i rendezvénye, melyen részt vettünk. Önálló felmérést készítettünk 2013-ban (Települési nemzeti- és vallásügyi-újító

2013), a rendelkezésre álló KSH adatok alapján vizsgáltuk az önmagát cigánynak vallók település belüli arányát, illetőleg ez alapján interpoláltuk a cigány népesség nagyságát, ami 5200 fő volt. A települési lakosságon belüli arány alapján 4 településre koncentrálódik 45%-uk. E települések más társadalmi-gazdasági adatai is rendkívül rosszak, ugyanakkor annak kimondása, hogy ez etnikai eredetű probléma, mégsem lehet, mert a kisebb cigány-arányú településeken is ismétlődnek a rossz TG mutatók. Ugyanakkor ismert, hogy a korábbi VF-programban való részvételi arányuk rosszabb, kifejezetten cigány közösség nem hajtott végre fejlesztést. A problémakör HFS-be illesztésére tervezzük végrehajtani a két célzott fórumot, amelyből az egyik a HFS benyújtásáig megtörtént:

1. Roma önkormányzati konzultáció 2016.01.12.:
2. Az eddig lezajlott TÁMOP-programok vezető partnereivel tervezünk egy fórumot összehívni, illetve olyan civilekkel, akik részt vettek hasonló programok lebonyolításában.
3. A tervezési folyamatban az elnökség jóváhagyása alapján a következőket követjük:
 1. A tervezés alapvető szakmai felelőse a munkaszervezet. Belső feladatmegosztással a munkatársak önálló részfeladatokat látnak el: a fórumok és rendezvények fő levezetője a Szarkándi Lajos munkaszervezet vezető, de ebbe a munkában részt vesz Vida Balázs pályázati referens is, aki az adott rendezvény időpontjától és helyszínétől függően önállóan is eljár. Szpisják Pál pályázati referens a hálózati partnerek, korábbi megvalósító ügyfelek körében végez egyéni konzultációkat, ehhez kötődően a beérkező projektterveket dolgozza fel, munkája részeként a korábbi ötletgazdákat keresi fel. Szabó Erika PR-referens az egyesület marketing és önadminisztrációs tevékenységeit végzi, melynek keretében a projekt-tulajdonosok és azon kívüli partnerek hálózatba szervezését, az egyesület külső kommunikációját segíti. E munkák során áll össze a HFS logikai egysége és tartalmi vázlata.
 2. A közösségi események (fórumok, konzultációk) szervezése és végrehajtása során véleményformáló résztvevők és az elnökség meghívást kapnak a tartalmi fejlesztő eseményekre, amelyek során állnak össze a HFS munkarészei. Ezekre a munkaszervezet készít vitaanyagot, mely mentén a csoportmunka során áll össze a tervezet.
 3. A tervezet az elnökség ülésén kerül megvitatásra és közgyűlés elé bocsátásra javasolja azt
 4. A közgyűlés dönt a HFS elfogadásáról és benyújtásra kerül az IH-hoz
 5. Az IH szakmai értékelését követően a 2- 3. pontok igény szerint ismétlésre kerülnek
 6. A közgyűlés dönt a HFS végleges formájának elfogadásáról és benyújtásra kerül az IH-hoz
4. A tervezésbe bevont közösség részvétele nemcsak alulról jövő kezdeményezések megjelenését eredményezte, hanem hozzájárult a 2020-ig tartó támogatási időszak eljárásrendjei, kritériumai és korlátai megismertetéséhez. A potenciális projektgazdák információkat kaptak arról, milyen keretek között képzelhetik el a külső forrásból tervezett fejlesztési elképzeléseiket. Ezek mellett a résztvevők a tervezési folyamat során egymás érdekeit, szükségleteit, kínálatait és nézőpontjait is megismerhették. Korábban nem létező informális kapcsolatok alakultak ki, például a keresleti oldalt képviselő helyi turisztikai szolgáltató étterem kapcsolatba került helyi bio-termelővel és lehetőség nyílt arra, hogy bizonyos speciális árut ne a térségen kívülről, hanem helyben, rövid utaztatással szerezzen be. Az ilyen ágazatközi hálózatosodási kezdeményezések külső támogatási források nélkül is előnyösek a térség számára és a HFS integráltságát jelentik. A résztvevők HFS-hez kapcsolódó javaslatai, megállapításai alapvetően az akcióterület erősségeinek, gyengeségeinek, lehetőségeinek és veszélyeinek rögzítésére irányultak, melyhez kapcsolódóan elmondták saját szükségleteiket. A tematikus megbeszélések hozzájárultak az adott téma és a közös jövőkép megformálásához, az átfogó, valamint specifikus célok logikai láncolatának kialakításához. A résztvevők számára legfontosabb célok olyan közös fejlesztési irányokra voltak választhatók, melyek a későbbi pályázati kiírások alapját jelentő intézkedések megfogalmazását hozták magukkal. A tervezés során alapszempont volt a LEADER alapelvek követése, ezért az egymáshoz kapcsolható kezdeményezések és projekttervek térségi hálózatosodásának elvárása megfogalmazásra került a

HFS-ben. A helyi közösség HFS-hez kötődő konkrét megállapításait részletesen bemutatja a HACS-nál megtekinthető konzultációs melléklet.

A turisztikai magterületen is és a perifériákon is igény van arra, hogy a LEADER program kiegészítse, valamint erősítse a meglévő kedvező idegenforgalmi adottságokat. Ennek érdekében mind az átfogó, mind a specifikus célok turisztikai gazdaságfejlesztést irányoznak elő. Ezt olyan komplex intézkedésrendszer támasztja alá, amelyben a kedvezményezettek motiválva vannak az együttműködésre és a lokális gondolkodásra. A helyi termékek és szolgáltatások előállításának, piacra jutásának támogatásával párhuzamosan olyan rendezvények (táborok, fesztiválok) lebonyolítása támogatható, ahol helyi értékeket, helyi termékeket jelenítenek meg. Például egy helyi hagyományőrző civil szervezet támogatást tud elnyerni fellépő ruhákra, ezután meg tud vagy jobban meg tud jelenni a piacon. Az ugyancsak támogatott rendezvényen elvárás, hogy a szolgáltatást nyújtók többségben helyiek (működési területen belüliek) legyenek. Ezzel összekapcsolódnak intézkedések, ugyanakkor a támogatási források hasznosulását is sikerül térségen belülre koncentrálni. Járulékos haszon, hogy a rendezvényeknek identitás, idegenforgalmi és marketing hatása is van. A HFS így közvetve elősegíti az idegenforgalomhoz kapcsolódó kulturális ipar fejlődését. Tovább erősíti a térségi szintű hatást az egyes termelők, szervezetek integrációjának, hálózatosodásának elősegítése a HFS-ben, mely meglévő és új együttműködések támogatásában nyilvánul meg. A működési terület egységes arculatának megteremtése, a támogatott kedvezményezettek összefoglaló promóciója a HACS feladata, mely piacteremtő eszközként hozzájárul a megvalósult projektek nagyobb eredményességéhez.

A HFS másik alapvető célja a társadalmi – gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztése. Ebbe a célba olyan szegénységgel kapcsolatos javaslatok, megállapítások is beágyazódtak, melyek egyrészt a leghátrányosabb helyzetű csoportok lakhatási feltételeinek javítására, másrészt a fiatalokra való fókuszálásra irányultak. Ennek megfelelően született az „Életkörülmény és életmód változtatással az újratermelődő szegénység ellen, belső elvárások– motivációk formálása a fiatal korosztályban” specifikus cél, melyhez olyan intézkedések illeszkednek, melyek tematikusan koncentrálnak a szegénység és a megfosztottság elleni harcra, továbbá a LEADER-en kívüli forrásokhoz is kapcsolódnak.

5. Egyesületünk a 2015-ös év végétől kezdve célirányosan számtalan konzultációt bonyolított le, hogy minél teljesebb képet kapjunk a térségi szereplők, a különböző ágazatok képviselőinek fejlesztési igényeiről, javaslatairól. Mivel a konzultációk felsorolása és rövid leírása terjedemesre sikerült, így a HFS-be beemelése helyhiány miatt nem lehetséges, mellékletként a HACS irodájában tekinthető meg. Jelen fejezetben mindösszesen a konzultációk időpontját, az érintett szervezetet vagy célcsoportot és a résztvevők számát soroltuk fel:

Intézmény/célcsoport:	Időpont:	Résztvevők száma:
Duna-Dára Nemzeti Park Igazgatósága	2015.10.06.	1
Villány Város Önkormányzata	2015.10.09.	1
Vajszló Községi Önkormányzat	2015.10.12.	1
Siklós Város Önkormányzata	2015.10.14.	5
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	2015.10.15.	2
Harkány Város Önkormányzata	2015.10.15.	1
Civil szféra képviselői	2015.10.21.	5
Vállalkozói szféra	2015.10.21.	17
Önkormányzati szféra	2015.10.22.	10
Sellye Város Önkormányzata	2015.11.03.	1
Térségi borász vállalkozók	2015.11.05.	11
Ős-Dráva Program koordinátorai	2015.11.12.	3
Önkéntes mentőcsoport	2015.11.18.	18
Vallásturisztikai érdekcsoport	2015.11.25.	5
Családsegítésben résztvevő érdekcsoport	2015.11.27.	20

Máriagyúdi Plébánia	2015.12.02.	1
Méhészetben érdekelt vállalkozók, őstermelők	2015.12.02.	14
Kulturális foglalkoztatók	2015.12.10.	14
Katasztrófavédelem képviselői	2015.12.14.	2
Kulturális szervezetek	2016.01.12.	8
Térségi roma önkormányzatok	2016.01.12.	4
Horvát nemzetiségi vezetők	2016.01.13.	7

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete 1116 négyzetkilométeres kiterjedésű működési területén 2013-ban lakóhellyel rendelkezők száma 48 786 fő. Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, mert ugyanezen adatot a 2000. évben vizsgálva még 54 018 főt találhattunk. Az időszakban több mint 5200 fő, a teljes lakosság közel 10%-a tűnt el a térségből. A vidékfejlesztési közösség a Sellyei és a Siklói járás területéből 88 települést foglal magába, melyből 4 – Harkány, Sellye, Siklós és Villány - rendelkezik városi ranggal. A legnagyobb számban olyan aprótelepülésekről van szó, ahol a népesség nem haladja meg az 500 főt.

A térség Baranya megye déli részét, a Dráva-sík és a Villányi-hegység földrajzi táját fedi le. Délről a Dráva folyó, illetve Horvátország határolja. Kelet - nyugati kiterjedése nagyjából a Karasica folyótól egészen Somogy megyéig tart. A Dráva mentén található az ország egyik ismert tájegysége az Ormánság, mely Harkány – Siklós – Villány térségével egy vidékfejlesztési egységet alkot, ahol a földrajzi összetartozáson túl a közös történelem, a problémák és megoldásra váró feladatok is indokolják a szoros együttműködést. A múltban gyökerező déli határmentiségből periférikus állapot fakad, mely nem csak közlekedési, hanem gazdasági és társadalmi hátrányokat is felhalmozott. Megállapítható, hogy az összességében jó agroökológiai adottságokkal bíró térség eltartóképessége kicsi. A működési terület gazdaságilag és kulturálisan is sokszínű, nagy kiterjedésű térséget foglal magába. Adottságaiban és lehetőségeiben is változatos, de egymást kiegészítő elemek együttműködésén alapul, mely egységét az támasztja alá leginkább, hogy a HFS lezárása után változatlan településkörrel tervezi a HFS megvalósítását. A tervezési terület környezeti szempontból sajátos természeti és termőhelyi adottságokkal bír, melyek az erősségét képezik. Az ország legdélebbi fekvéséből adódó klímája, különleges élőhelyei, élővilága, a vizes élőhelyekben, termálvizekben, eredetvédett szőlőtermő tájban gazdag terület lehetőséget kínál magas minőségű táj-termékek előállítására és turisztikai vonzerőnövelésre. A Dráva teljes hullámtere a Duna-Dráva Nemzeti Park része. Az erdők és a mocsarak többsége, illetve a Villányi hegység vonulata Natura 2000-es terület. 4 település az Érzékeny Természeti Területek országosan kiemelt mintaterületéhez tartozik. A táj diverzitása nagy, de a rossz vízháztartás helyreállítása további javulást okozna. A holtágak elvesztették közvetlen kapcsolatukat a Drávával. A rossz folyószabályozás következtében a Dráva-sík egyre jobban kiszárad, csökken a vízkészlete. A folyamattal szembeni cselekvést jelent a Víz Keretirányelvnek megfelelő „Ős-Dráva Program” elindítása, melyhez szinergikusan tudnak kapcsolódni életminőség javító intézkedések.

A társadalom soknemzetiségű kultúrára épül. Együtt élnek az ormánsági magyarok, a Villány környéki németek, délen a szerb-horvátok, a sokácok és a romák. A tervezési területen a lakosság összlétszáma lassan, de folyamatosan csökken. Ez alól néhány kedvező adottsággal rendelkező vagy a roma lakosságot nagyobb arányban bíró település kivétel. A csökkenés oka a tartósan negatív vándorlási egyenleg és az alacsony születésszám. A népesség előregedése igen komoly méreteket öltött az aprófalvakban. Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacán kedvező pozícióban vannak, míg a leghátrányosabb helyzetűek inkább helyben maradnak. A férfiak és nők

lakosságon belül érzékelhető jelentős arányeltolódása elsősorban az előregedő aprófalvakra jellemző. A női többséggel rendelkező települések száma jóval nagyobb, mint a férfi többségű. A 290/2014. (XI.26.) Kormány rendelet alapján komplex mutatóval számolva a társadalmi, demográfiai, lakás és életkörülményeket, a tervezési területhez tartozó Sellyei járás a komplex programmal fejlesztendő besorolást, míg a Siklói járás a kedvezményezett besorolást kapta. A sellyei mutatószám országosan a második legrosszabb.

A gazdasági helyzetet nagymértékben befolyásolja a földrajzi fekvés. Az Ormánság délről teljesen zárt, mert a Dráva folyón Drávaszabolcs és Barcs között több mint 60 km távon nincs semmilyen átjárási lehetőség Horvátország irányába. Az érintett térségben nem alakulhattak ki határon átnyúló kereskedelmi, turisztikai és kulturális kapcsolatok. A legközelebbi nagyvárosok 30-70 km távolságra vannak a falvak többségétől, ahol szinte kivétel nélkül foglalkoztatási gondokkal küszködnek. Az érintett járásokat jellemzően az agráriumra épülő gazdasági tevékenység jellemzi, különböző intenzitással, eredményességi mutatókkal. A legkevesebb megújulási készséget mutató Sellyei járás munkaerő-piaci szempontból a legrosszabb helyen áll Baranya Megyében, de a Siklói járás adatai is riasztóak. A statisztikák szerint a legmagasabb munkanélküliségi mutatókat azok a települések adják, ahol a roma lakosság létszáma felülreprezentált. A közfoglalkoztatásnak köszönhetően a fő mutatók alapján az utóbbi években javultak a foglalkoztatási mutatók, de a jövedelmek az országos és a megyei átlag alatt vannak. A foglalkoztatottak nagy része a térségen belül helyezkedik el, azonban tendenciává vált a külföldi munkavállalás is. A térség gazdasági szerkezetére jellemző a mezőgazdasági vállalkozások magas aránya, ebből adódóan a foglalkoztatottság itt a legmagasabb, miközben a növénytermesztés adottságai különösen a Sellyei kistérségben rosszak. A mezőgazdasági termékek feldolgozása mindkét térségben elmarad a megyei és országos arányoktól, a feldolgozás lehetőségeit – szőlő-bortermelés kivételével – a térségben nem használják ki. A térségben alacsony a gazdasági szolgáltatást nyújtó vállalkozások aránya. Kiemelendők a térségek turisztikai lehetőségei, különösen a Drávamenti és a Villány Borvidéki természeti adottságok nyújtanak jó lehetőséget a jövedelemtermelő-képesség javításához.

A térségen átívelő korábbi együttműködésre jó példa maga a Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete, mely 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy összefogja a térség település-, illetve területfejlesztési kezdeményezéseit, valamint közös projekteket valósítson meg az élhetőbb vidékért. 2007-ben két kistérség (sellyei és siklói), 88 településének önkormányzatai, civil szervezetei, vállalkozói széles körű összefogása eredményeként helyi vidékfejlesztési közösség, majd LEADER helyi akciócsoport lett, továbbá megalkotta a működési terület helyi vidékfejlesztési stratégiáját. Alapvető céljai kiterjednek a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére. Tevékenységével hozzájárult a foglalkoztatás elősegítéséhez, a vidéki területeket vonzóbbá tévő beruházások támogatása révén a gazdasági és társadalmi visszaesés és a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordításához. A 2007 – 2013-as fejlesztési ciklus zárása után a szervezet tud mutatni egy olyan információs hálózatot - Vidékünk Kincsei néven - amely egy platformra helyezte a térség kínálati oldalát a kereslettel való könnyebb kapcsolódás érdekében, ezáltal hozzájárul a helyi gazdaság fejlesztéséhez. A Helyi Fejlesztési Stratégia megvalósítását változatlan működési területtel, szervezeti és személyzeti kapacitással tervezik elérni a helyi szereplők. Kiadványok készültek a sikeres projektekről, tájházakról, turisztikai szolgáltatókról, valamint helyi termékekről. A térségi marketing erősítése jegyében az egyesület 2012-óta minden évben, változó helyszínen megszervezi a „Vidékünk Kincsei” nagyrendezvényét, ahol megmutatkozhatnak a helyi kulturális, hagyományőrző fellépők, kistermelők és kézművesek, továbbá találkozhatnak a keresleti oldallal, piaci kapcsolatok alakulhatnak ki. A horvátországi LAG Baranja nevű LEADER HACS szervezettel együttműködve megalkották a határon átnyúló térség közös vidékfejlesztési stratégiáját. A szervezet a 2015. évben bekapcsolódott a Nemzeti Művelődési Intézet értéktár bizottságokat támogató munkájába, helyi szereplők együttműködésével megalakult az „Értéktár Kommandó”, amely egymás tapasztalatainak kicserélésén túl közös kezdeményezéseket valósít meg az érték alapú vidékfejlesztés területén. Korábbi sikeres együttműködések között említhető az Ormánsági Zöldút hálózat, mely környezetbarát közlekedési eszközökkel vezetett

túrázási lehetőséget nyújt az ide látogatóknak. Gyógy- és fűszernövény integrációs projekt valósult meg a térségben, mely a gyűjtők, termelők és egy feldolgozó üzem bevonásával piacképes együttműködést hozott létre. A Dráva-mente rehabilitációjának érdekében évtizedes szervezői munka folyik Ős-Dráva Program néven. A kezdeményezés járási, megyei és ország határokon átnyúló együttműködések jegyében a vízgazdálkodás revitalizációjára alapozza a helyi életminőség javítását. Eddigi legnagyobb volumenű projektje az Ős-Dráva Látogatóközpont létrehozását szolgálta. Szakrális szempontból ki kell emelni az egyházi, önkormányzati és civil összefogással megvalósult Magyar Zarándokutat.

A HFS releváns erőforrásokon alapul, kritikus tömege a lefedett működési területen értelmezhető, amely összefüggő, és elegendő mérettel rendelkezik az emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában egy életképes helyi fejlesztési stratégia támogatásához. A kritikus tömeg alapvetően a terület (fizikai, demográfiai és gazdasági értelemben vett) méretéből, valamint a helyi vidékfejlesztési csoport rendelkezésére álló (pénzügyi és emberi) erőforrásokból jön létre. A források „kritikus tömegére” van ugyanis szükség ahhoz, a stratégiában foglaltak valóban megvalósíthatók legyenek.

A stratégia megvalósításához elengedhetetlen a helyi közösség által elfogadott, hiteles emberi háttér. A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete két évtizedes stabil működésével és a sikeresen megvalósított Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával a háta mögött kompetens a mind az egyéni, mint a közösségi aktivitás fogadására. Az egyesület munkaszervezete olyan helyi lakosokból áll, akik személyes életútjukkal ismertséget szereztek. A stratégia tervezése és megvalósítása során biztosítani tudják a személyes kapcsolattartást és segítségnyújtást annak érdekében, hogy a közös vidékfejlesztési munka alulról építkező, demokratikus legyen. Az egyesület döntéshozói szintjét olyan személyek képviselik, akik a lokális közösségükben, a helyi társadalomban elismertek. Ennek eredményeként a szervezet olyan helyi karakterként jelenik meg, amely pozitív hatást tud gyakorolni az itt élő emberek életére.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

Térszerkezeti adottságok

A Dél-baranyai Helyi Akciócsoport működési területére alapvetően jellemző az elzártság. Az ország legdélebbi vidéke, a fővárostól átlagosan 250 km távolságra található. Autópálya nem érinti, legközelebb Pécs-Pogánynál van csatlakozási lehetőség (15-25 km). A kelet – nyugati irányba húzódó Villány – Barcs közötti vasútvonalon 2007-ben végleg megszűnt a személyszállítás. A térség aprófalvakkal sűrűn átszőtt, az egyes falvak közti távolság alig néhány kilométer. A közúthálózat is igen sűrű, de csak másodrendű közutak és a még működő vasúti szárnyvonalak jelentik a közlekedési lehetőséget. Az autóbuszok ritkán járnak, és drágák. Utak: K-Ny-i tengely: Sellye-Harkány-Villány, É-D-i vonal: Sellye-Szigetvár-Csányoszró-Szentlőrinc, Vajszló-Görcsöny-Pécs, Drávaszabolcs-Harkány-Pécs, Villány-Újpetre-Pécs. E vonalak uralják a közlekedési kapcsolatokat. A rendszeres és átfogó karbantartási hiány miatt ezek az utak is sok helyen elhasználódtak. A föld- és gyalogutak hiánya vagy rossz állapota hátráltatja a gazdálkodást és a turizmust. Jelenleg csak a drávaszabolcsi és beremendi határátkelő alkalmas a nemzetközi kapcsolatok lebonyolítására a Dráva folyó mentén jelenleg nincs logisztikai jelentőségű kikötő. Barcs-Órtilos-Heresznye-Drávaszabolcs kikötői a sétahajózás számára adnak csak lehetőséget. A megyeszékhely átlagos elérési ideje 41,7 perc, az autópályáé 36,8 perc. A járásközpontokra vezető leggyorsabb út hossza átlagosan 16,3 perc. A potenciális fejlesztési

centrumokat térségen belül a járásközpontok, valamint a Harkány – Villány mikrotérsége jelenti. Térségen kívül a megyeszékhely domináns.

Környezeti adottságok

A Dráva teljes hullámtere a Duna-Dráva Nemzeti Park része. Az erdők és a mocsarak többsége, illetve a Villányi hegység vonulata Natura 2000-es terület. Országosan védett a villányi Templom-hegy és a Szársomlyó. Számos természeti érték helyi védelem alatt áll. 4 település az Érzékeny Természeti Területek országosan kiemelt mintaterületéhez tartozik. A táj diverzitása nagy, de a rossz vízháztartás helyreállítása jelentős növekedését okozná. A Dráva a térség legnagyobb folyója, vízminősége jó. Szennyezése a Pécsi- és Fekete-víz vízgyűjtőjéről érkezik. A holtágak elveszítették közvetlen kapcsolatukat a Drávával. A folyószabályozás következtében a Dráva-sík egyre jobban kiszárad, csökken a vízkészlete. Az Akcióterületet keletről határoló Karasica vízfolyás vízminőségét Villány szennyvíztelepe és a borászat szervesanyag-terhelése határozza meg. A Baranyai-dombság víztározói feltöltődőben, ökológiai állapotuk leromlóban van. A Villányi hegység karsztvíz bázisai sérülékenyek. A vízelvezető vízgazdálkodás és a kedvezőtlen területhasználat nem képes a helyi klíma kilengéseit csillapítani. A biomassza hasznosítása csökken. Folyamatban van az erdők és energiaültetvények telepítése. A CO₂ kibocsátás az országos átlag alatt van. A tájban egymást kiegészítik a Dráva nedves ártéri síkja, illetve a Villányi-hegység szubmediterrán száraz lejtői; a szántóföldi gazdálkodás, illetve a szőlőművelés. A Villányi hegység karakterét összefüggő szőlői, a Dráva-síkét mozaikos tájszerkezete, vizes jellege adja. A Dráva-síkon a talajféleségek mozaikos megjelenésűek, általában alacsony AK értékűek. A talajra a legnagyobb veszélyt a helytelen vízgazdálkodás, az „elvíztelenedés” jelenti. A Villányi-hegység lábánál a csernozjom barna erdőtalajok adnak helyet a szőlőknek. A hegység vonulatai erőzión szabdaltak, a szántóföldi művelést nehezítik. Mindenütt biztosított a rendszeres, és szelektív hulladékgyűjtés, az állati tetemek szakszerű elhelyezése. Hulladékhasznosítás: sellyei szennyvíztisztító-telep szennyvíziszapjának, vajszlói sertés trágya biogáz üze me, másutt más szerves anyagok komposztálása; az építési törmelék újrahasznosítása, valamint a hulladékok elégetése. A térség levegőminőségi állapota jó: kéndioxid-tartalom kedvező, üledő por – a beremendi cementmű és bányáinak porkibocsátásától eltekintve – mennyisége megfelelő, a NO₂ elfogadható. Említésre méltó az 58-as út légszennyezése. A termőhelyi erőforrások használatában meghatározó a szőlőtermesztés, a szántóművelés, a kertészet és az erdőgazdálkodás, illetve a kővagyon kiaknázásában a cementmű és a kavicsbányák. A táji értékek kiaknázásában – különösen a borvidéken – növekvő jelentőségre tesz szert a turizmus. Radikálisan visszaesett a gyümölcsészet, a vizes élőhelyek haszonvétele és az állattartás. Jellemző a vadászat, de a vadaknak a terület eltartó képességét meghaladó létszáma komoly károsító a mezőgazdaságnak és erdészetnek.

Kulturális erőforrások

A térség erőssége, hogy sokszínű kulturális és építészeti adottságokkal rendelkezik. A vizes élőhelyeket, ormókat jól ismerő, a XVI. században református hitre térő ormánsági magyarok a török hódoltság időszakát nagy veszteséggel vészelték át. Nyelvük, viseletük (bikla), szokásaik, gazdálkodásuk, talpas házaik, festett fakazettás templomaik olyan sajátos jegyeket mutattak, melyek alapján egyértelműen elkülönültek más népcsoportoktól. Az „egykezéssel” kétes hírnévre tettek szert. A megye más területéről ide áramlott más nemzetiségű telepesek (beás cigány) a XX. sz. elején megbontották az etnikai, vallási, kulturális egységet. A Villányi-hegység környékén olymértékben megfogyatkozott a lakosság a török feletti győzelemig (nagyharsányi csata 1687), hogy sok falu, Mária Terézia rendeletei mentén települt újra. Ma is a német lakosság kultúráját, vallását és szokásait őrzi a táj keleti vége, míg nyugatabbra a szerb-horvát, sokác nemzetiség keveredik a magyar lakossággal. A nagyobb településekre zsidó kereskedők is letelepedtek, illetve a XX században felvidéki magyarokat telepítettek ide. A térség – soknemzetiségű kultúrája és a határmente zártsága miatt – ritka építészeti örökséggel bír. Műemlékeink: Sellyei Draskovich Kastély, Siklósi Vár, református festett kazettás templomok Drávaiványiban, Kóróson, Adorjáson és Kovácshidán, számos templom az Árpádoktól a XIX. sz-i körtemplomig. Helyileg és országosan védett népi műemlékek sokasága: magtár, malom, pincesorok és prэшázak, tájházak, lakóházak. Jeles zárandokhely Máriagyűd. Védett arborétum található Sellyén, valamint védett gyümölcsös és tájfajta gyűjtemény Drávafokon, míg a Villányi borvidék eredetvédett szőlőtermő területekből áll. Országos hatókörű

rendezvények: Sellyei Dinnyefesztivál, Palkonyai Nyitott pincék, Harkányi Fürdőfesztivál, Villányi Borfesztivál, Ördökatlan Fesztivál.

A társadalom állapota

Az Akcióterület demográfiai folyamatait jól jellemzi, hogy a KSH nyilvántartásai szerint 2013-ban lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma 48 786 fő. Összességében erőteljesen fogy a helyi népesség, mert ugyanezen adatot a 2000. évben vizsgálva még 54 018 főt találhattunk. Az időszakban több mint 5200 fővel, a teljes lakosságra vetítve közel 10%-al csökkent a népesség. Területi megoszlásban a lakosság a térség négy városába összpontosul. A csökkenéshez kapcsolódó adat az élveszületések és halálozások különbözete, mely 2013-ban 1000 lakosra vetítve -5,4 ezrelék volt, ami megfelel a megyei átlagnak és rosszabb az országos átlagnál (-3,9). Az átlagtól eltérően egyes periférius aprótelepüléseken ez az érték kiugróan magas (Siklósnagyfalu +19,3; Gilvánfa +17,5; Vejtő +16,5). A negatív kiugró értékek is ilyen elzárt falvakban mérhetőek (Kákics -33,2; Felsőszentmárton -26,3; Kísszentmárton-Mailáthpuszta -24,8; Drávasztára -17,5). A vándorlási egyenleg 2013-ban -6,2 ezrelék volt, ami az országos átlagot (-2,3) többszörösen meghaladja. 2000. évben ez az adat Dél-Baranyában még +0,9 volt. A népességcsökkenés oka a tartósan negatív vándorlási egyenleg és az általánosnak tekinthető természetes fogyás. A lakosság összetétele is folyamatosan változik: a roma lakosság aránya nő (5,2% / 2001.év; 10,3% / 2011.év), (Alsószentmárton 98,6%, Siklósnagyfalu 75,4%, Adorján 72,4%, Drávaiványi 69,3%). Mind a magyar, mind a horvát lakosság folyamatosan öregszik. Öregedési index: Harkány, Felsőszentmárton 1,7, Drávasztára 2, Pécsdevecser 1,8, Villánykövesd 2,1; míg a roma lakosságban a fiatalabb korosztály jelentős arányt képvisel, öregedési index: Alsószentmárton, Gilvánfa 0,1, Hirics, Lúzsok 0,2, Kórós, Kísszentmárton, Kisasszonyfa 0,4. A népesség elöregedése igen komoly méreteket öltött az aprófalvakban. Az állandó népességen belül a 60 évesnél idősebbek aránya átlagosan 23,1 %, ami megfelel az országos és megyei átlagnak. Kiugró értékek: (Marócsa 32,3%, Drávasztára 32,1%, Felsőszentmárton 30,7%, Villánykövesd 29,8%). Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacán kedvező pozícióban vannak (fiatalok, viszonylag képzettek, társadalmi tőkével rendelkezők), míg a leghátrányosabb helyzetűek (képzetlenek, romák, idősek) inkább helyben maradnak. A lakosság csökkenésének lassító tényezője, hogy az érintettek határozott szándéka ellenére nincs anyagi háttere az elköltözésnek, illetve az elköltözők egy részének helyére új lakosság érkezik. Az új lakosság jelenleg kicsi, de növekvő részét képezik a külföldről betelepülő állandó vagy időszakos lakosok.

A közszolgáltatások felemás képet mutatnak. 2013-ban a működési terület 88 településéből csak Siklóson és Beremenden volt működő bölcsőde összesen 46 férőhellyel. Óvodai férőhellyel bővebben ellátott a körzet, 2013-ban 2015 férőhely volt és csökkenő tendenciát mutat az élve születések száma miatt. Az egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma átlagosan 0,72 fő volt, ami az országos és megyei átlag közelében van. Az általános iskolai tanulók száma szintén egyenletesen csökken, 2013-ban 3729-en voltak. Általános iskolai tanulók száma egy feladatellátási helyre vetítve ebben az évben átlagosan 143 fő volt, ami negyedével kevesebb, mint az országos átlag. A kevesebb kisgyermek és tanuló miatt évről évre több óvoda és iskola zár be. Növekszik az iskolabuszok szerepe. A középiskolások száma 2007-ben 764 fő volt, ez a szám 2013-ra 536 főre csökkent. A nagyjából 30%-os visszaesést nem indokolja egymagában a születések számának csökkenése. A középiskolai tanulmányok finanszírozásának nehézsége, valamint a tömegközlekedés leépülése is szerepet játszhat benne. Az egészségügyi ellátottságra utal az egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, amely hosszabb idősort tekintve is viszonylag állandó a maga 1435 főjével – ez közel van az országos és megyei átlaghoz is. Egészségügyi és szociális rendszer – körzetesített rendszerben és társulási formában működik a térség ellátása. Járóbeteg ellátás és ügyelet Siklóson, Harkányban, Sellyén van. Gyógyszertári hálózat hiányos, de aktív falugondnoki szolgálat és nagyszámú falubusz működik. Szintén átlagos értékű a települési könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma.

A lakhatási feltételek átlag alattiak. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2011-ben 17,8% volt, ami közel 7%-al magasabb az országos és megyei átlagnál. A területi megoszlást figyelembe véve a perifériális települések láncolata rajzolódik ki: Hirics 82,9%,

Drávakeresztúr 80,4%, Vejti 74,1, Kemse 73,9. A legmagasabb értékek az Ormánság déli határán mérhetőek: a múlt század ötvenes éveitől a nyolcvanas évekig tartó időszakban ez a települési kör határzár alá esett és építési tilalom volt érvényben. Épített lakások az éves lakásállomány százalékában a 2003. évi 1 %-ról napjainkra gyakorlatilag 0-ra estek vissza. Jellemzően két települési körben magasabb ez a mutató: a perifériákon államilag támogatott lakások épültek, a centrumnak tekinthető Villányi Borvidéken üdülők és magánszálláshelyek létesültek. A közüzemi ivóvíz ellátottság átlagos, a közmű-csatornázottság csak a nagyobb településeken valósult meg. A vezetékes gáz lassan épült ki, 2002-ben érte csak el az Ormánságot. Ennek köszönhetően a statisztikai adatok is sokkal rosszabbak az országos átlagnál, illetve az Ormánságban 19 településen nincs földgáz. A szélessávú internettel hasonló a helyzet, az akcióterület hátrányosabb helyzetű nyugati fele lemaradásban van.

A képzettség mutatói is átlag alattiak. A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya 2011-ben 34,6%-volt, ami az országos és megyei átlagot 10 %-al meghaladja. A járás székhelyeken a legalacsonyabb ennek mértéke (Sellye 28,6%, Siklós 25,2%), mivel ezeken a településeken van középfokú oktatási intézmény. A mutatószám értéke évtizedes kitekintésben is közel állandó. A felsőfokú végzettségű 25 éves és idősebb népesség aránya növekedést mutat, 2001-ben 5,3% volt, 2011-ben 8,7%, azonban ez kevesebb, mint fele az országos átlagnak (19%). A legalább érettségizett 18 éves és idősebb népesség aránya is növekszik, de 2011-ben a maga 30,5%-os értékével az országos átlagtól 40%-al elmarad (50%). Az oktatási ellátottság fokozatosan leépülő. A nagy települések az országosan átkondicionált pályaaorientációs programok hatására nem képesek magukhoz hívni a más vidékek fiataljait a szakközépiskolai felkészítésükre. Az újratermelő alacsony képzettség egyértelműen a kedvezőtlen földrajzi és egzisztenciális pozíció eredője. Itt is kiemelhető, hogy az átlagértékeket messze meghaladó mutatószámokat találunk a halmozottan hátrányos helyzetű falvakban (8 általánosok aránya 2011 Piskó 60,3%, Siklósnagyfalu 57%). A helyi munkaerőpiacnak hosszú távon ilyen humánerőforrás adottsággal kell terveznie.

A közösségi és civil szerveződések lassú bővülést mutatnak a működési területen. A regisztrált non-profit szervezetek 1000 lakosra jutó száma 2000 és 2013 között 5,6-ról 10,2-re nőtt, ami 80%-os emelkedés. Az országos átlagtól ez nem sokkal marad el. A lakosság alulról építkező önszerveződése a társadalom egyre szélesebb körében megjelennek. A folyamatot elősegítették a civil szervezetek számára megjelent pályázati források. 2008 után megjelentek a térségben az Integrált Községi és Szolgáltató Terek (8 db), amelyek komplex közösségi- vidékfejlesztési - kulturális feladatellátási helyszínek az adott mikrotérségben. A Helyi Akciócsoport partnerséget alakított ki az IKSZT-kel. A sellyei térség legmarkánsabban, nagyfokú hatékonysággal működő civil szervezetei a Dráva-vidékhez kötődnek, környezetvédelemmel és alternatív gazdálkodással foglalkoznak: Dráva Alapítvány, Ormánság Alapítvány. A Siklósi járás a borászathoz kötődő, de falusi turizmusban, a vendéglátás minőségi kivitelezésében jelentős szolgáltatási csomagot képvisel több szervezeten keresztül, pl.: a Villány- Siklósi Borút Egyesület a bor- és vidéki-turisztikai szolgáltatások sorát európai minősítési rendszer alapján fejleszti. Itt a turisták száma folyamatosan nő, így ez a tény a helyi termékek potenciális piacát jelenti. Foglalkoztatáshoz kötődő szolgáltatások a magyarbólyi Új Esély Egyesület (munkaerő-piaci tanácsadása, több HEFOP és TÁMOP projekt megvalósítója), és az alsószentmártoni „Kiút csak a munkával Egyesület”, Kisszentmártoni Szociális Szövetkezet, Hegyszentmárton Önkormányzata „Sorsfordító” programja. Mindkét kistérségben létrejött és működik a Foglalkoztatási Paktum. A Leader-szerű programokban a nagy létszámú, aktívan működő, általános tevékenységet folytató kisebb alapítványok, sportkörök aktívak. A civil szféra jelenlegi hiányterületei: az önkormányzatok nem használják ki eléggé a civilek kapacitását, tevékenységükkel nem gyakorolnak kellő mértékű hatást a helyi társadalomra.

A regisztrált bűncselekmények száma az elkövetés helye szerint ezer lakosra vetítve lassú csökkenést mutat, 2013-ban átlagosan 3370 db volt. Ez megfelel a megyei átlagszámnak is és néhány százalékkal rosszabb az országosnál. Területi megoszlásban rendkívül tagolt állapot bontakozik ki. Nem lehet egyértelműen a centrum-periféria, hátrányos – nem hátrányos viszonytal magyarázni a mutatószámokat. A legrosszabb helyen álló három település: Dráwapiski 18 681 db, Okorág 16 763 db, Baranyahídvég 9290 db. Ugyanakkor a Villányi Borvidéken található Nagyharsányban is közel

7700, az átlagot kétszeresen meghaladó számú bűncselekmény volt 1000 lakosra vetítve 2013-ban. Ezzel szemben a hátrányos helyzetű cigány lakossággal leginkább érintett Alsószentmártonban a mutatószám értéke: 2773 db volt. A bűnözés nagysága nem magyarázható kizárólag a szegénységgel, sokkal inkább a helyi, települési közösség állapotával.

A térség jövedelmi helyzete elmarad az átlagostól, az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem a 2013. évben 478 ezer Ft volt. Az országos érték 719 ezer Ft. A települési megoszlást tekintve változatos a kép. A legnagyobb mutatószámot Sellyén mérték (632 ezer Ft), melyet Beremend követ (626 ezer Ft). Siklós csak a hetedik legjobb értékkel bírt (558 ezer Ft). Összességében kirajzolódik egy kedvezőbb jövedelmi környezet Siklós és a Borvidék környezetében, valamint az 5804 számú Harkány – Darány közötti tengelyében. A legrosszabb két adatot a cigány lakossággal felülreprezentált Alsószentmártonban (115 ezer Ft) és Gilvánfán (181 ezer Ft) mérték, ami egyértelműen mutatja a jövedelemszerzési lehetőségektől való deprivációt, megfosztottságot. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya 2011-ben 47,2% volt, ami jobb a 10 évvel korábbi adathoz képest (54,2%), de sokkal magasabb az országos átlagnál (33%). A lassú javulásban mindenképpen szerepet játszanak a rendszeres közfoglalkoztatási programok. A legrosszabb mutatóval a Dráva mentén található, illetve a roma többségű települések (Alsószentmárton 88,7%, Siklósnagyfalu 80,5%) rendelkeznek. A munkahelyektől való távolság, a rossz tömegközlekedés és a társadalmi be nem fogadás együttesen eredményezi az akcióterület differenciált foglalkoztatási – jövedelmi állapotát. A szegénység és társadalmi kirekesztettség egyik indikátora a száz lakosra jutó személygépkocsi száma. Ez a 2013. év átlagában 27 db volt, ami kevéssel marad el a megyei és országos átlagtól. A területi megoszlást tekintve viszont az adatok fedvényben vannak más jövedelmi – foglalkoztatási mutatókkal. Legrosszabb értékek: Gilvánfa 8,5 db, Piskó 8,9 db, Drávaiványi 9,5 db. A szegénységgel küszködő falvak személygépkocsi hiánya tovább növeli a fizikai elzártságot, nehezíti az elsődleges munkaerőpiac elérését és konzerválja a társadalmi kirekesztettséget.

Összegzésként megállapítható, hogy az egyének, családok és más társadalmi kategóriák helyzete a társadalomban jelentős különbségeket mutat. Az emberek több társadalmi rendszerből is kirekesztődhetnek. A jövedelemhiányon túl, jogokhoz, javakhoz, szolgáltatásokhoz, foglalkoztatáshoz való hozzáférés hiányt szenved, nem egyenlő a társadalmi tagság. Az akcióterület érintett a komplex programmal fejlesztendő és a kedvezményezett járárok körében, továbbá a Társadalmi-gazdasági és infrastruktúrális szempontból kedvezményezett, valamint Jelentős munkanélküliséggel sújtott települések körében. A szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel sújtott társadalmi csoportok helyzete nemcsak az országos, hanem a működési terület átlagától is kiugróan rosszabb. A társadalmi lecsúszás velejárója a fiatalok motiválatlansága, a minden korosztályra jellemző szkepticizmus és alacsony együttműködési készség. A perifériális településeken alacsony a társadalmi és gazdasági szolgáltatások színvonala, mely magával hozza a falukép és a helyi közösségi tér pusztulását, s mindez együtt jár egy általános, az utcaképet, épületeket érintő leromlással.

A gazdaság helyzete

A térség gazdasági életét jól jellemzi az itt élők foglalkoztatási helyzete, melyet alapvetően a földrajzi fekvés határoz meg. Az elzárt, nagyvárosoktól távol eső falvakban szinte kivétel nélkül minimális az elsődleges munkaerőpiac kínálata. A legnagyobb munkanélküliségi rátákat is az ilyen helységekből mérték a 2013-évből: Alsószentmárton 25,5%, Old: 22,2%, Gordisa 20,8%, Rádfalva 20%, Cún: 19,9%, Gilvánfa: 19,6%. A működési terület átlagos mutatója 10,2%, ami az országos átlagot közel 60%-al meghaladja. Ez az eltérés az elmúlt tíz év adatait vizsgálva állandó. Az országos adatok romlásakor – a gazdasági világválság idején – a helyi adatok is romlottak. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül tíz év adatait vizsgálva javuló tendenciát mutat 42,6%-ról – 48,9%-ra nőtt, azonban itt is megtalálható a közel 10%-os elmaradás az országos átlaghoz képest. A működési terület elzártságára és a nagyfoglalkoztatóktól való távolságára utal a naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak átlagos aránya, amely a maga 46,3 %-os értékével több, mint 10%-al meghaladja az országos és megyei értéket is. Ez a mutató egyes perifériális helyzetű településen – Márok, Lapáncsa – a 80%-ot is meghaladja. A tartós munkanélküliek aránya átlagosan 55.5% volt 2013-ban, ez néhány százalékkal rosszabb az országos és megyei átlagnál, ellenben itt is tetten érhető az elzárt

aprótelepülések kiugró 70% feletti adatsora. A foglalkoztatási adottságokat vizsgálva fontos további tényező az alacsony képzettség. A legfeljebb 8 általános iskolát végzettek aránya a regisztrált munkanélküliek között 2008-ban még a 60%-ot is meghaladta, kis javulás után 2013-ban 51,1%-on áll mintegy 10%-al meghaladva az országos átlagot. Itt is a szélsőséget a periféria képviseli: Ózdfalu 80%. A korszerkezetre jellemző adat a 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya, mely átlagosan 21,2% volt 2013-ban, bő 5%-al meghaladva az országos átlagot. Ellenben a 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (35%) néhány százalékkal alacsonyabb az országos és megyei átlagnál. A férfiak és nők lakosságon belül érzékelhető jelentős arányeltolódása elsősorban az előregedő aprófalvakra jellemző. A női többséggel rendelkező települések száma jóval nagyobb, mint a férfi többségű. A fő mutatók alapján javultak a foglalkoztatási adatok, de az alacsony népességszámú periférikus területek romlásával összevetve a belső különbségek, a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység növekedése tapasztalhatóak. Egy 2006-os, 1000 főre kiterjedő kérdőíves felmérés során megállapítottuk, hogy a munkanélküli emberek álláskeresési készségei, ismeretei, önmenedzselési készségei hiányosak, magas a reményvesztettek, feladók aránya. A roma etnikumhoz tartozók nagy többsége (92%) megemlíti az etnikai hovatartozást, mint munkaerő-piaci hátrányt. A tartósan munkanélküli lakosok bizonytalan, kiszolgáltatott élethelyzete életmód, életviteli problémákat is indukál: míg a rendszerváltás előtt a háztáji termelés jövedelemkiegészítő tevékenységként szinte minden családnál jellemző volt, addig mára ez szinte teljesen felszámolódott, ezzel együtt elveszett a családok önfenntartó képessége.

Az érintett járásokat alapvetően az agráriumra épülő gazdasági tevékenység jellemzi, különböző intenzitással, eredményességi mutatókkal. Az ágazat termelékenysége elsősorban a termőföld és az éghajlat adottságaitól függ. A birtokszerkezet az elmúlt évtizedekben folyamatosan koncentrálódik. Sajnos kialakultak olyan aprótelepülések, ahol a község közigazgatási határain belüli földterületeken már minimális a helybeliek részaránya. A gabonatermesztés lehetőségei messze elmaradnak a megye más területeinek lehetőségeitől, az ipari növények és gyógynövények termesztésének a lehetőségei kedvezőbbek. A mezőgazdasági termékek feldolgozása mindkét térségben elmarad a megyei és országos arányoktól, a feldolgozás lehetőségeit – szőlő-bortermelés kivételével – a térségben nem használják ki. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 1990-ben még 14% körüli volt, 2014-ben már csak 4,6% (KSH). Az ágazat bevételi oldalán az Európai Unió csatlakozás után növekvő hányadot képeznek a Közöségi Agrárpolitika termeléshez kötött és vidékfejlesztési támogatásai, azonban ez a jelentős pénztömeg nem jelenik meg sem a foglalkoztatásban, sem a helyi életminőségben. Az egy lakosra jutó hozzáadott érték 394 eFt volt 2013-ban, ez a megyei átlag (750 eFt) közel fele és az országos átlag (2.000 eFt) egyötöde. Az egy lakosra jutó iparüzési adó 2011-ben 14.800 Ft volt, ami kevesebb, mint fele az országos átlagnak (38.500 Ft). A regisztrált vállalkozások száma a megyei országos átlagot követi, azonban az őstermelők száma csökken, 2012 és 2013 között több mint 25%-al esett 3176 főről 2304 főre. Az őstermelőkkel együtt a kisgazdaságok száma is csökken, beolvadnak az életképesebb birtokokba. Ez több okra vezethető vissza: előregedés, pénztőke hiány – kiszorulás a pályázatok világából, kompetencia hiány, a piac hiánya. Az egyéni és társas vállalkozások száma is lassú csökkenést mutat. 2012-ben az 1000 lakosra vetített működő vállalkozások száma 41,5 db volt, ami az országos átlag (63db)-tól elmarad. 2011-ben az Akcióterületen 219 db mezőgazdasági vállalkozás működött. A területi eloszlást tekintve, az agrárjellegű adottságok ellenére, a 88 településből mintegy 30 faluban – zömében periférikus aprótelepülésen – 0 db mezőgazdasági vállalkozás volt található. Az 1 és 2 vállalkozásnak helyet adó települések száma hasonló nagyságrendű, ebből is látszik az agrártőke erőteljes koncentrációja. Az ipar-építőiparban működő vállalkozások száma 2011-ben 446 db volt, a települések közötti eloszlást tekintve még centralizáltabb a helyzet. Gyakorlatilag a terület négy városában és néhány mikrotérségi központban működnek ezek a vállalkozások. A szolgáltató szektor kiterjedtebb, 2011-ben 2829 db ilyen vállalkozás működött és csak kettő hátrányos helyzetű településen nem volt megtalálható (Gilvánfa, Kórós). A vállalkozások foglalkoztatási mérete is kevés, 250 főnél nagyobb cég nincs a térségben és az 50 – 250 közötti kategóriában is csak 14 db van Sellyére és Siklóásra, a két járási székhelyre koncentrálódva.

Az akcióterületen a turisztikai ágazat magterületekre összpontosul. Országos jelentőségű kínálatot jelent a Harkányi Gyógyfürdő, a Siklói Vár és a Villányi Borvidék. A Duna-Dráva Nemzeti Park közelségére épülő zöld turizmus szintén erősség, kiemelendő a szaporcai Ős-Dráva látogatóközpont. A jó turisztikai adottságok felhúzzák a térségi átlagot, az egy lakosra jutó idegenforgalmi adó (2011-ben 1900.- Ft), ami egyrészt évről évre lassan növekedik, másrészt az országos és megyei átlag közel négyszerese. A turizmus fejlesztése tehát továbbra is kitörési lehetősége az iparban szegény Dél-Baranyának. Kedvezőtlen tendenciák is vannak, amelyek ellen fel kell lépni. A falusi és kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma 2008-tól vizsgálva folyamatosan csökken, 2013-ban előbbi 40%-os esés után 177 db, utóbbi egyharmados csökkenés után 3269 db volt. A legtöbb falusi szálláshely kategóriába sorolható férőhely Nagyharsány községben, a Villányi Borvidék közepén található. Tendencia a vendégéjszakák számának emelkedése a kereskedelmi szálláshelyeken és csökkenése a falusi szálláshelyeken. A csökkenés hátterében az amortizáció és az alacsonyabb komfortfokozat állhat. A kereskedelmi vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken növekszik, míg a falusi szálláshelyeken csökken. Ezt a csökkenést kíséri az a tendencia is, hogy az átlagos tartózkodási idő a 2000. évtől vizsgálva több mint 40%-al csökkent mindkettő szálláshely típusban, 4,7-5 napról 2,7 – 2,8 napra. Ezzel az értékkel az országos és megyei átlagot érte utol a térség. A csökkenés oka a rosszul szervezett térségi programkínálat, a látogatók nem kapnak elegendő élményt a hosszabb itt tartózkodáshoz. Ezért a turisztikai magterületekről minimális a vendégáramlás az akcióterület többi részébe, például az Ormánságba.

Az akcióterület kereskedelmi kapcsolatait meghatározza a periférikus helyzet: egyrészt a fővárostól való viszonylag nagy távolság (240 km), másrészt a szerb - horvát határmentiség. A helyi termékek piaci lehetőségeire negatívan hat a fővárostól való távolság, ugyanakkor kihasználatlan lehetőség a Dél-baranyai turisztikai magterületek keresletéhez való kapcsolódás. Az önellátó gazdálkodók támogatásával, a hálózatosodással, a közös feldolgozással előnyösebb gazdasági pozíció érhető el. Ugyan ez fogalmazható meg a termékek felvásárlásával és értékesítésével kapcsolatban is. A térségben jelenlévő vállalkozások a kistérségen kívül lévő piacokon értékesítik a megtermelt termékeiket. Az értékesítési csatornákra jellemző, hogy a multinacionális cégeken keresztül folyik a megtermelt termékek lakossági piacra történő juttatása. Piaci lehetőségeket realizálnak a határon átnyúló kapcsolatok. Kiemelhető ezen a téren a kölcsönös bevásárló turizmus, a borturizmus, a zárandok-turizmus és a gyógy-turizmus. Feljövőben van a kerékpáros turizmus a Három folyó kerékpárútvonalnak köszönhetően.

A finanszírozási és az innovációs képesség visszaesése a világgazdasági válság tovaryűrűző hatásaira vezethető vissza. A pályázatos projektfinanszírozásra is negatív hatással volt ez a trend: egyrészt a szükséges önerő hiánya, másrészt az előfinanszírozáshoz szükséges pénztömeg külső forrásból, hitelből való biztosítása szenvedett hátrányt, ami számszerűsíthető az elnyert, de meg nem valósított projektek adataiból.

Az akcióterület gazdasági együttműködései informális és szervezeti kerek között is működnek. A helyi szereplők együttműködési képessége alacsony, ezért jelenleg minimális a térségi hatása a partnerek tevékenységének. Az agráriumban kialakultak integrációnak nevezhető kezdeményezések, melyek a termeltetést szolgálják. A működési terület piacképes termékeit, szolgáltatásait a Helyi Akciócsoport szervezte egy információs hálózatba, mely piacteremtő eszközként működik. Projektszintű együttműködések is megvalósultak szektorok, nemzetiségek és országok között, azonban ezek többsége a pályázatok lezárulta után megszűnt. A turisztikai ágazatban kiemelhető a Villányi Siklós Borút Egyesület, mely önszerveződő módon koordinálja a Villányi Borvidék marketingjét. Az akcióterületen egyetlen Turisztikai Desztinációs Menedzsment működik a Harkányi Turisztikai Egyesület keretében.

Összegezve elmondható, hogy az akcióterület térszerkezeti adottságát az elzártság, a nagyobb városoktól való távolság és a leépülő tömegközlekedés jellemzi. A kedvező környezeti adottságok változatos mezőgazdasági tevékenységet tesznek lehetővé. A termőhelyi erőforrások használatában meghatározó a szántóművelés, a szőlőtermesztés, a kertészet, az erdő- valamint a vadgazdálkodás. A térség erőssége, hogy sokszínű kulturális és építészeti adottságokkal rendelkezik, melyekhez kapcsolódni tud a turisztikai ágazat. A társadalom jelentős átalakuláson megy keresztül. A népesség

erőteljesen fogy, mely nemcsak a természetes fogyás, hanem a magas elvándorlás miatt alakult ki. Elsősorban azok költöznek el a területről, akik a munkaerő piacán kedvező pozícióban vannak (fiatalok, viszonylag képzettek, társadalmi tőkével rendelkezők), míg a leghátrányosabb helyzetűek (képzetlenek, romák, idősek) inkább helyben maradnak. A közszolgáltatások a központi településekbe koncentrálódnak, a lakosoknak egyre többet kell utazni oktatási, egészségügyi, hivatali ügyek miatt. A lakhatási feltételek átlag alattiak. Kirajzolódik egy akcióterületen belüli centrum – periféria viszony a települések között. A perifériára szorult közösségek statisztikai mutatói kiugróan rosszabbak az átlagnál. A munkahelyektől való távolság, a rossz tömegközlekedés és a társadalmi be nem fogadás együttesen eredményezi az akcióterület differenciált foglalkoztatási – jövedelmi állapotát. A helyi gazdasági életet is alapvetően az elzártság határozza meg. Nincsenek nagyfoglalkoztatók, és a középvállalkozói szféra is minimális. Az elsődleges munkaerőpiacon a foglalkoztatást alapvetően a mikro- és kisvállalkozások látják el. Jellemző ágazatok: agrárium és turizmus. A vállalkozások tőkeszegény helyzetben vannak, az innovációhoz külső források bevonására van szükség.

4.2.A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési stratégia (továbbiakba. HVS) főbb célkitűzései az alábbiak voltak:

1. Fenntartható tájhasználatra alapozott helyi élelmiszer és kézműves árualap létrehozása,
2. Turisztikai magterület központjaira koncentrálódó idegenforgalmi tevékenység kiterjesztése a környezetükre és az akcióterület társadalmi-gazdasági polarizáltságának csökkentése
3. Belső gazdasági kapcsolatok erősödése és a piaci részesedés növekedése
4. Egységes térségi arculati forma kialakulása
5. Periférikus településeken a lakóérték növekedése
6. A tradicionális tudásanyag megőrzése, átöröklése, a természeti-, kulturális-, épített örökség mentése, azok turisztikai vonzerejének fejlesztése

A HVS értékelését a feljebb ismerttetett pontok kifejtése mentén végeztük el.

1. Fenntartható tájhasználatra alapozott helyi élelmiszer és kézműves árualap létrehozása

A helyi termékek támogatása működési területünkön kiemelt szerepet kapott a 2007-2013-as időszakban. Elsősorban a LEADER IV. tengely támogatási forrásai biztosítottak lehetőséget a helyi termékek körének bővüléséhez. A LEADER jogcím pályázatainak nagyjából 30 %-a irányult ilyen jellegű fejlesztésekre, ami kielégítőnek mondható, de a későbbiekben a termékkör további bővítése a cél. Az akciócsoport által meghirdetett bemutató gazdaságok intézkedés a fenntartható tájhasználatot és a tradicionális termesztési módokat ötvözte a helyi, élelmiszer jellegű és kézműves termékek előállításával. A kezdeményezés sikeresnek ítélandó, de a létrehozott produktumok elsősorban prémiumterméknek minősülnek, amelyek nagyobb piaci részesedést nem képesek szerezni, illetve értékesítésük is esetleges. A következő uniós ciklusban a minőségi és mennyiségi bővülés a cél a helyi termékek vonatkozásában, tehát továbbra is kiemelt prioritást fog élvezni az ilyen jellegű fejlesztések támogatása.

2. Turisztikai magterület központjaira koncentrálódó idegenforgalmi tevékenység kiterjesztése a környezetükre

Az illetékességi területünkhöz tartozó, egykori sellyei és siklósi kistérség közül egyértelműen az utóbbi tekintetében erősebb a turisztikai ágazat, kiépítettsége messze meghaladja az ormánsági

régióét. Harkány, mint fürdőváros, a siklósi vár, a Villányi Borvidék az évről-évre ismétlődő, főként a fürdő- és borturizmusra épülő rendezvényeivel már régóta becsatlakozott az országos vérkeringésbe, az infrastruktúra megfelelő, viszont a Dráva mente is rendkívül jó adottságokkal rendelkezik, amennyiben nem az élmény-, hanem inkább a természeti értékekre koncentráló programelemeket vesszük figyelembe. Fejlesztési szándékunk egyértelmű volt: valamelyest csökkenteni a két terület közötti egyenlőtlenségeket. A Sellye központú tájegység szereplőinek részéről évtizedek óta megfogalmazott cél, hogy a turizmust használva kitörési pontként, ismét életet leheljenek a rendszerváltást követően haldokló, elnéptelenedő Dráva vidékbe és Ormánságba. Ebből következően megpróbáltuk a források felhasználását ösztönözni az érintett régióban, minél több projektet generálni. A célkitűzés úgy mond részben valósult meg, ugyan sikerült a FATOSZ által minősített, falusi szálláshelyeket létrehozni a sellyei régióban, illetve Harkány, Siklós, Villány közvetlen környezetében, de még évtizedek kellenek ahhoz, hogy a mozaikszerűen életre jött beruházások mellé a kiegészítő szolgáltatások és infrastruktúra is rendelkezésre álljon, tehát a turisztikai tevékenység kiterjedjen a periférikus településekre is.

A társadalmi-gazdasági polarizáltság továbbra is jellemző működési területünkre, ennek csökkentése a jövőben is komoly kihívást jelent majd a térség szereplői számára. A tőkeszegénység és a megfelelő vállalkozói tapasztalat hiányát mutatja, hogy az Ormánsági régióban főként az önkormányzatok által megvalósított projektek voltak túlsúlyban, az intézmények többnyire csak a 100%-os támogatási intenzitással meghirdetett jogcímek által nyújtott lehetőségeket tudták kihasználni.

A 2014-2020-as időszak intézkedései által ösztönözni próbáljuk a gazdasági jellegű fejlesztéseket, erősíteni a turisztikai szolgáltatásokat a sellyei régióban, hogy a létrejövő munkalehetőségek által a lakosság, elsősorban a fiatalok elvándorlása mérséklődjön, a pályázatok pontozási rendszerében pedig a későbbiekben is előnyben részesítjük a hátrányos helyzetű településekről érkező projekteket.

3. Belső gazdasági kapcsolatok erősödése és a piaci részesedés növekedése

A fejlesztések által létrejött, helyi termékeket előállító és szolgáltatásokat nyújtó partnerek piaci részesedése növekvő tendenciát mutat, de az értékesítés volumene egyelőre mérsékelt. A megfelelő árualap folyamatosan bővül, jelenleg is nagy igény mutatkozik a termék előállítás fókuszba helyező pályázati lehetőségek iránt. A következő időszak feladatai közé tartozik a hálózatosodás elősegítése, az együttműködések, piaci kapcsolatok erősítése. Akciócsoportunk a LEADER IV. tengely bizonyos jogcímeihez kötötten kötelezően előírta az információs hálózati tagság vállalását, amelynek célja a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítése, továbbá, hogy együttműködések kialakítására ösztönözzük a piaci szereplőket, segítsünk a piac- és marketingstratégia kialakításában és megmutassuk a két kistérség legéleltékesebb produktumait.

Mi is konkrétan az információs hálózat? Akcióterületünkön a pályázati célterületeken keresztül növelni kívántuk a térségi helyi gazdaságban szerepet vállalók sorát: pályázati támogatásokkal minél több olyan fejlesztést kívántunk segíteni, melyek értékesíthető anyagi javakat állítanak elő, vagy szolgáltatásokat tartanak fenn. A LEADER Akciócsoport az információs hálózat által összegyűjti az egyes partnerek kapacitásait, a hozzá szükséges menedzseri tevékenység révén hirdeti azokat, elérhetővé teszi minden érdeklődő számára. Az így együttesen kezelt adattömeg termékek és szolgáltatások vegyes kínálatát adja. Tehát az „Információs hálózati tagság” egy piacszervezést, piacra jutást segítő eszköz!

Összefoglalva a Leader fejlesztési programunk célkitűzése a helyi gazdaság erősítése volt, amely így két segítséget kap:

- pályázatok révén az ügyfeleink számára nyújtott fejlesztési támogatás
- piacra jutást és marketing tevékenységet segítő rendszer kialakítása, vagyis az információs hálózat

Az információs hálózat kialakításának első lépése, hogy egy internetes honlapon (www.vedekunkkincsei.hu) mindenki számára lehetőséget biztosítunk termékeinek, szolgáltatásainak

népszerűsítésére. A honlap elkészítését a LEADER Akciócsoport finanszírozza, majd a hálózati tagokkal később kötött szerződés alapján biztosítja jövőbeni működését.

4. Egységes térségi arculati forma kialakulása

A minőségi helyi termékek, szolgáltatások számára elengedhetetlen az egységes marketingstratégia és arculat kialakítása. A LEADER IV. tengelyén belül volt pályázati szándék külső partnertől a térségi védjegy kialakítására vonatkozóan, de finanszírozás problémák miatt a projekt megghiúsult. A 2013-as LEADER körben az akciócsoportunk úgy döntött, hogy a védjegyet a jövőben saját hatáskörben hozza létre, de ez egyelőre távlati terv. A 2014-2020-as időszak egyik legnagyobb volumenű feladat a védjegy kialakítása, ezzel elősegítve a térségi gazdasági szereplők termékeinek népszerűsítését.

5. Periférikus településeken a lakóérték növekedése

A térség periférikus településein túlsúlyban voltak az önkormányzatok által megvalósított fejlesztések, amik elsősorban a településkép javítását célozták, gazdasági szempontból csak kevés projekt említhető, mint például egy-két helyi termékbolt és falusi piac. A nagyszámú, főként a falumegújítás- és fejlesztés, illetve vidéki örökség megőrzése jogcímben felújított épület, köztér és játszótér alapvetően hozzájárult a településeken az élhető környezet fejlesztéséhez, a lakóérték növekedéséhez, de például munkahelyeket ezek a fejlesztések nem hoztak létre.

6. A tradicionális tudásanyag megőrzése, átörökítése, a természeti-, kulturális-, épített örökség mentése, azok turisztikai vonzerejének fejlesztése

Intézkedéseink jelentős része törekedett a tradicionális tudásanyag, a természeti-, kulturális-, épített örökség megőrzésére. Az ilyen jellegű projektek két csoportba sorolhatóak. Nagyszámú fejlesztés valósult meg a vidéki örökség jogcímen belül, amelyek túlnyomó többsége az egyházakhoz kötődik, számtalan templom és vallási létesítmény újult meg, így látogatottságuk, turisztikai vonzerejük is nőtt. A másik halmazba azok a projektek tartoznak, amelyek a kulturális-, természeti-, építészeti értékeket és a tradicionális tudást kívánták oly módon támogatni, hogy azokat gazdasági jellegű fejlesztésekkel ötvözték. A turisztikai jogcímtől elkülönítve alacsonykategóriás szálláshelyeket támogattunk abban az esetben, ha a szálláshelyfejlesztés valamely térségi érték bemutatását célzó projekttel párosul (pl. tájház, parókia, kirándulóhely). Ugyanezt az elgondolást követtük a bemutató gazdaság intézkedés esetében is, ahol kulcsosház kialakítására volt lehetőség, amennyiben a fejlesztés a tradicionális népi építészetet és termelési módokat népszerűsíti és egyben legalább egyféle helyi terméket is előállít. Összességében elmondható, hogy a különböző értékek megőrzését szolgáló fejlesztéseket sikerült gazdasági jellegű projektekkel kombinálni, a vonatkozó intézkedések nagy népszerűségnek örvendtek.

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

A Helyi Fejlesztési Stratégia illeszkedik abba a logikai sorba, amelyet az Európai Unió és magyarországi fejlesztési programok, koncepciók alkotnak. Külső koherencia van az Unió fejlesztési időszakra érvényes EU 2020 Stratégiájával és a nemzetállamokban kialakításra kerülő Operatív Programokkal kapcsolatos fő elvárásokat megfogalmazó Partnerségi Megállapodással.

Az uniós tervezési időszak forrásfelhasználására vonatkozó EU 2020 három alapvető prioritása a következő:

1. intelligens növekedés (innováció alapuló)
2. fenntartható növekedés (erőforrás- hatékonyabb, környezetbarátabb, versenyképesebb gazdaság)

3. inkluzív (magas foglalkoztatás, szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakítására ösztönzés)

ezekhez kell minden felhasználásnak, így a Helyi Fejlesztési Stratégiának is hozzájárulnia.

Az 1305/2013 EU rendeletben az EMVA forrásfelhasználás szabályozásában releváns alap gondolatok a mezőgazdaság versenyképességének előmozdítása, a természeti erőforrásokkal történő fenntartható gazdálkodás és a vidéki közösségek kiegyensúlyozott területfejlesztésének megvalósítása (4. cikk). A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása vidéki térségekben ágazati prioritása elsősorban a gazdasági diverzifikálás és a helyi fejlesztések előmozdítása és a társadalmi-, infokommunikációs és kulturális alapszolgáltatások megfelelő színvonalú biztosítása révén valósuljon meg (5., 21. cikk). A programelemek a Leader szervezetek közreműködésével valósuljanak meg (21. cikk)

Az elfogadott, a nemzetállam részéről benyújtott és az Unió részéről az elvárásokhoz a megkötésével deklaráltan illeszkedő Partnerségi Megállapodás az alapja a nemzetállam uniós források felhasználására kialakítandó program-rendszernek, mely ágazatokra bontottan használja fel a forrásokat. Magyar nemzetállami megalapozó döntés az, hogy az Uniós célrendszer megvalósítását oly módon kell elérni, hogy azon túlmenően a források meghatározott arányát (70%) gazdaságfejlesztési célokra fordítódjon. Ennek során minden fejlesztésre irányuló tervezési szintnek segítenie kell e cél teljesülését.

A nemzeti fejlesztéspolitikai rendszerben alapvető meghatározó dokumentum az Országgyűlés által elfogadott 1/2014. (I.3.) OGY határozat, melynek melléklete az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról (OFTK) szóló, 2030-ig célokat meghatározó Nemzeti Fejlesztési alapidokumentum. A benn foglalt átfogó célrendszer területi és ágazati alábontását további dokumentumok specifikálják (ágazati stratégiák rendszere, megyei koncepciók), forrását hazai költségvetésből és uniós támogatási alapokból biztosítja.

A Konceptió integrálja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, ami a 2014-2020-as európai uniós tervezési dokumentumok megalapozását szolgálja (2.c). Figyelembe vesz horizontális szempontokat (3.a), melyekhez az egyes intézkedésekben hozzá kell járulni:

- befogadás-társadalmi felzárkózás
- esélyegyenlőség megteremtése, nemzeti és helyi identitás erősítése
- fenntartható fejlődés-fenntartható növekedés értékmegőrzés és intelligens növekedés

A Kormány az 1600/2012. (XII.17.) Korm határozatában jelöli ki azokat az irányelveket, melyek a 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szólnak. Ennek fő megállapításai:

- jelentősen növelni kell a közvetlenül gazdaságfejlesztésre irányuló források részarányát (1.a)
- figyelembe kell venni az Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió prioritásait, az Eu2020 stratégia keretében a Partnerségi Megállapodásban Magyarország által a Nemzeti Reform Programban vállalt számszerűsített célkitűzéseket (1.b)
- valamennyi elérhető forrásra tekintettel integrált módon kell a tervezést elvégezni (1.c)
- kevés prioritásra koncentrálni el kell kerülni a források szétagyózkodását (1.d)
- korábban indult, de áthúzódó fejlesztések folytonosságát, valamint a sikeres konstrukciók folytatását biztosítani kell (1.e)
- közsférához kapcsolódó fejlesztések esetében biztosítani kell az egyszerűsített eljárásrendek alkalmazását (1.j)
- a tervezési munkát a területiség elve mentén kell elvégezni (1.k)

Az Akcióterület megyei kapcsolata Baranya Megye. A megyei közgyűlés az OFTK területi célrendszere érdekében 2013. 01. 31-én fogadta el a Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió dokumentumát. A tervdokumentumok egymásra épülésének elve szerint Baranya megye vonatkozásában 7 prioritás és azokhoz tartozó célok kerültek meghatározásra.

A dokumentum helyzetelemzése nagy részletességgel mutatja be a megye tervezési alapjait, teremti meg az alapját a megyén belüli eltéréseken alapuló területi részegységek eltérő fejlesztési jövőképének.

Akcióterületünk pozicionálásához a dokumentum a következő alapokat adja:

- gazdasági elemzése alapján térségünkben aktív mezőgazdasági feldolgozóipart a borászat jelenti, mely leginkább Villányban összpontosul. Turizmus szempontjából a gyógyvízi adottságai alapján Harkány és a borgasztronómia területén Villány jelentős. A kulturális turizmus területén a vallási kapcsolódás alapok jók Siklóson.
- társadalmi elemzése alapján leszakadó vidéki térségnek tekinthető a kiemelkedően rossz mutatói miatt. Ennek egyik alapja a településszerkezetben érzékelhető aprófalvas dominancia, melyben a társadalmi és gazdasági problémák hatványozottan jelentkeznek.

Az Ormánságot magába foglaló Dráva-menti települések a megye legelmaradottabb területét képezik, Siklós körzete gazdasági fejlettségében két szint mutatkozik. Így a térség Nyugati fele egységes gazdasági zónát alkotva Sellye, Szigetvár körzetével – a megye válságos helyzetű, elmaradott, aprófalvas jellegű térsége. Keleti része fejlettebb, jelenleg kereskedelmi, idegenforgalmi, szolgáltató jellegű.

A megye övezetei tekintetében térségünkben az alábbi fejlesztési területek érvényesülhetnek:

IV. 3. Külső és belső perifériák, elmaradott térségek felzárkóztatása

IV. 5. A Határ menti területek együttműködésének erősítése

IV. 6. A Rurális (vidékes) térségek területileg integrált fejlesztési prioritásai

Megállapítja, hogy a helyi gazdaságot tudatos gazdaságpolitikával szükséges ösztönözni, mert:

- fajlagosan nagy a foglalkoztatási képessége,
- a gazdaságilag szinte tetszhalott térségeket képes aktivizálni,
- háttérbázist jelent az országnak (élelmiszertermelés, önellátás),
- a helyi életminőséget javítja, a családok (háztartások) mindennapjait teszi jobbá,
- felelős közösségeket épít, civil öntudatot erősíti, gondozza kulturális és táji örökségünket,
- a gazdasági válságtól függetlenedő, fenntartható helyi-, térségi fejlődést erősíti.

A dokumentumban megfogalmazott területi célok:

Hátrányos helyzetű, fejletlen gazdaságú térségek komplex fejlesztése Baranya megye nyugati felén (Ős-Dráva program)

Helyi adottságokra, komparatív előnyökre és lehetőségekre épülő vidék- és gazdaságfejlesztés kiemelten Mohács és Siklós térségében

Baranya megye horvát határmenti térsége határon átnyúló kapcsolatainak javítása elsősorban közlekedési, gazdasági téren.

A HACS működési területén Siklós és Sellye városok, mint járásközponti rangú települések és Villány valamint Harkány városok helyezkednek el. E településeken él a tervezési terület lakosságának 40 %-a, a gazdasági aktivitások is ezekre koncentrálnak.

A járásszékhelyi rangú városok rendelkeznek olyan tartalmú fejlesztési dokumentumokkal, melyek figyelembevétele lehetséges és szükséges is. Ezek az Integrált Területfejlesztési Programok készítésére a DDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 kiírás nyújtott segítséget Siklós és Sellye esetében.

Az OTFK alkalmazza a pólus-fejlődés logikáját. Helyi tapasztalatunk is az, hogy a területi települési központok fejlődési potenciálja nagyobb, mint az alacsonyabb funkciójú településeké. Társadalmi-gazdasági probléma megoldásában szerepet játszó fejlesztések pénzügyi méretéből, külső műszaki infrastruktúra- és humán igénye a nagyobb méretű, városi rangú településeken jobban biztosítható, a korábbi időszakok eredményeképp a töркеkoncentráció itt jelenik meg. A térség városainak fejlesztési szándékai, jövőképe épp ezért meghatározó a környezetük számára is.

Siklós ITS

A város stratégiájának legfontosabb feladata, hogy pozícionálja magát önmaga versenyképessége érdekében. Ehhez képest másodlagosan jelennek meg az ebből eredő, környezete számára hasznosítható előnyök.

A Város pozícionálása szerint a határmenti elhelyezkedéséből adódóan lát lehetőségeket a turizmus területén, a város elköteleződik az idegenforgalmi fejlesztések felé. Ugyanakkor a környező települések leszakadásának mértéke, a lakosság belső migrációjából és kapcsolataiból eredő kedvezőtlen hatások érződnek. Gazdasági potenciálja jelentős a szőlőművelés területén, a borászati tevékenysége és a hozzá kapcsolódó gasztronómiai ágazat viszont kiépületlen. Szükséges a városi lakosság helyi identitástudatának erősítése, ez a vendégfogadás, környezeti törekvések befogadása, a helyi lehetőségek kihasználása érdekében is. Ennek célterületei a szabadidős szolgáltatások fejlesztése. A célrendszer érdekében városrészi részcélok kerültek megfogalmazásra, melyek közül az Akcióterület számára is hasznosítható kapcsolatrendszer épülhet. Aktív kapcsolódású a járási esélyegyenlőségi program, melynek célja a települési szegregáció térségi szintű csökkentése, a munkahelyteremtések másodlagosan érintik a környező települések lakosságát.

Sellye ITS

A város környező településekkel élt kapcsolata alapvetően a Közös Hivatalhoz tartozó településekre terjed ki. A megyei koncepcióban a térségre vonatkozó helyzetfeltárás helytállóságát erősíti a város ITS-e érdekében készített helyzetelemzés is. A térség társadalmi-gazdasági mélysége jelentős, sok közszolgáltatás elérési lehetősége rendkívül rossz. Sellye főképp az intézményi foglalkoztatása alapján a térség nagy foglalkoztatójának minősül, ez is mutatja a térség jövedelemtermelő képességét. A térségben jelentős a szociális foglalkoztatás. A város stratégiájában megjelennek a térség adottságaiból eredő fejlesztéspolitikai feladatok is, úgymint a közösségi közlekedés fejlesztési igénye és a helyi autonóm ellátási és energetikai rendszerek ösztönzése, értelmiség helyben tartásának segítése. A város tervezett intézkedései közt agrárfeldolgozó kapacitások létrehozását, a környező településeken megtermelt őstermelői-kistermelői termelői piaci környezet javítását valamint a természetközeli élőhelyi vadállományra alapozott vadászati turisztika fejlesztéseit támogatja. Annak ellenére, hogy a turizmus kitörési esélyt nem ad, a termálfürdő hasznosításához kapcsolatosan megjelenik a városban a rekreációs célzatú és a szelíd turizmust támogató jövőkép.

ÚJ SZÉCHENYI TERV – 2010-2020 GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM (2011)

A terv kiemelt programjai és prioritásai közül különösen az alábbiak vonatkozásában rögzíthető Dél-Baranya érintettsége:

1. Egészségipari Program prioritásai, egészségiparra épülő turizmus - az egészségturizmushoz kapcsolódó minőségi, komplex turisztikai kínálatfejlesztés.

1.2. Termál-egészségipar, a termál- és gyógyvizek komplex hasznosítása.

Dél-Baranya termál- és gyógyvízben gazdag, így a geotermikus energia hasznosítására széles körű lehetőség van. A meglévő fürdők szálláshely fejlesztéseivel, bővítéseivel kapcsolatban (pld. Harkány) komplexen megjelenik a kulturális, a vízi, a lovas, a kerékpáros és az ökoturizmus is. A zöld mintaprojektek eszközei között szerepelnek a tájgazdálkodáson alapuló, komplex gazdaságfejlesztési projektek, ezek támogatása. Dél-Baranya vonatkozásában kiemelt az Ős-Dráva projekt, mely komplex módon valósítja meg a természetes élőhelyek rehabilitációját és ennek gazdasági hasznosítását.

A HFS figyelembe veszi a Nemzeti Vidékstratégia alábbi területét:

5. Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac

Dél-Baranya megyére érvényes stratégiai irányok és teendők: tervezett családi gazdaságokhoz, kisvállalkozásokhoz mért kis helyi feldolgozó egységek létesítése, korszerűsítése, bővítése. A helyi termékek, a prémiumnak tekinthető élelmiszerek, piaci ismertségének, elismertségének növelése. A kistermelők élelmiszerbiztonsági megfelelésének segítése. A helyi piacokra, helyi értékesítésre irányuló kezdeményezések, az ezeket elindító helyi együttműködések ösztönzése. Helyi, kistermelői piacok létesítése, fejlesztése. A helyi, tájjellegű specialitások, termékek, hungarikumok védjegyrendszerének kialakítása. A helyi termékeket támogató tudatos vásárlással kapcsolatos

szemléletformálás. A vidék fenntartható energiagazdálkodásának megteremtése. A vidéki turizmus fejlesztésének támogatása oly módon, hogy a beavatkozások ne csökkentsék a vidéki műemlékek számát, azok megjelenését mindenképp javítsák. A turizmus fogadóképességének megteremtésével a vidék, a falvak fejlesztésének segítése. A települések, kistérségek és régiók sajátos élményt nyújtó szolgáltatásainak kialakítása, biztosítása és termék-csomagok létrehozása. Vidéki épített örökség védelme, a népi építészeti örökség megőrzése.

A HFS koherenciájának vizsgálatakor elengedhetetlen a 2007 – 2013 időszak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját is figyelembe venni. A tervezőkkel és helyi szereplőkkel történt ex-post elemzés rávilágított arra, hogy a HVS-ben megfogalmazott alapvető cél, a helyi gazdaság fejlesztése helyes volt. A helyi feldolgozott termékek (szolgáltatások) helyi piacra juttatásával egyrészt csökken a térségből vételárként kiáramló összeg, másrészt a nagyobb helyi pénzbevitel többségében helyben kerül elköltésre, itt kezd gazdaságfejlesztő körforgásba. A HFS követi ezt a logikát és olyan beavatkozási irányokat határoz meg, amelyek segítenek a gazdaságfejlesztést összekapcsolni a szegénység elleni küzdelemmel.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kiegészíti a 2014 – 2020-as Operatív Programokat és elősegíti azok céljainak megvalósulását. Kapcsolódik a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) versenyképességet, innovációt, foglalkoztatást, környezetvédelmet és turizmust támogató prioritásaihoz. A térségre jellemző kisléptékű mikro- és kisvállalkozói kör, amely nem éri el a Program követelmény szintjét, a HFS helyi jellegzetességeire épülő támogatásaiban részesülhet. Közvetlen kapcsolódás van az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) 1.7 Intézkedésében megfogalmazott egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése célhoz. A Helyi akciócsoport a limitált LEADER HFS fejlesztési források segítségével indító, iniciáló projekteket indít a szegénységgel sújtott célterületeken, melyek időben is, újszerűségükben is megelőzik, megalapozzák a nagyobb programokat. Ugyanide kapcsolódik a RÁSZORULÓ SZEMÉLYEKET TÁMOGATÓ OPERATÍV PROGRAM (RSZTOP). A Területi Operatív Program Dél-Baranya esetében elsősorban két járásközponti várost (Sellye, Siklós) érinti, melyek HFS kapcsolódása a fentebb kivonatolt ITS-ekben rögzítve van.

A HFS megvalósítására hatással vannak térségi programok, szolgáltatások. A turisztikai irányú fejlesztési célok és az Ős-Dráva Programhoz való kapcsolódás a Duna-Dráva Nemzeti Park nélkül elképzelhetetlen. A Harkányi TDM szintén jelentős turisztikai hatást tud generálni. Beépül a tevékenységi területekbe, hogy az Akcióterület érintett a Magyar Zarándokútvonalban, a Három Folyó Kerékpáros útvonalban, valamint számos kisebb turisztikai útvonalban. Kiemelhető, hogy működik egy helyi termékeket és szolgáltatásokat összegyűjtő, menedzselő Információs Hálózat. A komplex hatáskapcsolatok indoka, hogy a HFS által támogatott pontszerű fejlesztések hatásának szétterítése csak szélesebb kapcsolódási helyek bevonásával érhető el. Például túraállomás túraútvonal érintésével / bevonásával létesüljön. A társadalmi megfosztottság és szegénység elleni fellépéshez figyelembe kell venni a helyben működő nemzetiségi szervezeteket, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot, valamint a Katasztrófavédelmet. A témával foglalkozó helyi szakemberek tudása egyrészt befolyásolja a HFS tartalmát, másrészt a megvalósításban is lokális tapasztalattal bíró humántőkére van szükség.

4.4 SWOT

Erősségek	Gyengeségek
- Országosan és nemzetközileg is ismert természeti vonzerők található a térségben (harkányi gyógyvíz, érintetlen Dráva folyóvízi-környezet) - országosan védett természeti értékek	- szűk spektrumú feldolgozás (keves termékféleség) - fő attrakciók távolsága spontán együttműködésekhez távoli, a kapcsolódás már szervezettséget igényel

(DDNPI területek-Szársomlyó, Templom-hegy, Ó-Dráva,) - szubmediterrán éghajlati érintettség (napsütéses órák száma, éves hőösszeg, fagyos napok száma) - több országosan védett épített örökség (Siklósi Vár, Árpád-kori templomok, festett kazettás templomok, nép építészeti értékek) - többnemzetiségű összetétel, színes nemzetiségi kultúra - nemzetközileg is ismert, eredetvédett borvidék (Villány borvidék) - diverz földhasználat - nagy mész-kő bányavagyon - nagymennyiségű idegenforgalmi ellátó kapacitás - széles turisztikai portfólió (wellness, bor, gyógyfürdő, falusi üdülés, természeti, gyalogos, lovas, horgász, vadász, rendezvény kínálat) - jó bor-idegenforgalmi marketing (Villány-Siklósi Borút Egyesület) - helyi specifikumok, kiemelkedő minőségű termékek előállításának alapjai adottak	- térségi turisztikai együttműködés hiánya - Siklós város nem rendelkezik a központi szerepéhez illeszkedő, a térség idegenforgalmi pozicionálását is segítő idegenforgalmi infrastruktúrával, a Vár e szempontból alulhasznosított hely - átlagos vendégéjszaka száma alacsony - vendégek számára nyújtott településen belüli alternatív időtöltési kínálat szűk spektrumú - nincs gazdasági ágazatok közti szerveződés - túlnyomóan Harkány-centrikus ágy-kínálat - nincsenek térséget is bekapcsoló turisztikai csomagok - periférikus helyszíneken alacsony színvonalú fogadási körülmények - helyi látványosságok látogathatóságához nem társul fogadó személyzet (idegenvezető, kalauz) - a szakrális helyszínek nyitottsága a nem hívők számára nem ismert - református egyház mellett nem működik turisztikai tevékenységet végző nonprofit szervezet - helyi termékek egységes arculat hiányában kis mennyiségben jutnak be az idegenforgalmi ellátó rendszerbe - fejletlen élelmiszer feldolgozó ágazat - társadalmi-gazdasági központtá emelkedő településeken nincsenek közterületi rekreációs helyszínek - mikrotérségi központokba az utcakép jellegtelen, dísztelen, elmaradott - civil szervezetek aktivitása a közéleti színvonal emelésében esetleges
Lehetőségek - kb 200 új (EMVA fejlesztésekkel létrehozott) ágy a magtelepüléseken kívül - periférikus településeken nagyszámú épített műemlék található - természeti látnivalók környezetében több helyen fogadó infrastruktúra épült - térségi TDM szervezet létrehozása, mely megvalósítja a valós térégi turisztikai együttműködést - zarándoklat iránti érdeklődés növekedése	Veszélyek - hátrányos helyzetű csoportok tömegesedő jelenléte - szegregálódó települések - kiterjedt etnikai alapú szegregáció terjedése, tömbösödése a kistelepüléseken - növekszik a társadalomban élő elzárkózás a cigánysággal szemben - térség leszakadása megállíthatatlan az öregedő népesség és a szegénység növekedése miatti belső erőforrás csökkenés miatt

• katolikus egyházmegyei szintű turisztikai nonprofit szervezet működik • nagyszámú református kötődésű vallástörténeti és építészeti örökség • siklósi brand létrehozása, ebben a siklósi attrakciók összeszervezése • gasztronómiai események szervezése a siklósi szőlőhegyi gazdák közreműködésével • a nagyborászatoknál meglévő ágazati és marketing profizmus • a kisebb borászatoknál is növekvő tudásszint és szakmai színvonal • konyhát üzemeltető vállalkozások helyi alapanyagok iránti kereslete nő • a kevés számú jól prosperáló gazdaság-fejlesztési hajlandósága • népi és közösségi építészeti hagyaték elemeinek felhasználása a civil és önkormányzati fejlesztések során • több önkormányzat aktív segítsége a civil szervezetek projekt-megvalósításában • kulturális szervezetek pályázati orientációja megerősödött • hagyományőrző szervezetek részvételi hajlandósága a térségi programokban	• helyi gazdaságban dominánsan csak atomizált gazdasági kapcsolatok működnek • gazdasági teherként jelentkező kihasználatlan idegenforgalmi kapacitások • nagymennyiségű holt települési alpinfrastruktúra (közművesített, de kihasználatlan gazdasági-települési területek) • fő attrakciók versenytársaktól való leszakadása • vendégküldő helyeken a térségünk leértékelődése • gazdasági összefogások nincsenek • támogatási utófinanszírozás a kereskedelmi banki előfinanszírozás üzletpolitikájából adódóan ellehetetlenül • az egyházak elzárkózása a vallási értékek turisztikai hasznosításától • Villányi borvidék megrekedése, lemaradása a környék borvidéktől (Szekszárd, Pécs) • mezőgazdasági termékek feldolgozására irányuló fejlesztések elmaradnak • térségben új piaci munkahelyeket létrehozó beruházások nem jönnek létre • az állami támogatáspolitikai és igazgatási rendszer kistéleplések társadalmi pozícióját csökkentő hatása • közellátások központokba szervezése következtében romló hozzáférési esély lakossági kontraszelekciós hatás erősödése • településközpontok közti, kapcsolatok nélküli „fehér foltok” állandósulása, azokban a társadalmi szegregáció és gazdasági kiürülés dominanciája a jellemző • mélyülő kétpólusúvá válás, belső perifériák növekvő kiterjedése
--	---

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete LEADER Helyi Akciócsoport működési területére vonatkozó fejlesztési szükségletek a helyzetfeltárás és a SWOT elemzés megállapításai alapján kerültek meghatározásra. A társadalmi, gazdasági szempontból kétpólusú akcióterület olyan beavatkozásokat igényel, amelyek egyrészt csökkentik az életminőségbeli különbségeket, másrészt működőképes hálózatokat hoznak létre a centrum és periféria települések között mind piaci, mind közösségi értelemben. Az egyik alapvető fejlesztési szükséglet a munkahelyteremtés, melyhez

részben a vállalkozói, részben a civil szféra megerősítésére van szükség. A nagyvárosoktól és nagyfoglalkoztatóktól való távolság miatt helyben kell munkahelyeket teremteni helyi adottságokra, értékekre épülve. A helyi élelmiszer és kézműves termékek mellett szolgáltatások, mikrovállalkozások és turisztikai fejlesztések támogatásával lehetőség nyílik a foglalkoztatás bővítésére. A helyi termékek és szolgáltatások számára – az elzártság miatt - szükség van az értékesítési lehetőségek bővítésére, egységes arculat marketing és védjegy kidolgozására. A Helyi Akciócsoport azt szeretné elérni, hogy a működési terület centrum jellegű turisztikai magterületén a korábbinál nagyobb mértékben hasznosuljanak a helyi termékek, tehát egy belső gazdaságfejlesztés valósuljon meg. Ha sikerül úgy csökkenteni a külső beszállítóknak a térségből kifizetett pénztömeget, hogy a helyi termékek életképes konkurenciaként egyre nagyobb hányadot szereznek a piacon, akkor több jövedelem marad helyben. A helyben maradt jövedelem nagyobb részt helyben költődik el, ami másokat is nagyobb jövedelemhez juttat, így tovagyűrűzhet a hatás egészen a legszegényebb családokig (akár egyszerűsített foglalkoztatás formájában is). A helyi termelők, szolgáltatók esetében ki kell használni azt, hogy arcot adnak a terméknek, ezáltal minőséget garantálnak. Ugyanakkor fenntartható módon teszik azt, mert helyben élnek és hosszú távon gondolkodnak. A térségen belüli értékesítés fizikai feltételei szegényesek, több helyi termék piacra, boltra, vagy akár boltsarokra van igény. Ezen felül szükséges a gazdasági szereplők közötti olyan együttműködések létrehozása, illetve a meglévő kapcsolatok megerősítése, melyek az innovációs tevékenység generálása szempontjából pozitív hatással vannak a térségre. Ide sorolhatóak a szakmai hálózatok, termékpályát felölelő integrációk, beszállítói láncok és logisztikai központok.

A beavatkozásoknak ki kell egészíteniük egymást és együttesen kell hozzájárulniuk a HFS jövőképehez. A foglalkoztatás bővítésére irányuló törekvések mellett a közösségi fejlesztések azok, amelyek hozzájárulnak a vidék népességmegtartó erejének fokozásához és a helyi közösségek megerősítéséhez. Az erős, aktív társadalom a jól működő helyi gazdaság alapját is jelenti, mely célok megvalósítása a civil és közsféra fejlesztési elképzeléseinek támogatása révén érhető el. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek piacosításához, értékesítéséhez szükség van olyan tevékenységekre, amelyek elősegítik a megismertetést, az információ eljuttatását a fogyasztóhoz, megrendelőhöz. Ide sorolhatók olyan fókuszált közösségi rendezvények, amelyek alapvetően a helyi értékek bemutatására jönnek létre, elsősorban nem külső, hanem helyi termékeket, szolgáltatásokat vonultat fel. A kulturális sokszínűség felvonultatása mellett ezért jövedelemszerzési lehetőséget nyit a helyi partnereknek. Ide sorolhatók a helyi identitástudathoz és a hagyományőrzéshez kötődő gyermek és ifjúsági táborok is, amelyeket szintén a térségen belüli értékekhez lehet kapcsolni. A közös történelmiség okán a helyi értékek kölcsönös megismertetése erősítené a térségi hatást mind a horvát Baranja, mind a hazai Baranya megyében, ezért szükség van a határon átnyúló akciók támogatására is.

A kétpólusú Dél-Baranyában a különbségek csökkentéséhez szintén hozzájárul az a beavatkozási irány, mely a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítését, a hagyományőrzés népszerűsítését elsősorban a civil szféra támogatásával tervezi. Az irány gazdasági hatása a kulturális és turisztikai szolgáltatásokban jelenik meg, kiegészítő jövedelmet jelent a kis létszámú helyi civil szféra számára, ugyanakkor hozzájárul a hosszú távú fennmaradásukhoz. Hiány van a helyi értékekhez köthető tevékenységek eszközfejlesztéssel történő elősegítésében, például hagyományőrző egyesületek fellépő ruhái, hangszerei. A helyi értékek rendezvényein úgy tudnak minőségi szolgáltatást nyújtani helyi szervezetek, ha előzőleg megfelelő szakmai és infrastrukturális háttérrel tudnak felépíteni. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetését fizikailag létesített gyűjteményes helyek is tudják szolgálni. Ezek a turisztikai látnivalót jelentő helyszínek alkalmasak a látogatók megállására, helyben tartására és kapcsolt szolgáltatások (például alacsony kategóriás szálláshelyek) hozzákapcsolására. A civil szféra azért a legalkalmasabb az ilyen gyűjteményes helyek menedzselésére, mert mindig helyben van, helyi emberekből áll és épít az önkéntesek bevonására. A helyi értékek megismertetését akkor lehet térségi szintre emelni, ha valaki azokat összegyűjti, archiválja, egységesíti és feldolgozza. Így létre tud jönni egy olyan tudástár, amely akár önmagában is érték lehet, de mindenképpen alkalmas arra, hogy alátámasszon fejlesztéseket, kezdeményezéseket, rendezvényeket és táborokat.

A SWOT elemzésből megállapítható, hogy a térség turisztikai adottságai egy magterületen (Harkány – Siklós - Villány) kifejezetten jók, míg a perifériákon perspektivikusak. Mindenképpen szükség van a centrum és a periféria összekötésére, vagyis a magterületekre érkezők látogassanak el a térség többi részébe is, fogyasszanak és minél több időt maradjanak összességében az Akcióterületen. Ez jó a centrumnak is és a perifériának is. Az Akcióterület földrajzi elzártsága, az ipar és a nagy forgalmú utak hiánya okán a környezeti-természeti adottságok jobbak az országos átlagnál, ezért a HFS épít a fenntartható tájhasználat, tradicionális és újszerű, innovatív, a megújuló energiára alapozott termelési módok és gazdálkodás ösztönzésére annak érdekében, hogy továbbra is megmaradjanak ezek a helyzeti adottságok. A térségben egyre kevesebb a hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló gazdaság. Ezt az irányt a HACS preferálja oly módon, hogy a keretjogszabályoknak megfelelően magát az elsődleges termelést nem, de a feldolgozott élelmiszer előállításához, szolgáltatáshoz (például kézművesség) szükséges eszköz és infrastrukturális fejlesztéseket már támogatja. Továbbá ösztönzi az ily módon támogatott gazdaságok kapuinak kinyitását, bemutathatóvá tételüket és ide is kapcsolódhatnak egyéb kiegészítő szolgáltatások, turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely). A térségben elindult fenntarthatósági folyamatokhoz kapcsolódik az az irány, mely a megújuló energiahordozók előállítását és piaci értékesítését célozza. Ezt a HACS külső források bevonásával tervezi. Dél-Baranya természeti adottságai turizmusnak kedveznek, melyhez kapcsolódóan a különböző (gyalogos-, kerékpáros-, lovas-, zárandok-, és vízi) túrákhoz kijelölésre kerültek útvonalak. Azonban ezen útvonalak nincsenek kellően menedzselve és összekötve külső csatlakozásokkal. Ehhez kapcsolódó turisztikai célú fejlesztési szükséglet forrásaként VP LEADER térségek közötti együttműködések intézkedése szolgálhat.

A térség az elhelyezkedéséből adódóan az aprófalvas térségek közé sorolható, ezeket a településeket infrastrukturális hiányosságaik révén fokozottan érint az előregedés, elvándorlás és a munkanélküliség problémája. Ezen kedvezőtlen folyamatok mérséklését az innovatív aprófalv komplex programhoz való kapcsolódás jelenti. Az akciócsoport területén az állandó népesség 15%-nál nagyobb aránya él a kedvezményezett járási (Sellyei) és települési körben. A Helyi Fejlesztési Stratégiának hozzá kell járulnia a szegénység csökkenéséhez, az esélyegyenlőség növekedéséhez, valamint a társadalmi kirekesztettség megszüntetéséhez. Az irány a társadalmi gazdasági szempontból polarizált Akcióterület homogenitását erősíti. A célcsoport legfontosabb elvárása, hogy a helyzet kezelésére tett beavatkozások koncentráltak legyenek. A legalapvetőbb szükségletként az életkörülmények, életminőség javítása merült fel, melyet a fiatal korosztályok elérésével kell összekapcsolni. Ők fogják alkotni a helyi társadalmat, ők fognak hozzájárulni a HFS-ben megfogalmazott jövőkép eléréséhez 2020-ban. Kettő irányba lehet bontani a helyi elvárásokat. Az egyik a lakhatás, a magán és a közösségi komfort feltételeinek javítása, a másik a belső motivációk kialakítása, követhető életpályákra való felkészítés. A gyermekek közti esélyegyenlőtlenség mértékét a szülők iskolázottsága és a család munkaerő-piaci helyzete határozza meg. Szoros összefüggés van a családok társadalmi hierarchiájában elfoglalt helye és a gyermekek iskolai teljesítménye – későbbi munkavállalása között. Valamennyi hátrányos helyzetű gyermek családjában problémát jelent a képzetlenség, ideiglenes vagy tartós munkaerő-piaci inaktivitás, gyenge munkaerő-piaci pozíció. Ez egy ördögi kör: a társadalmi egyenlőtlenségek tudásbeli egyenlőtlenségekké transzformálódnak, majd a tudásbeli lemaradás megszilárdítja a társadalmi egyenlőtlenségeket. Az egyetlen garancia a kirekesztődés, később pedig a munkaerőpiacról való kiszorulás ellen az élethosszig tartó tanulás. Az érintettek legnagyobb hátránya, hogy (anyagi, tudásbeli) helyzetüknél fogva nem tudnak projektgazdaként közvetlenül részesedni az Európai Unió fejlesztési forrásokból. Szükség van olyan összetett segítő kezdeményezésekre, amelyek ténylegesen elérik a célcsoportot és mérhető, valamint hosszú távon fennmaradó hatást gyakorolnak. A hátrányos helyzetű közösségekben is vannak olyan meglévő adottságok, külső-belső szereplők, melyeket integrálva hatékonyabban lehet eredményt felmutatni, mint egy direkt beavatkozással. Ezért a HFS ösztönözni kívánja a lokális partneri együttműködések alapuló kezdeményezéseket, illetve előkészíti külső források bevonásának lehetőségét.

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelem alapvető társadalompolitikai kérdés. A legfontosabb, hogy mozgósítani kell a helyi erőforrásokat az esélyegyenlőség megteremtése érdekében. A leszakadó rétegek, csoportok felzárkóztatásában a HFS meghatározó szerepet szán a foglalkoztatás bővítésének, de más területeken is fellép a vidéken élők hátrányos megkülönböztetés és a kirekesztés ellen. A helyi vidékfejlesztési politika egyik hangsúlyos eleme a szegénység elleni küzdelem. Míg Nyugat-Európában a szegénység inkább a városokhoz kötődik, a keleti blokkban a vidékhez, ezért ennek megfelelően kell alakítani a helyi fejlesztési programot. Nagyobb hangsúlyt kap a közösségvezérelt helyi módszertan, amely az összetett problémák megoldásának jó eszköze. Egyúttal elengedhetetlen, hogy a helyi közösségben az önkormányzatok mellett a civilek és a vállalkozók nagyobb súllyal legyenek jelen. A helyi és térségi gazdasági környezet és a vállalkozások fejlesztése, a foglalkoztatás növelése elősegíti, hogy az erőforrások felhasználása felelősségtudatosan és közösségi érdekek alapján történjen. A térség lakossága megélhetésének javítása, hozzájárul a szegénység leküzdéséhez és a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi felzárkóztatásához. A HFS támogatja a helyi –és térségi gazdák és a helyi társadalom kapcsolatának javítását. A helyi – és térségi turizmus, vendégfogadás és kapcsolódó tevékenységek fejlesztése elősegíti a közösségek jövőképeinek, identitástudatának erősítését, társadalmi részvételének elősegítését.

Az Akcióterület lakónépességének 62 %-a a települések 95 %-ban él, ami az aprófalvas térszerkezetre utal. A SWOT analízisben bemutatott társadalmi egyenlőtlenségek ezeken a településeken érvényesülnek, így válik dominánssá a terület kétarcúsága. Ugyanakkor a társadalmi szétválás és gazdasági differenciálódás érvényesül a városisodott települési központokban is (Siklós, Villány). Erre vonatkozó területi szintű közléseket a családsegítő szolgálatok és a katasztrófavédelmi hivatal adott intézményi konzultációk keretében. A lakónépesség területi eloszlása, koncentrációja a periférikus területeken felnagyítja a negatív társadalmi helyzeteket, a lakosság szintjén alig vannak tompító tényezők, néhány település esetében a szegregáltság megvalósul. A szolgáltatók jelzése alapján a probléma nem köthető a cigánysághoz, általános jelenség. Nem mondható el, hogy csak a cigányság a jellemzően leszakadó szegmens, ugyanakkor a nagy cigány-arányszámú településeken minden esetben nagy a társadalmi leszakadás mélysége. Az általánosan használt mutatók (munkanélküliség, fiatalodás, aluliskolázottság...) a nagyobb arányban cigányok lakta településeken jellemzőbb, de a foglalkoztatási lehetőségek hiánya, a társadalmi szolgáltatásokhoz való hozzáférés (egészségügyi ellátó, iskola-óvoda, kulturális létesítmények, net) a rossz közlekedési viszonyok miatt ösztönzi az elvándorlást, az őslakosság elnéptelenedését, így a helykipótló feldúsulás több évtizedes folyamata a társadalmi szegregálódás – nyomor – cigányosodás koncentrálódását eredményezi. Fontos körülmény az „önmagát cigánynak vallja” identitás-meghatározás okán az, hogy nehezen hozható statisztikai összefüggésbe a társadalmi helyzet és az etnikai hovatartozás, ugyanakkor növekszik a vegyes házasságok száma.

HACS-unk a társadalmi folyamatok segítéséhez a roma-cigány közösségekre szűkítést nem alkalmazza, előző programozási időszakban is szerzett tapasztalatainkat fenntartjuk: a nevesítetten roma közösségek javára célzott fejlesztések növelik a helyi közösségek szembenállását, a pozitív megkülönböztetés okán kirekesztőleg hatnak más közösségekre, melyet nem tud kompenzálni a kedvezményezettek körében elért eredmény. Az elmaradott, hátránnyal bíró helyi közösségek nem etnikai alapon szerveződnek, hanem társadalmilag keletkeznek.

A célrendszerünkben a kulturális sokszínűség lehetősége minden szegmens számára nyitott, így a társadalmi hátránnyal rendelkező közösségek (jellemzően roma közösségek) számára is elérhető lehetőségek. A hozzáférés esélye pénzügyi-finanszírozási alapú, melyet általában a civil szervezetek önmagukban nehezen tudnak megoldani, ehhez rendszerint önkormányzati segítség szükséges. A

helyi társadalmak feladata a nem többségi roma települések esetében is a szükséges integritás elérése, így az önkormányzati szintű feladattá alakul.

A térségben nagyobb roma közösségeket magukba foglaló településeken a korábbi időszakban több segítő, főleg TÁMOP program futott, melyek eredményeinek időbeli kihatása ma alig mutatható ki, a végső kedvezményezettek számára tartós változást nem eredményezett. A programokat menedzselő intézményrendszerek nem voltak komplexitásra ösztönözve, egy projekt határáig jutottak el. A Leader források ezekben a projektekben nem voltak alkalmazhatóak mind forráseredetükből adódóan (EMVA), mind az alkalmazandó eljárásrendek eltérősegei (működési jellegű költségek tiltása), mind pedig az elérhető projektméret miatt.

A HFS az esélyegyenlőséget területi és társadalmi vonatkozásban is biztosítja. A Helyi Akciócsoport működési területén a 290/2014. (XI.26.) Kormány rendelet alapján a Sellyei járás a komplex programmal fejlesztendő (népesség 27%-a), míg a Siklósi járás a kedvezményezett besorolást kapott. A leghátrányosabb besorolású településeken élőkre jellemző, hogy közfoglalkoztatásból, alkalmi munkából tartják el magukat, életminőségük kortól-nemtől-származástól függetlenül a tisztességes szegénység és a mélyszegénység között mozog. A szegény családok megélhetése a szolidáris gazdaságba történő bevonásukkal vagy foglalkoztatásukkal javul. Eszközök: a családi vagy roma vállalkozások, és minden olyan termék előállításának a fokozott támogatása, amely jövedelmet a lakosság széles rétegének biztosít. Ezen települési körökre tervezéskor kiemelt figyelmet szentelünk a hátrányos helyzetű csoportok (romák-cigányok, pályakezdők, 45 év felettiek, nők, tartósan munkanélküliek, inaktívok, szakképzetlenek) bevonására a következő eszközökkel: szolidáris és cserepiac kialakítása, fejlesztő és szakképesítést adó képzések, hálózatosodás, közösségi együttműködés elősegítése, munkahelyteremtő beruházások esetén a hátrányos helyzetűek alkalmazásának kikötése, a nők turizmusban történő foglalkoztatása. Várható eredmények: lakosság aktivitása megmarad, motiválttá válnak az önfejlesztésre, a képzettségük révén növekszik az esélyük az elhelyezkedésre, vagy az önálló megélhetést nyújtó tevékenységekre. Erősödik a társadalmi tolerancia a hátrányos helyzetűek iránt. A fokozott együttműködés segíti a szakmai fejlesztő és érdekvédelmi tevékenységeket. A 2014-2020-as tervezési időszakban elfogadjuk azt az alapvető elvárást a végső kedvezményezettek részéről, hogy számukra ténylegesen fontos szükségletek kielégítésére irányuljon a fejlesztési segítség. A hátrányos helyzetű közösségek tagjai önmagukban is hátrányos helyzetben lévő emberek, körükben általános az alacsony presztízsű munkahelyek elérése (közmunka), a több gyermek megléte. Alapvetően nincs a családok körében felhalmozási lehetőség, így nem részesül az önerő igényes gazdaságfejlesztési és egyéb pályázatoknak. Mivel mások által megvalósított gazdasági fejlesztésektől is távol vannak, így munkahelyi előnyeik sincsenek. Az elvándorlás számukra nem releváns lehetőség, mert munkapiaci esélyeik a napi közlekedési lehetőségeken kívül (elköltözés, hetes munkavállalás, külföldi munkavállalás) korlátozottak. Az ilyen családok egyes tagjai családalapítás előtt külföldi munkát gyakran vállalnak, a családok megélhetése így részben segítséget kap, de tartós és jelentős javulás nem áll elő. Ezekből a adódóan a lakáskörülményekhez tartozóan a lakóházak műszaki javítása lehet egy segítség, mely mozgósító erejű lehet. Erre a célra fókuszálva kívánjuk felmérni a korábban sikeres projekteket végrehajtó szervezetek bevonható eredményeit, aktivitását, a kisebbségi önkormányzatok körében elvárható cselekvési képességet, illetőleg a korábbi közösségi programokhoz a végső kedvezményezettek körében mozgósításra képes helyi szervezeteket, embereket.

A HFS-ben megfogalmazott intézkedések hozzájárulnak az esélyegyenlőség megteremtéséhez. A LEADER pályázatokon nagyobb eséllyel indultak azok a pályázók, akik a munkaerőpiacon hátrányban vannak, így a nők, a romák és a csökkent munkaképességűek. Pluszpontot kapnak azok, akik hátrányos helyzetű térségből pályáztak, és több pont jár a munkahelyteremtő beruházásoknak is. A HFS átfogó célja a társadalmi gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztése, vagyis a centrum és periféria közösségek közötti szakadék csökkentése. Ennek elérését elsődlegesen az újratermelő szegénység elleni életkörülmény és életmód változtatással, belső elvárások–motivációk formálásával tervezi elérni a HACS. A különböző pályázati lehetőségekhez komplex okok miatt nehezen tud kapcsolódni a célcsoport, ezért szükség van olyan előkészítő jellegű HFS intézkedésekre, melyek moderátorokon, gazdaszervezeteken keresztül el tudják érni az egyének szintjét és szellemi, valamint

létalapot teremtenek a további fejlesztésekhez. Ezt szolgálják a „A szegénységgel sújtott közösségek életkörülményeit, fiataljai belső elvárásait – motivációit érintő, szférák közötti együttműködésen alapuló lokális programok lebonyolítása” intézkedés, valamint a „Szociális hozzáállás fejlesztése, társadalmi együttélés ismereteinek bővítése, befogadás segítése családsegítés bevonásával, vályogépítészeti tudásátadás házmentő programhoz” intézkedés. A „szabadtéri-közterületi közösségi használatot nyújtó zöldterületi-parkfejlesztés – rekreációs lakóterületi fejlesztések” intézkedés szintén az élhetőbb környezet kialakítását szolgálják. Szintén kapcsolódnak az esélyegyenlőség elősegítéséhez a HFS helyi értékekre alapozott közösségi intézkedései: „A helyi termékek és szolgáltatások bemutatására, a hagyományörzés népszerűsítésére fókuszáló turisztikai rendezvények, fesztiválok támogatása”, „Helyi identitástudatot erősítő, a térség tradicionális értékeihez kötődő táborok támogatása”, „Hagyományörző civil szervezetek működésének és a tevékenységük megismertetését szolgáló fejlesztések támogatása; eszközfejlesztés civil szervezetek tevékenységének növeléséhez – helyi érték alapú kulturális, hagyományörző, sport tevékenységek segítésére”. A helyi társadalom polarizáltságának csökkentéséhez nagyban hozzájárulnak továbbá a HFS gazdaságfejlesztési intézkedései is, melyek a helyi termékekre, szolgáltatásokra, valamint turisztikára épülnek. A HFS intézkedések beavatkozási logikája szerint kisléptékű fejlesztési kínálatok kerültek megfogalmazásra, melyek abba az intervallumba sorolhatóak, ahol a projektek gazdaságilag már életképesek, de nem érik el a nagytőke ingerküszöbét, illetve a nagyberuházásokat más operatív programok felé terelik.

Az esélyegyenlőségi szempontok monitoringjának alapja a LEADER Intézkedések feltételrendszere lesz, mely a megvalósítási időszak meghatározott egységeire vonatkozó vállalásokat és azok nem teljesítéséhez kapcsolódó szankciókat ír elő a pályázóknak. A monitoring folyamatának lebonyolításában a Helyi Akciócsoport tanácsadó és segítő szerepet vállal, mert a beküldött adatok feldolgozása, esetleges szankcionálása külső szervezet kompetenciája. A HACS munkaszervezet ingyenesen hozzájárul ahhoz, hogy a projektgazdák tudjanak a tennivalókról, határidőre és szakszerűen teljesítsék a kötelező adatszolgáltatási tevékenységüket.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete LEADER HACS Helyi Fejlesztési Stratégiájának célkitűzései szoros, egymásra épülő kapcsolatban vannak egymással, a lakosság életminőségének javításához a vállalkozások fejlesztése, munkahelyek teremtése és megtartása mellett, elengedhetetlen a térség természeti kincseinek, a helyi kultúra épített örökségének és hagyományainak megőrzése, amely nemcsak a helyi lakosok identitástudatának megőrzéséhez járul hozzá, hanem a turisztikai fejlesztések nélkülözhetetlen elemeként is megjelenik. A térség ez irányú fejlődése tud hozzájárulni Magyarország fejlődéséhez és minél szélesebb körű megismertetéséhez. A HFS alap gondolata a szolidáris gazdaság kialakítása, amely a hangsúlyt a helyi termékek helyi fogyasztására és helyi piacára helyezi, miközben a gazdaságot eszköznek tekinti a helyi lakosság életminőség-javulásához. A „helyben cselekvés” – a tájból érkező közvetlen visszacsatolások által – a helyi erőforrások tartamos, fenntartható használatára készíti a lakosságot. Ez hatással van a jövő generációk életminőségének megalapozására, a népességfogyás csökkenésére és az élhetőbb vidéki környezet kialakítására. A fenntartható tájhasználat megoldási javaslataival a környezeti és közösségi-kulturális értékeket rehabilitálja, kiaknázza és fejleszti az erőforrásokat, szépíti a tájat, növeli a táji diverzitást, csökkenti az éghajlat és vízháztartás szélsőségeit. Alacsony energiafőlhasználás mellett a megújuló energiatermelés magas szintjét éri el. Összességében a HFS hozzájárul a közösség önerős fejlődéséhez és csökkenti kiszolgáltatottságát.

A HFS tervezése során a helyi önkormányzat, civil és vállalkozói szféra környezeti szempontjai megfogalmazódtak a szükségletekben, célokban és intézkedésekben. A térségi kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését, a kulturális örökség részét képező építészeti, néprajzi, és táji értékek fennmaradását célzó fejlesztések megvalósítását, az egészséges életmód feltételeinek biztosítását kifejezik a „Helyi identitástudatot erősítő, a térség tradicionális értékeihez kötődő

táborok támogatása” intézkedésben, valamint a „Kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását célzó fejlesztések, ezekhez kapcsolódóan turisztikai jellegű beruházások támogatása” intézkedésben megfogalmazott fejlesztési témák. A „Hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló bemutató gazdaságok kialakítása, ehhez kapcsolódóan helyi termékek és szolgáltatások előállításának és turisztikai jellegű beruházások támogatása” intézkedés az egészséges termékek előállítását, a helyi élelmiszer termékekkel kapcsolatos fogyasztói magatartás javítását, a térség biológiai sokféleségének megőrzését, és a működő szolgáltatások javítását szem előtt tartó fejlesztéseket célozza meg. A tovagyrúzó negatív hatások minimalizálása érdekében olyan mintagazdaságok létrehozását támogatja, ahol a tradicionális agrárgazdasági technológiák alkalmazásával, a fenntarthatóság, környezetvédelem kiemelt figyelembevételével folyik a növénytermesztés és állattenyésztés, emellett a működés bemutatásának és az alkalmazott módszerek kipróbálásának lehetősége is biztosított. Az előző kettő intézkedés egyben szálláshelyek létrehozásával, kiegészítő turisztikai szolgáltatások fejlesztésével elősegíti a természeti értékek fenntartható hasznosítását. A „Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása” intézkedésben foglalt fejlesztési témák támogatják a természeti értékek, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatását. Figyelembe veszik a kevésbé kedvező adottságok hasznosítási lehetőségeit, az értékvédő gazdálkodást a megújuló erőforrásokkal. A fenntarthatóság érdekében figyelembe veszik a térszerkezet olyan módon történő kialakítását, hogy a természetes élőhelyek koherenciája ne sérüljön. A gazdálkodási tevékenység folytatása során figyelembe veszi a helyi természeti erőforrásokat, a környezet korlátozott eltartó képességét, a behozott meg nem újuló energiahordozó-szükséglet csökkentését. A „Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása; helyi termék előállítás segítése feldolgozottsági szint emelésével” intézkedés, valamint a „helyi termék előállításban vagy idegenforgalomban hasznosuló (helyi sajátosságokat segítő), azok eredményességét segítő tevékenységek ösztönzése” intézkedés a helyben foglalkoztatással létrehozott, magas hozzáadott értéket képviselő, egyedi minőségű termékek előállítását, helyi piacra jutását fogalmazza meg. Hozzájárulva a helyi vállalkozások fejlődéséhez, családi, kisközségi gazdálkodási formák elterjedéséhez, a közösségi önellátáshoz, amellyel teljesül a „Termelj helyben, fogyassz helyben” elv. Elősegíti az integrált termékpolitika megvalósítását, amely az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább helyi tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába hat. Alapja a falusi életmód, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerésének.

A „Szociális hozzáállás fejlesztése, társadalmi együttélés ismereteinek bővítése, befogadás segítése családsegítés bevonásával, vályogépítészeti tudásátadás házmestő programhoz” intézkedés a helyi adottságok feltárására, a cselekvőképesség növelésére a vidéki életkörülmények javítását célzó kompetencia alapú képzések megvalósítását teszi lehetővé, amelyek a helyi és aktuális helyzetképnek és térségi szükségletnek megfelelő fejlesztési irányvonalat tárják fel és melynek során a térség lakossága képessé válik a szakmai feladatok eredményes elvégzésére. Hozzájárul a közösségek sokszínűségéhez, a hagyományokon alapuló életformák térnyeréséhez. A „Helyi termékek népszerűsítését, piacra jutását segítő boltsarkok létrehozásának támogatása; piacterek, helyi termék boltok kialakításának támogatása” intézkedés térségi marketing tevékenység elősegítésével a térség diverzifikált termék és szolgáltatáskínálatának bővítését, ezáltal sajátos dél-baranyai arculat kialakítását teszi lehetővé.

A HFS megvalósítása során a LEADER pályázatokon nagyobb eséllyel indultak az anyag-, energia-víztakarékos, valamint a környezetterhelést egyéb módon csökkentő feldolgozási technológiák és működési módszerek, továbbá az energiahatékonyság javítására vonatkozó tevékenységek, megújuló energiával működő technológiák. Azok a tevékenységek részesülnek előnyben, melyek célja az energia-, illetve az egyéb inputhatékonyság fokozása:

- épületek, építmények hőtechnikai adottságainak javítása, hőveszteségének csökkentése,
- épületek fűtési, hűtési és használati melegvíz rendszereinek korszerűsítése,
- világítási rendszerek korszerűsítése,

- berendezések, gépek, rendszerek energetikai felújítása. Épületgépészeti fejlesztések, új, energiatakarékos technológiák, berendezések beszerzése.

Az egyéb környezetterhelést csökkentő tevékenységek, valamint a megújuló energiaforrást hasznosító technológiák alkalmazása szintén többletpontot jelenet az értékelés során:

- üzemi infrastruktúra és működés anyag- és víztakarékosságát, valamint emisszió-csökkentését célzó korszerűsítések, új módszerek bevezetése (pl. melléktermékek és hulladékok fokozottabb hasznosítása, csomagolás korszerűsítése, szennyvízkezelés fejlesztése, technológiai veszteségek minimumra való csökkentése stb.);
- az erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodáshoz szükséges mérő-, ellenőrző és regisztráló rendszerek kiépítése, fejlesztése,
- fűtési/hűtési energiaigény részbeni vagy teljes kielégítése megújuló energiaforrásból,
- használati melegvíz igény részbeni vagy teljes kielégítése megújuló energiaforrásból,
- gazdasági-termelési folyamat közvetlen hőigényének részbeni vagy teljes kielégítése megújuló energiaforrásból,
- villamosenergia termelés megújuló energiaforrásból.

A környezeti szempontok monitoringjának alapja a LEADER Intézkedések feltételrendszere lesz, mely a megvalósítási időszak meghatározott egységeire vonatkozó vállalásokat és azok nem teljesítéséhez kapcsolódó szankciókat ír elő a pályázóknak. A monitoring folyamatának lebonyolításában a Helyi Akciócsoport tanácsadó és segítő szerepet vállal, mert a beküldött adatok feldolgozása, esetleges szankcionálása külső szervezet kompetenciája. A HACS munkaszervezet ingyenesen hozzájárul ahhoz, hogy a projektgazdák tudjanak a tennivalókról, határidőre és szakszerűen teljesítsék a kötelező adatszolgáltatási tevékenységüket.

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A Helyi Fejlesztési Stratégia a működési terület olyan szükségleteire fókuszál, amelyeket a rendelkezésre álló eljárési és finanszírozási keretek között kezelni képes. A térség differenciáltsága, a centrum – periféria közötti társadalmi – gazdasági távolsága olyan beavatkozásokat indokol, amelyek túlmutatnak a pontszerű eredményességen, hatáson. A meglévő jó turisztikai adottságokra épülve kapcsolatot lehet generálni egyrészt az akcióterület fejlettebb és elmaradottabb mikrotérségei, másrészt a kínálatot és keresletet felmutató gazdasági ágazatai között. A helyi gazdaság erősítése - a külső beszállítókkal szembeni konkurenciaként való megjelenéssel - a térségen belüli áruforgalom növelésével érhető el. A Helyi Fejlesztési Stratégia ehhez az alapfolyamathoz kíván támogatásokkal gazdaságfejlesztési ösztönzést nyújtani, melyhez szervesen tud kapcsolódni az életminőség javítás, a szegénység elleni küzdelem, a fenntarthatóság és a helyi identitástudat erősítése.

A HFS gyakorlati kimenetét megfogalmazó intézkedések összefüggenek egymással és erősítik a térségi hatást. A HACS külön intézkedés keretében támogatni kívánja a helyi értékekhez kötődő hagyományörző civil szervezetek tevékenységét szolgáló eszközök beszerzését. A non-profit szféra ilyen jellegű erősítése gazdasági hatással bír, mert turisztikában hasznosítható kínálatot generál. A vállalkozói szféra önálló intézkedésben támogatást kap helyi termékek előállítására, valamint marketingjére annak érdekében, hogy bővüljön termékek / szolgáltatások köre és javuljon a minősége. Az intézkedésekhez közvetlenül kapcsolódik a helyi értékek népszerűsítésére fókuszáló rendezvények támogatása, amely esetében elvárás a többségében helyi (működési területen belüli) termék és szolgáltatás igénybevétele. Egyrészt a rendezvények lebonyolításához igénybe vett támogatás a résztvevő, fellépő helyi gazdasági és non-profit szereplőkhöz kerül vissza, másrészt a programelemek hozzájárulnak a helyi szereplők és értékek térségen túlmutató marketingjéhez. Hasonló motivációjú a „Helyi identitástudatot erősítő, a térség tradicionális értékeihez kötődő táborok támogatása” intézkedés, amely a helyi fiatalokat a térségen belüli értékekkel ismerteti. A kezdeményezés szembemegy azzal a gyakorlattal, mely az ország legfrekvenciáltabb régióiba irányítja

a táborozókat. A HFS logikája szerint a fiatalok alapozzák meg a táj jövőképeének megvalósulását, ezért olyan beavatkozásokra van szükség, melyek erősítik a célcsoport helyi kötődését és lokális szemléletét. Ebben az intézkedésben is sikerül elérni, hogy a helyi gazdasági életben és nem a térségen kívüli szereplőknél hasznosuljanak a közösségi támogatások. Helyi turisztikai szolgáltatók, bemutató gazdaságok, helytörténeti gyűjtemények és hagyományőrző szervezetek kapcsolódhatnak a táborokhoz. A bemutató gazdaságok hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló, akár turisztikai beruházásokat is magukba foglaló projektek, melyek külön intézkedés keretében támogathatók. A helytörténeti gyűjtemények, kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását célzó fejlesztések, melyekhez kapcsolódóan turisztikai jellegű beruházások támogathatóak (alacsony kategóriás szálláshely kialakítása, bővítése) külön intézkedés keretében. A fenti intézkedéseket egészíti ki a helyi termékek piacra jutását segítő helyszínek támogatása, valamint a térségi gazdasági hálózatosodás elősegítése, integrációk, szakmai, beszállítói láncok létrehozásának támogatásával. A működési terület speciális helyi termék és szolgáltatás kínálatának definiálásához, marketingjéhez elengedhetetlen egy közös területi védjegy kialakítása, melyhez szintén támogatást kínál a HFS. A környezeti fenntarthatóság horizontális szempontként minden beruházást tartalmazó intézkedés része. A helyi termékhez szükséges helyi erőforrások felhasználása - a tájból érkező közvetlen visszacsatolások miatt – tartamos gazdálkodásra készíti az érintetteket. Ezen kívül egy önálló intézkedés a megújuló energiahordozók kisléptékű előállításának és piaci értékesítésének támogatására irányul. A HFS célok társadalmi hatása egyrészt a helyi gazdaság fejlődéséből következik, másrészt direkt intézkedések irányulnak a hátrányos helyzetű lakosság szociális hozzáállásának fejlesztésére, társadalmi együttélés ismereteinek bővítésére, befogadás segítésére a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat bevonásával, vályogépítészeti tudásátadásra a Katasztrófavédelem együttműködésével házművi tevékenységekhez. HFS az akcióterület szegénységgel érintett mikrotérségeiben jelenleg is meglévő de külön – külön működő szférák, valamint a maga a célcsoport együttműködésre ösztönzésével tervez eredményeket felmutatni oly módon, hogy a kezdeményezéseket a Vidékfejlesztési Program LEADER támogatásai alapozzák meg és Kormányzati, valamint EFOP források egészítsék ki. A helyi identitástudat erősítését, de akár gazdasági kimenetet is jelenthet a „Kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek, ismeretek összegyűjtésének, archiválásának, megismertetésének támogatása” intézkedés, mivel olyan tudástár létrehozását eredményezi, amely idegenforgalmi jelentőségű eredményeket is feltárhat. Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik továbbá a rendezvényeket, táborokat, bemutató gazdaságokat, valamint a gyűjteményes helyeket támogató intézkedésekhez.

A Dél Baranya Határmenti Települések Egyesülete Helyi Akciócsoport a HVS LEADER-programjához kapcsolódóan 2011-ben elindította az ún. Információs hálózatot, amely egy egységes adatbázisba gyűjti a helyi termékeket/szolgáltatásokat és kulturális értékeket. A HACS a pályázati intézkedéseken keresztül növelni kívánta, kívánja a térségi helyi gazdaságban szerepet vállalók sorát: pályázati támogatásokkal minél több olyan fejlesztést segít, melyek értékesíthető anyagi javakat állítanak elő, vagy szolgáltatásokat tartanak fenn. A LEADER Akciócsoport az Információs hálózat által összegyűjti az egyes partnerek kapacitásait, a hozzá szükséges menedzseri tevékenység révén hirdeti azokat, elérhetővé teszi minden érdeklődő számára. Az így együttesen kezelt adattömeg termékek és szolgáltatások vegyes kínálatát adja. Tehát az „Információs hálózati tagság” egy piacszervezést, piacra jutást segítő eszköz. Összefoglalva a helyi gazdaság erősítése célkitűzés két segítséget kap: pályázatok révén az ügyfelek számára nyújtott fejlesztési támogatás, piacra jutást és marketing tevékenységet segítő rendszer kialakítása, vagyis az Információs hálózat. Az információs hálózat gyakorlati megnyilvánulása, hogy a www.videkunkincsei.hu internetes honlap mindenki számára lehetőséget biztosít termékeinek, szolgáltatásainak népszerűsítésére. A honlap elkészítését a LEADER Akciócsoport finanszírozta. A HFS helyi termékekkel kapcsolatos LEADER intézkedéseiben kötelező vállalkozás egyrészt a területi védjegy használata (amennyiben rendelkezésre áll), másrészt az Információs hálózatba belépés. Az egységes helyi termék/szolgáltatás adatbázis azért létfontosságú, hogy a térségbe érkező turisták vagy helyben élők néhány kattintással, könnyedén jussanak

információhoz, hol, mikor és mennyiért tudnak vásárolni minőségi helyi termékeket, igénybe venni helyi szolgáltatásokat.

A tervezési folyamat metodikájában az akcióterület releváns érdekcsoportjai bevonása érdekében a meglévő érdekkörök körében szervezett fórumokon, találkozókra gyűjtjük be a közvetlen információkat, és a csoportok jövőképehez tartozóan a projektötletek alapján azonosítjuk be a fejlesztési jövőképet. Az így szerzett információkat alapvetően a munkaszervezet állítja össze program-javaslattá, melyet az elnökség és aktivitást vállaló tagok alkotta tervezést koordináló csoport véleményez, tárgyal meg és javaslatára kerül a közgyűlés elé. A programozási feladatban megítélésünk szerint a nagyszámú, sok érdekcsoportra kiterjedő közvetlen információgyűjtés újszerű mozzanat. A korábbi tervezési időszakokban szűkebb csoport végezte a tervezői munkát, gyakran a csoporton belüli erőviszonyok felmérése és az erőn alapuló fejlesztési szándék-dominancia ütközései voltak jellemzőek. A jelen módszer alkalmazásával a csoporton belüli versengést kizárjuk, ugyanakkor a szakmai vezetés felelősségévé emelkedik a csoportok közti összhang megteremtésének felelőssége. Ezt azzal kívánjuk elérni, hogy a kiscsoportos munkán megfogalmazódó, óhatatlanul projektessé váló jövőképeket visszavezetjük a motiváló célra, így általánosítunk. Az egyes csoportokból kihozott általánosítások a komplexitást fejezik ki, ehhez vizsgáljuk a forrásajánlatot. A munkának természetesen része az össz-érdekű kontroll, amit a TKCS-feladatokat ellátó érdek-semleges elnökség és bővítményeként szereplő érdek-aktivisták „dokumentum elővizsgálata” és a közgyűlés jelent. További innováció, hogy az érdek-fórumokat a társadalmi-gazdasági életre hatással bíró intézményekkel is lefolytatjuk (családsegítés, katasztrófavédelem, munkaügyi hivatal).

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

A cél egy olyan stratégia megalkotása és végrehajtása, amely által a lefedett térség fejlettségében eltérő két régiója közti különbség jelentős mértékben csökken, a helyi termékeken, szolgáltatásokon és tradicionális értékek megőrzésén, azok turisztikai hasznosításán alapuló gazdaság megteremtésén a minőségi élet alapjait, gátat szab a népességfogyásnak és elvándorlásnak, felzárkózási lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is, az élénkülő gazdasági partnerségi kapcsolatok tovább erősödnek, valós gazdasági eredményeket felmutatva hozzájárulnak a célok megvalósításához.

7.2 A stratégia célhierarchiája

X Jövőkép

A cél egy olyan stratégia megalkotása és végrehajtása, amely által a lefedett térség fejlettségében eltérő két régiója közti különbség jelentős mértékben csökken, a helyi termékeken, szolgáltatásokon és tradicionális értékek megőrzésén, azok turisztikai hasznosításán alapuló gazdaság megteremtésén a minőségi élet alapjait, gátat szab a népességfogyásnak és elvándorlásnak, felzárkózási lehetőséget biztosít a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is, az élénkülő gazdasági partnerségi kapcsolatok tovább erősödnek, valós gazdasági eredményeket felmutatva hozzájárulnak a célok megvalósításához.

Átfogó cél(ok)

1.	társadalmi gazdasági helyzetében kétpólusú térség fejlesztése
2.	turizmus érdekében történő helyi gazdaságfejlesztés

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése	foglalkoztatás bővülése helyi termékek választékának bővülése	+6 fő +3 db fenntartási időszaki adatszolgáltatás alapján összesítetten
2.	A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása	kölcsönös megismerés növekedése	50 aktív fellépés, vagy szervezett program
3.	A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése	közösségi aktivitás növekedése	20 új közösségi szálláshely létrejötte 70 közösségi esemény a fenntartási időszak alatt
4.	A fenntartható tájhasználat, tradicionális és újszerű, innovatív, a megújuló energiára alapozott termelési módok és gazdálkodás ösztönzése	gazdasági- közösségi tradíciók megőrzése, terjesztése	20 új szálláshely létrejötte 2 kézműves udvar létrejötte
5.	Életkörülmény és életmód változtatással az újratermelő szegénység ellen, belső elvárások- motivációk formálása a fiatal korosztályban	lakókörnyezeti megújulás elindulása	érintett lakosság 3000 fő

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ¹					
		1.	2.	3.	4.	5.	

¹ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

1.	A helyi termékek és szolgáltatások bemutatására, a hagyományőrzés népszerűsítésére fókuszáló turisztikai rendezvények, fesztiválok támogatása	x	X	x			
2.	Helyi identitástudatot erősítő, a térség tradicionális értékeihez kötődő táborok támogatása		x	x			
3.	Hagyományőrző civil szervezetek működésének és a tevékenységük megismertetését szolgáló fejlesztések támogatása; eszközfejlesztés civil szervezetek tevékenységének növeléséhez – helyi érték alapú kulturális, hagyományőrző, sport tevékenységek segítésére		X	x			
4.	A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását célzó fejlesztések, ezekhez kapcsolódóan turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely kialakítása, bővítése)		X	X			
5.	A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek, ismeretek összegyűjtésének, archiválásának, megismertetésének támogatása		X	X			
6.	Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása; helyi termék előállítás segítése feldolgozottsági szint emelésével (kistermelői, üzemi termék előállítás támogatása)	X	X				
7.	Helyi termékek népszerűsítését, piacra jutását segítő boltsarkok létrehozásának támogatása; piacterek, helyi termék boltok kialakításának támogatása	X	X				
8.	A térségi gazdasági hálózatosodás elősegítése, integrációk, szakmai, beszállítói láncok létrehozásának támogatása; logisztikai központi telephely kialakítás – helyi termékek begyűjtésére, manipulálására, átmeneti tárolására	X	X				
9.	Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása	X	X				
10.	Hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló bemutató gazdaságok kialakítása, ehhez kapcsolódóan helyi termékek és szolgáltatások előállításának és turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely kialakítása, bővítése)	X	X	X	x		
11.	Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása				x		
12.	A szegénységgel sújtott közösségek életkörülményeit, fiataljai belső elvárásait – motivációit érintő, szférák közötti együttműködésen alapuló lokális programok lebonyolítása					X	
13.	szociális hozzáállás fejlesztése, társadalmi együttélés ismereteinek bővítése, befogadás segítése családsegítés bevonásával, válogépipészeti tudásátadás házmentő					X	

	programhoz						
14.	szabadterületi-közterületi közösségi használatot nyújtó zöldterületi-parkfejlesztés – rekreációs lakóterületi fejlesztések					X	
15.	helyi termék előállításban vagy idegenforgalomban hasznosuló (helyi sajátosságokat segítő), azok eredményességét segítő tevékenységek ösztönzése	X	X				
16.	Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése a Dráva medencében		x				
17.	Térségek közötti, helyi termékekre épülő együttműködések életre hívása, partnerségen alapuló közös projektek megvalósítása	X	X	X			

Az átfogó és specifikus célok indoklása:

Az átfogó célok megválasztását az indokolja, hogy a lefedett illetékességi terület alapvetően kétpólusú, gazdasági-társadalmi fejlettségében eltérőek. Ezt a különbséget célirányos fejlesztéspolitikával csökkenteni kell. Amíg a Siklósi járás településein a turisztikai ágazat komoly hagyományokkal bír, logisztikai kiépítettsége kielégítőnek mondható, addig a Sellyei járás és összességében az Ormánság eddig még kiaknázatlan, turisztikai szempontból hasznosítható lehetőségekkel rendelkezik, tehát a gazdasági fejlődés motorja lehet.

A választott specifikus célok értelemszerűen elősegíteni kívánják az átfogó célokban megfogalmazott elvárásokat, mindemellett egymásra épülnek. Ahhoz, hogy az elmaradottabb régió felzárkózása megkezdődhessen, szükséges az ott található, turisztikai és gazdasági szempontból értékesíthető produktumok, szellemi termékek támogatása, az együttműködések és partnerség erősítése. A fejlesztések mindkét térségben való összehangolásával érhető el, hogy a két régió fejlettsége nagyjából azonos szintre kerüljön. Az összehangolást a később kidolgozandó pályázati kiírásokban igyekszünk elérni azáltal, hogy az adott fejlesztési elképzelések ott valósuljanak meg, ahol azok a célok elérése érdekében indokoltak.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. A helyi termékek és szolgáltatások bemutatására, a hagyományőrzés népszerűsítésére fókuszáló turisztikai rendezvények, fesztiválok támogatása

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

A térségben növekvő tendenciát mutat a helyi gazdasági szereplőkhöz kötődő szolgáltatások száma és a helyi termékek. Ezekben az elemekben komoly gazdasági és turisztikai potenciál rejlik,

ugyanakkor a helyi lakosság és a régióba érkező látogatók számára még viszonylag szűk körben ismertek a helyi termékek és szolgáltatások. Helyi szolgáltatások közé soroljuk azokat a térségi hagyományőrző, civil szervezeteket is, amelyek értékesíthető előadó-művészeti tevékenységet végeznek.

A régióban igény mutatkozik olyan rendezvények iránt, ahol a sztenderd, könnyűzenei és szórakoztató programok mellett a hagyományőrzés és a helyi termékek, szolgáltatások kerülnek fókuszpontba. Egy ilyen rendezvény alkalmas arra, hogy mind a helyi lakosság és a turisták, mind a régióban működő piaci szereplők körében népszerűsítsék a helyi termékeket, szolgáltatásokat.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A nagyszámú látogatót vonzó rendezvények, fesztiválok kiváló alkalmat biztosítanak a helyi termékek és szolgáltatások megismertetéséhez, hozzájárulnak a marketingtevékenység erősítéséhez. A térség lakosságán és a térségbe látogatókon kívül azok a viszontértékesítők, piaci szereplők is közvetlenül találkozhatnak ezekkel a termékekkel, szolgáltatásokkal, akik a későbbiekben együttműködéseket tudnak kialakítani a helyi termelőkkel, szolgáltatókkal, bővítve ezáltal a helyi gazdasági kapcsolatokat. A rendezvények hozzájárulnak a tradicionális értékek, a hagyományőrzés népszerűsítéséhez, nagy valószínűséggel további szereplési lehetőséget teremtve a fellépő civil szervezeteknek, amelyek számára bevétel is generálódik.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés révén olyan, elsősorban a térség centrumtelepülésein lebonyolításra kerülő rendezvényeket, fesztiválokat kívánunk támogatni, amelyek nagyobb célközönséget vonzanak, kedvező feltételekkel biztosítanak kitelepülési és bemutatkozási lehetőséget a megfelelő minőségű produktumot előállító helyi termelőknek, szolgáltatásoknak. A megrendezésre kerülő eseményt kellő mértékben népszerűsítik a térségi piaci szereplők között, illetve a média különböző fórumain, hogy minél jobban elősegítsék a rendezvényen megjelenő szolgáltatók, termelők kapcsolatépítési lehetőségeit.

A rendezvényen túlsúlyban vannak a térség értékeire, adottságaira fókuszáló, hagyományőrző, tradicionális értékeket közvetítő produkciók, de olyan populárisabb programelemek is beépítésre kerülnek, amely nagyobb látogatottságot biztosítanak az eseménynek, ezáltal hozzájárul a helyi termékek, szolgáltatások minél szélesebb körben való népszerűsítéséhez.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A tervezett intézkedés a fejlesztendő térség helyi adottságaira, értékeire, a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére törekszik, így elsősorban a VP 3. és 6. számú prioritásához köthető. A fentebb részletezett alapelveken megszervezésre kerülő rendezvények hozzájárulnak a helyi élelmiszerlánc szervezéséhez, a vidéki gazdaság fejlődéséhez azáltal, hogy a helyi termelők számára bemutatkozási lehetőséget biztosítanak és a viszontértékesítő piaci szereplőkkel való kapcsolatépítést segítik elő. A rendezvényekre kilátogatók minőségi helyi termékekkel, szolgáltatásokkal találkozhatnak, amely tény elősegíti a helyi termékkör széles körben való népszerűsítését és tudatformáló hatással is bír, ösztönözve a helyi lakosságot a közvetlen környezetében elérhető termékek vásárlására, szolgáltatások igénybevételére.

A rendezvények másik fő célkitűzése a hagyományőrzés és a térség értékeinek népszerűsítése, amelybe beleértendőek a régió összes vallási felekezetének és nemzetiségének tradicionális értékei. A hagyományőrző, a régióban élő etnikumok értékeinek lehetőleg minél szélesebb spektrumát felvonultató rendezvények elősegítik a társadalmi befogadást azáltal, hogy az egyes népcsoportok megismerhetik egymás hagyományait, tradícióit. Jelen intézkedés speciálisan a helyi termékekhez, szolgáltatásokhoz és értékekhez köthető, más programokkal átfedést nem mutat, így lehatárolás képzése nem releváns.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, az illetékességi területen székhellyel rendelkező civil szervezetei és bejegyzett egyházi szervezetei.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projektgazda külön programtervben mutatja be, hogy a rendezvényen fellépő előadók többségében az illetékességi területen működő hagyományőrző szervezetek, biztosítva ezáltal a helyi tradíciók, értékek megjelenését a rendezvényen
- előzetesen szándéknyilatkozatokat köt helyi termelőkkel és szolgáltatókkal a rendezvényen való kitelepülésről
- törekszik arra, hogy a helyi termelők és szolgáltatók lehetőség szerint ingyenesen mutathassák be produktumaikat a rendezvényen (ingyenes kitelepülés biztosítása)
- részletesen bemutatja, hogy a rendezvényt milyen média fórumokon kívánja népszerűsíteni
- előzetesen szándéknyilatkozatot köt viszontértékesítőkkal, piaci szereplőkkel a rendezvényen való megjelenésről
- vállalja, hogy az esemény időpontja meghatározásában illeszkedik egy területi rendezvéynaptár kialakításához

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

65 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

20 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

10 db önkormányzat, 8 db civil szervezet, 2 db egyház

2. Helyi identitástudatot erősítő, a térség tradicionális értékeihez kötődő táborok támogatása

Specifikus cél (ok):

2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk egyik fontos céljának tekinti, hogy az illetékességi területünkön élő lakosság identitástudata erősödjön, ismerjék meg, a siklói régió és az Ormánság páratlan értékeit, a gazdag természeti-, néprajzi-, kulturális-, történelmi-, építészeti örökséget. Jelen intézkedés elsősorban a térség fiatalabb célközönségét célozza meg, az óvodás- és iskoláskorú gyermekek körében kívánja népszerűsíteni a nevesített értékeket, hozzájárulva a helyi tradíciókhoz való kötődéshez, erősítve a helyben maradási szándékot. A tervezés során beérkezett projektötletekben is igény mutatkozik a tudatformáló és identitástudatot fókuszba állító intézkedésekre, legfőbb kezdeményezettként a hátrányos helyzetű fiatalokat megjelölve, akik megfelelő kötődés és jó példák nélkül nehezebben illeszkednek be, szocializációjuk nem megfelelő.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A hagyományőrző és tudatformáló táborokat megcélzó intézkedés már a jellegéből fakadóan hozzájárul a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetéséhez. A táborozásban kedvezményezett, elsősorban fiatalok célközönség közvetlenül ismerheti meg a népi mesterségeket, a hagyományőrző fellépők által és a különböző előadók révén találkozhat a térség szerteágazó értékeivel a népzene át a történelmi, néprajzi hagyatékkal, kulturális örökséggel. Az intézkedés törekszik arra is, hogy a gyermekek körében a sportolást, mint az egészséges életmód egyik alappilléret is népszerűsítse, elsősorban szintén a hagyományőrzés fogalmába tartozó aktív kapcsolódási lehetőségek segítségével, mint pl. az íjászat, lovaglás. A táborban lehetőséget kívánunk teremteni helyi termelők, kézművesek számára is a kitelepülésre, ami által a fiatalok

megismerkedhetnek a helyi termékekkel. További programelemként tervezzük az egészségmegőrzés és az egészséges táplálkozás fontosságát hangsúlyozó előadások tartását.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés a helyi identitástudat erősítését és a tradíciók megismertetését megcélzó, akcióterületen belül végrehajtott, napközis vagy bentlakásos rendszerű táborokat kívánja támogatni. A kedvezményezett települések körében elsőbbséget élveznek a bemutatni kívánt értékek közvetlen környezetében elhelyezkedő projekthelyszínek, hogy a táborozók közvetlenül érintkezhessenek a táji-, történelmi-, néprajzi-, kulturális hagyatékkal. Előnyben részesítjük azokat a projekteket, amelyek döntő többségében a hátrányos helyzetű óvodás- és iskoláskorú fiatalok számára szerveznek táborot. A programelemek összeállítása során törekedni kell arra, hogy azok lehetőség szerint a térség sokszínű értékeinek minél nagyobb szeletét mutassák be, döntő többségében hagyományőrző előadók, fellépők, oktatók által. Fontos, hogy a tábor helyszínén elérhetőek legyenek a helyi – főként élelmiszer és kézműves jellegű- termékek.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy legfőbb célközönségként a hátrányos helyzetű települések, falvak fiatalkorú lakosságát célozza meg, törekedve a megfelelő szocializálódás elősegítésére, a helyi identitástudat erősítésére és így a társadalmi befogadás gyorsítására. A hagyományok és értékek ismerete, a jó példák bemutatása (gondolva elsősorban a projektnak helyszínt adó településről elszármazó prominens személyiségek tervezett előadásaira) elengedhetetlen a fiatalok tudatformálása, megfelelő társadalmi szocializálódása szempontjából. Az intézkedés lehetőséget teremt a régió összes nemzetisége vagy vallási felekezete számára, hogy tradícióikat megőrizhessék, továbbörökíthessék, egymással megismertethessék, tovább erősítve a társadalmi tolerancia és befogadás tendenciáját. Az akcióterületen nagyszámú roma népesség található, amelynek beilleszkedése nehézkes, megítélésük kedvezőtlen. A tervezett intézkedés kiemelten kívánja támogatni a roma hagyományokat bemutató, illetve a romák társadalmi beilleszkedését elősegítő programelemekkel operáló táborokat. Jelen intézkedés speciálisan a siklói régió és az Ormánság kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékeit bemutató projekteket kíván támogatni, más programokkal átfedést nem mutat, így lehatárolás képzése nem releváns.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, az illetékességi területen székhellyel rendelkező civil szervezetek és bejegyzett egyházi szervezetei.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A táboroztatás szempontjából kedvezményezettek az illetékességi területen élő, döntően hátrányos helyzetű gyermekek köréből kerül ki
- a programelemek elsősorban a hagyományőrzést, a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását, az egészséges életmódot és sportolást népszerűsítik
- a táborozás időtartama minimum 5, maximum 12 nap
- a táboroztatás céljából releváns foglalkozások legalább napi 6 órában zajlanak
- előzetesen szándéknyilatkozatokat köt helyi termelőkkel és szolgáltatókkal a rendezvényen való kitelepülésről
- helyi termelők, kézművesek számára ingyenes kitelepülési lehetőséget biztosít

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

12 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 2 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

5 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

2 db önkormányzat, 2 db civil szervezet, 1 db egyház

3. Hagyományőrző civil szervezetek működésének és a tevékenységük megismertetését szolgáló fejlesztések támogatása; eszközfejlesztés civil szervezetek tevékenységének növeléséhez – helyi érték alapú kulturális, hagyományőrző, sport tevékenységek segítésére.**Specifikus cél (ok):**

2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

Az illetékességi területünkön aktív civilszervezeti tevékenység zajlik, a különböző, főként a hagyományőrzést, a kultúra ápolását, a sportolás népszerűsítését felkaroló egyesületek száma gyarapodást mutat. A 2007-2013-as ciklusban jelentős előrelépés történt, egyre több egyesület az alaptevékenysége mellett (TEÁOR 9499- Mns egyéb közösségi, társadalmi tevékenység) bejegyeztette az előadó művészeti tevékenységet is (TEÁOR 9001), így legalizáltan, számlaképesen tudnak fellépéseket, szerepléseket vállalni. Ez a tény abból a szempontból fontos, hogy a térségben megszervezésre kerülő és az akciócsoport által is támogatott turisztikai jellegű fesztiválokon, egyéb rendezvényeken szervezett keretek között tudnak előadó művészeti tevékenységet nyújtani, számukra bevétel generálódik. Ahhoz, hogy az elsősorban hagyományőrző egyesületek megfelelő színvonalú produkciót nyújthassanak, a szereplésekből származó bevételek mellett további forrásokra van szükségük. A hagyományőrző egyesületek által használt korhű öltözékek, eszközök költségigényesek.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Illetékességi területünk civil szervezetei –főként a régió kulturális sokszínűségéből adódóan- rendkívül változatos képet mutatnak, lényegében minden, a térségben jelenlévő nemzetiség rendelkezik színvonalas produkciót nyújtó hagyományőrző szervezettel. Emellett a siklósi vár történelmi hagyományaira épülve a katonai jellegű hagyományőrző, lovas egyesületek is szép számmal megtalálhatóak. Ezek a szerveződések a legalkalmasabbak arra, hogy a kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékeket, a hagyományőrző tevékenységet továbbörökítsék, megismertessék a térség lakosságával, az ide érkező turistákkal, az előadó művészeti tevékenység által bővítsék a régió rendezvényeinek programkínálatát, emeljék azok színvonalát. A tömegsporthoz kapcsolódó egyesületek tevékenysége által széles körben népszerűsíthető az egészséges életmód, javulás érhető el az életkörülmények tekintetében, amely tevékenység elősegítése érdekében szintén indokolt forrást biztosítanunk.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés az akcióterületünkön bejegyzett és működő, a térség kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékeinek ápolását és a tömegsport, az egészséges életmód népszerűsítését végző civil szervezetek támogatását célozza meg. Támogatható az egyesületek eszközbeszerzése, a megfelelő színvonalú előadói művészeti és egyesületi tevékenység, szolgáltatási képesség érdekében. Az eszközbeszerzés mellett marketing jellegű fejlesztések (önálló honlap létrehozása, bővítése, fellépésekhez kapcsolódó szóróanyagok, prospektusok) is támogathatóak.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés legfőbb célkitűzése speciális, de érintőlegesen a VP 6. számú prioritáshoz kapcsolódik azáltal, hogy a fejlesztendő régió minden nemzetiségei számára –beleértve a területünkön nagyszámban jelenlévő roma népességet- lehetőséget nyújt a hagyományőrző, kulturális tevékenység ápolásához, értékeiknek, tradícióinak megőrzéséhez, megismertetéséhez, az egészséges életmódra törekvéshez és életkörülmények javításához. Az intézkedés tehát elősegíti a különböző népcsoportok közötti békés együttélést, a társadalmi tolerancia és befogadás tendenciáját, a nemzetiségek és a hátrányos helyzetű lakosság identitástudatának erősödését, egymás értékeinek kölcsönös tiszteletét. Az intézkedés lehatárolása más programoktól nem releváns, mert a

támogatandó cél speciálisan az illetékességi terület értékeinek ápolásához kapcsolódik, a támogatás a területileg itt bejegyzett és működő szervezetek számára érhető el. A kedvezményezett szervezetek –egyedi „LEADER-szerű” elemként- a hálózati tagság vállalása révén aktív együttműködésre kötelezettek az akciócsoporttal, szolgáltatásaiknak a www.videkunkkincsei.hu webes adatbázisban való megjelentetése által.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi területen bejegyzett és működő kulturális, hagyományőrző és tömegsport jellegű tevékenységet végző civil szervezetek.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A támogatást igénylő civil szervezet alapszabályában vagy alapító okiratában szerepelnie kell az intézkedés szempontjából releváns valamely célnak
- projektgazda vállalja az akciócsoporttal való együttműködést, csatlakozik annak információs hálózatához, szolgáltatásait regisztrálja a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- projektgazda együttműködési szándéknyilatkozatban vállalja, hogy felkérés esetén –díjazás ellenében- részt vesz az akciócsoport által szervezett hagyományőrző rendezvényeken, aktív szerepet vállal a térségben más szervezet által megszervezésre kerülő, turisztikai jellegű és hagyományőrző rendezvényeken

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

90 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

25 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

25 db civil szervezet

4. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek bemutatását célzó fejlesztések, ezekhez kapcsolódóan turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely kialakítása, bővítése)

Specifikus cél (ok):

2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk illetékességi területén a kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékek nagyszámban fellelhetők, ugyanakkor ismertségük és turisztikai szempontból való hasznosításuk mozaikszerű képet mutat. A látogatók többsége többnyire csak az olyan frekvenciált helyszíneket ismeri, mint a siklói vár vagy a máriagyúdi templom és zarándokhely, a központi településektől távolabb eső térségben lévőket kevésbé vagy egyáltalán nem. A turisztikai szolgáltatók részéről is komoly igény mutatkozik arra, hogy az egyes programcsomagok összeállításakor újdonságokat ajánlhassanak a turistáknak, olyan megtekinthető, meglátogatható objektumokat, ami színesíti a kínálatot, így a célközönség is bővíthető. Elsősorban az ormánsági régióban találhatóak olyan helyszínek (pl. az egyedülálló festett kazettás, református templomok, a Dráva holtágai és horgásztavai), amikben jelentős turisztikai potenciál rejlik, de kihasználtságuk szegényes. A 2007-2013-as ciklusban a vidéki örökség megőrzése és a LEADER jogcím lehetőségeit kihasználva sok előremutató fejlesztés érintette ezeket az objektumokat, de további forrás biztosítása indokolt, hogy térségünk egészét behálózzák a turisztikai szempontból értéket képviselő emlékhelyek, templomok,

természeti látnivalók, azok megfelelő felújítása megtörténjen. A látogatottság növelését elősegíti, ha ezen értékek közvetlen környezetében szálláshelyek is kialakításra kerülnek, amely által a látogatók több időt tudnak eltölteni a helyszíneken, illetve nem kell nagy távolságot megtenni a szálláshely és az objektumok között. Ebből következően indokolt alacsony kategóriás, az árszínvonalból következően a szerényebb anyagi lehetőségekkel bírók számára is igénybe vehető szálláshelyek létrehozása, bővítése, amelyek azonban csak a bemutatni kívánt értékhez kapcsolódóan, annak helyszínén alakíthatóak ki.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés az illetékességi területünk kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értékeit kívánja megőrizni, növelni azok ismertségét, látogatottságát, marketingjét, hozzájárulva ahhoz, hogy turisztikai hasznosításuk révén bevételt generáljanak az üzemeltetőknek. A jövőbeni projektek által az eddig „fehér foltnak” tekinthető tájegységek helyszínei is megnyílhatnak az ide látogatók előtt, szolgáltatásuk színvonala emelkedni fog, amely az itt töltött vendégéjszakák számában és a helyi gazdaság növekedésének szempontjából (fogyasztás bővülése) is pozitív előrelépést fog eredményezni.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatható kulturális-, táji- néprajzi-, történelmi- és vallási értéket (vonzerőt) gyűjteményes módon bemutató helyszín értékmentő felújítása, vagy létrehozása, ismeretterjesztő leírással történő megjelenítése, vendégek fogadására alkalmassá tétele, alacsony kategóriás közösségi szálláshelyi fejlesztése. Támogatható továbbá táji- természeti-, történelmi szempontból elismert érték hely, élőhely (vonzerő) felújítása, létrehozása és a helyre vonatkozó ismeretterjesztő-ismertető leírással történő megjelenítése, vagy turisztikai útvonal kialakítása, a látogató vendégek fogadására alkalmassá tétele (alacsony kategóriás közösségi szálláshelyi fejlesztése.)

A fejlesztéssel látogatók fogadására alkalmas helyszín jön létre, melyen a hivatkozott érték bemutatását önálló fejlesztési elem valósítja meg. Támogatható tevékenységek: építés, eszközbeszerzés, tradicionális eszközbeszerzés, és marketing tevékenység.

A látogatható helyszínek, objektumok elérhetővé válnak az akciócsoport által üzemeltetett, külön a helyi termékek, szolgáltatások számára létrehozott honlapon (www.vedekunkkincsei.hu), megkönnyítve azok látogatottságának növelését, népszerűsítését.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy elősegíti az illetékességi területen fellelhető, kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetését, felújítását. Az intézkedéshez kapcsolódó, turisztikai jellegű fejlesztés révén a bemutatni kívánt helyszínek üzemeltetőinek bevétel generálódik, hozzájárulva a vidéki gazdaság fejlődéséhez. Az eddig kevésbé ismert objektumok turisztikai hasznosulása, a vendégéjszakák számának növekedése pozitív hatással van a kapcsolódó szolgáltatások kihasználtságára, a helyi termékek iránt való kereslet növekedésében. Az intézkedés lehetőséget nyújt a térségben élő összes nemzetiség számára, hogy tradícióikat, értékeiket bemutató helyszíneket alakítsanak ki, széles körben megismertethessék azokat, így erősödik a társadalmi befogadás, a békés együttélés tendenciája.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a települési önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak, Önálló jogi személyiséggel rendelkező önkormányzati társulások.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektgazda vállalja, hogy a bemutatni kívánt értékek népszerűsítése terén együttműködik az akciócsoporttal, aktív szerepet vállal az információs hálózat bővítésében
- projektgazda hozzájárul, hogy a fejlesztéssel érintett objektum szerepeljen a www.vedekunkkincsei.hu adatbázisban, a szükséges adatokat az akciócsoport rendelkezésére bocsátja
- előnyben részesül a turisztikai magterületektől távolabb eső, kevésbé ismert helyszínek felújítását, kialakítását, bemutatását célzó fejlesztés

- alacsony kategóriás szálláshely kizárólag a bemutatni kívánt helyszínhez, értékhez kapcsolódóan, annak helyszínén alakítható ki
- Beruházás abban az esetben támogatható, ha ahhoz ismeretterjesztő, információs leírás megjelenítését szolgáló fejlesztési tételt megvalósít
- Beruházás abban az esetben támogatható, ha az ügyfél az objektum népszerűsítése érdekében marketing költséget is elszámol
- projektgazda vállalja, hogy útvonal kialakítása esetén településen belüli és települések közti, legalább 3 különböző építészeti-, kulturális-, néprajzi, vallási, táji- természeti-, történelmi értékhely (vonzerő) turisztikai látványossággá járható útvonalon történő összekötése történik

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

100 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

25 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

12 db önkormányzat, 10 db civil szervezet, 3 db egyház

5. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek, ismeretek összegyűjtésének, archiválásának, megismertetésének támogatása

Specifikus cél (ok):

2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományőrzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

Az Akcióterület kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékeinek gyűjtése, összefogása és menedzselése hiányterület, ugyanakkor fenntartható módon gazdasági haszonvételre alkalmas a turizmuson és a kulturális iparon keresztül nemcsak a fejlettebb, hanem a hátrányos helyzetű mikrotérségekben is. Az intézkedés támogatja a helyi értékek összegyűjtéséhez, fenntartásához, mások számára történő megismertetéséhez szükséges, nyilvánosan elérhető tudástár kialakítását.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatható a helyi értékek archiválását biztosító, vagy a helyi értékek hasznosítását segítő, legalább mikrokörzeti ismertségű vagy kihatású értékhez kapcsolódó kéziratok, közösségi akciók, tudományos munkák elkészítésének, és vagy megismertetésükhöz kapcsolódó képzések, marketing költségek támogatására. Támogatható tevékenységek: eszközbeszerzés, tanulmánykészítés, képzés előkészítése és megvalósítása, térségen belüli tanulmányút megvalósítása és marketing tevékenység.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a Vidékfejlesztési Program 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a helyi adottságokra épülő újszerű, innovatív gazdaságfejlesztés alapjait rakja le. Ösztönzi a szférák közötti együttműködések, piaci kapcsolatok bővítését és a speciálisan helyi értékek iránt megnövekvő kereslet révén munkahelyek teremtésére is ösztönöz. A szegénység csökkentésére gyakorolt gazdasági hatás mellett az intézkedésnek közösségi, helyi identitáserősítő hatása is van.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai települési önkormányzatok, nemzetiségi önkormányzatok, non-profit szervezetek, egyházak

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- tanulmány, kézirat készítésére legfeljebb 100.000 Ft számolható el

- Képzési költség nemre projektenként legfeljebb 1.000.000 Ft számolható el fajlagos egységeköltség alapon
- képzés előkészítésére és megvalósítására, valamint marketingre vonatkozó költség csak tanulmánykészítéshez kapcsolódóan számolható el
- térségi tanulmányút címén projektenként legfeljebb 1.000.000 Ft számolható el fajlagos egységeköltség alapon
- A közösségi nyilvánosság biztosítása érdekében a pályázó vállalja a HACS által működtetett információs hálózati tagságot.

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

25 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 3 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

10 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

3 db önkormányzat, 4 db civil szervezet, 3 db egyház

6. Helyi termékek előállításának és marketingjének támogatása; helyi termék előállítás segítése feldolgozottági szint emelésével (kistermelői, üzemi termék előállítás támogatása)

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

A 2007-2013-as időszakban bővülés figyelhető meg a helyi termékek körének vonatkozásában. A térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és. élelmiszer jellegű termékek iránt növekvő igény mutatkozik, így indokolt további támogatási források biztosítása az előállítás ösztönzése érdekében. Helyi termék alatt a térségre jellemző, speciális, ún. „prémium” terméket értjük, amelynek pontos meghatározása az intézkedés 4. pontjában történik.

A területi végjegyet és a boltsarkok, piacterek kialakítását megcélzó intézkedéssel összefüggésben jelen intézkedés lehetőséget kíván biztosítani a helyi termék előállításhoz kapcsolódó marketing jellegű tevékenységek támogatásához is, hogy a termékek piaci lehetőségei bővüljenek, hozzájáruljunk azok széles körben való megismertetéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó marketingtevékenység révén az intézkedés elősegíti a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A termelési kapacitás bővítése és a minőségi termékek támogatása által a térség speciális, helyi termékei számára külső piaci lehetőségek is megnyílnak, ami további bevételt generál a termelők (őstermelő, egyéni vállalkozás, mikro-, kis- és középvállalkozások) számára.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermék-ből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termék előállítását, amely termékek előállítása során a feldolgozási folyamat befejező eleme a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén történik. Az intézkedés vonatkozásában kézműves terméknek minősül az

emberi erővel és kézi vagy kisipari szerszámokkal, természetes eredetű alapanyagokon végzett forma átalakító tevékenységgel létrehozott termék.

Támogatás vehető igénybe helyi termékek előállítására és hozzáadott értéket növelő sajátos terméké történő feldolgozására, vagy helyi kézműves, kisipari termék előállításához és/vagy helyi termékek piacra jutását szolgáló kereskedelmi-, reklám célokat szolgáló tevékenységekhez építési, gép-, eszközbeszerzési, és marketing tevékenységek elszámolására. Támogatás nyújtható tevékenységét kezdő, vagy meglévő bővítését, átalakítását végző ügyfél számára egyaránt.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és. élelmiszer jellegű termékek előállításának támogatásával hozzájárul a Rövid Ellátási Lánc (REL) szervezéséhez, ösztönöz a helyben megtermelt élelmiszerek fogyasztására, termékek vásárlására. A térségben található kistermelők, kézművesek számára támogatást biztosít a termék előállítás elindításához, illetve termelési kapacitásbővítést tesz lehetővé, ezzel erősíti a helyi gazdaságot, bevételt generál a piaci szereplők számára. A gazdasági jellegű intézkedés segítségével új munkahelyek hozhatóak létre, ami hozzájárul a szegénység csökkentéséhez.

A lehatárolást más intézkedésektől az biztosítja, hogy jelen intézkedés a 852/2004/EK rendelet 2. cikk 1) o) pontjának megfelelő, „feldolgozott termék”-ek előállítását támogatja.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a mikro-, kis- és középvállalkozások, egyéni vállalkozók, természetes személyek, 6000 EUME alatti mezőgazdasági őstermelők, önálló tevékenységet végző magánszemélyek

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektgazda vállalja, hogy az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg csatlakozik az akciócsoport által létrehozott információs hálózathoz, termékével megjelenik a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- projektgazda vállalja, hogy a termékek, szolgáltatások népszerűsítése terén együttműködik az akciócsoporttal, aktív szerepet vállal az információs hálózat bővítésében
- projektgazda vállalja az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg a Helyi Akciócsoport által létrehozott vagy támogatása által létrejött területi védjegy alkalmazását amennyiben az rendelkezésre áll

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

250 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

60 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

25 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

5 db mikro-, kis és középvállalkozás, 5 db természetes személy, 5 db önálló tevékenységet végző magánszemély, 5 db egyéni vállalkozó, 5 db őstermelő

7. Helyi termékek népszerűsítését, piacra jutását segítő boltsarkok létrehozásának támogatása; piacterek, helyi termék boltok kialakításának támogatása

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

A 2007-2013-as időszakban - a LEADER IV. tengelyt tekintve - a helyi termékek előállítását megcélzó volt a legnépszerűbb gazdaságfejlesztési intézkedésünk. Főként kistermelők, kézművesek számára 2011-ben 1 milliós támogatást biztosítottunk a termelés megkezdéséhez, növeléséhez, majd 2013-ban a támogatási keretet projektenként már 35 millió forintra emeltük a fokozott igényekre reagálva. A nagyszámú nyertes projekt hatására jelentős mértékben megnövekedett a helyi termékkör, megteremtve az alapot, hogy a helyi termékek meghatározó részét képezhessék a térség gazdaságának. Helyi termék alatt a térségre jellemző, speciális, ún. „prémium” terméket értjük, amelynek pontos meghatározása az intézkedés 4. pontjában történik.

LEADER akciócsoportunk eltökélt szándéka, hogy a helyi termékek számára minél szélesebb körű értékesítési lehetőségeket teremtsen, így a helyi termékek, szolgáltatások részére kialakítandó védjeggyel, azok megismertetését szolgáló rendezvények, fesztiválok intézkedéssel összhangban támogatni kívánjuk helyi termék boltok, boltsarkok és piacterek létrehozását. Az egymással összefüggő intézkedések által nagymértékben növelhető a helyi termékek, szolgáltatások térségi gazdaságban betöltött szerepe. Akciócsoportunk aktív kapcsolatot ápol az illetékességi területünkön kívül működő helyi termékértékesítő helyekkel is (pl. a szentlőrinci Kistermelők Háza), így a régióban megtermelt produktumok megjelenhetnek - a már üzemelő és a jövőben kialakításra kerülő helyi termék boltok, boltsarkok együttműködése eredményeként - a térségen kívül is.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A helyi termékek előállításában komoly gazdasági potenciál rejlik, a termelés és értékesítés növelése hozzájárul a helyi gazdaság erősödéséhez, munkahelyteremtésre ösztönöz. A kapcsolódó marketingtevékenység révén az intézkedés elősegíti a helyi lakosság tudatformálását, a rövid ellátási lánc szervezését, a helyben termelt élelmiszerek népszerűsítését, a fogyasztás növekedését. A helyi termék boltok, boltsarkok és piacterek alkalmasak arra, hogy a helyi termékeket „eljuttassák” a térség lakosságához, a régióba látogatókhoz, ami a termék előállítók számára komoly bevételi forrást eredményezhet, mindemellett hozzájárul a teljes intézkedési terület presztízsének növekedéséhez, amennyiben a termékek egységes arculatot kapnak és megbízható minőséget képviselnek.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatás vehető igénybe egységes arculatú, a Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete tervezési területére jellemző motívumokat hordozó, a minősített helyi termékek elkülönített árusítását biztosító bolt-sarkok vagy a helyi termékek árusítására fókuszáló termék boltok és piacterek kialakítására, önálló bemutató vagy árusító pavilon létrehozására, az árusításhoz szükséges tárgyi eszközök beszerzésére, üzleti tevékenység, valamint kapcsolódó marketing tevékenységre. A támogatott objektumokban olyan, a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermékéből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termékek árusítása történhet, amely termékek előállítása során a feldolgozási folyamat befejező eleme a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén történik. Az intézkedés vonatkozásában kézműves terméknek minősül az emberi erővel és kézi vagy kisipari szerszámokkal, természetes eredetű alapanyagokon végzett forma átalakító tevékenységgel létrehozott termék.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és élelmiszer jellegű termékek értékesítését megvalósító objektumok támogatásával hozzájárul a Rövid Ellátási Lánc (REL) szervezéséhez, ösztönöz a helyben megtermelt élelmiszerek fogyasztására, termékek vásárlására. A térségben található kistermelőket, kézműveseket ösztönzi a termelési kapacitás bővítésére, ezzel erősíti a helyi gazdaságot, bevételt generál a piaci szereplők számára. A gazdasági jellegű intézkedés segítségével új munkahelyek hozhatóak létre, ami hozzájárul a szegénység csökkentéséhez.

A lehatárolást más intézkedésektől az biztosítja, hogy jelen intézkedés speciálisan a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermékéből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termékek –kizárólagos vagy döntő mértékben való- értékesítését megvalósító helyi termék boltokat, boltsarkokat és piactereket támogatja.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a mikro-, kis- és középvállalkozások, egyéni vállalkozók, civil szervezetek, települési önkormányzatok

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektgazda vállalja, hogy az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg csatlakozik az akciócsoport által létrehozott információs hálózathoz, a kialakított termékértékesítő objektummal megjelenik a www.videkunkkincsei.hu weboldalon
- projektgazda vállalja, hogy az árusított termékek népszerűsítése terén együttműködik az akciócsoporttal, aktív szerepet vállal az információs hálózat bővítésében
- projektgazda vállalja, hogy - helyi termék bolt kialakítása esetén kizárólag , boltsarok és piactér kialakítása esetén döntő mértékben- a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermékből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű és kézműves termékeket árusít
- projektgazda üzleti kommunikációjában és marketing tevékenységében népszerűsíti a forgalmazott helyi termékeket, valamint fogyasztásuk és a helyi erőforrások hasznosításának előnyeit

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

45 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

60 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

10 db

10/b. Támogatott projektek száma:

7 db mikro-, kis- és középvállalkozás, 1 db egyéni vállalkozó, 1 db civil szervezetek, 1db települési önkormányzat

8. A térségi gazdasági hálózatosodás elősegítése, integrációk, szakmai, beszállítói láncok létrehozásának támogatása; logisztikai központi telephely kialakítás – helyi termékek begyűjtésére, manipulálására, átmeneti tárolására

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk illetékességi területén a gazdasági termelő folyamatok egyedi üzemi tevékenységekben történnek, jellemző az alacsony feldolgozottsági szint elérése. A gazdasági résztvevők fejlesztési motiváltsága alacsony, termelési folyamatokat szervező piacvezérelt vagy önkéntes szerveződések nincsenek. Az agráriumban jellemző az ágazati nemzetgazdasági piaci trendekhez igazodó alapanyag tömegtermelés, a könnyűiparban az eseti megrendelésre termelés. E hatások alapján alacsony a térség mezőgazdasági és ipari foglalkoztatottsága. E mellett a jó pozíciót jelentő idegenforgalom kapacitás kihasználtsága 30-50% közti, melynek növeléséhez belső tartalékot jelent a desztinációvá szerveződés. A helyi gazdaságban ez két területen releváns: idegenforgalmi magterületeken kívüli szolgáltatók és szolgáltatásban vonható helyszínek integrálása a magterülethez; másrészt a vendéglátásban működő étkeztetési vállalkozások beszerzési-ellátási együttműködése helyi beszállítókkal.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés az illetékességi területünk periférikus részein elhelyezkedő turisztikai szolgáltatókat bevonja a térség hasznosítási rendszerébe, számukra a magterületet kedvezményező ágazati előnyöket elérhetővé teszi. Hozzájárul a periférikus értékesítési aktivitás növekedéséhez. A

szolgáltatási helyszínek bevonásával hozzájárul a valós desztinálódás folyamatához. A vendég ételmisszerellátás tervezhető volumene erejéig piaci részesedést szerez helyi termelők részére, melynek eleme a beszállítói garanciák biztosítása is. E mellett a félkész konyhai alapanyagok pozícionálása megtörténik, melyre feldolgozó kapacitásfejlesztés épülhet.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Támogatható a térség idegenforgalmi bevételeinek növeléséhez hozzájáruló, a turisztikai attrakciók és látnivalók hasznosulását segítő vállalkozások vagy fenntartók üzleti tartalmú együttműködései. Ennek során támogatásra kerülhetnek a szerződött partnerek közös céljait szolgáló, partnereket kedvezményező kísértékű infrastrukturális és arculati elemek (irányító rendszer, táblák, kártyarendszer), minősítő rendszer; közös érdekeket kiszolgáló telephely és üzemi fejlesztés (logisztikai központ, másodlagos feldolgozó, tárolótér); termék- és/vagy szolgáltatás megjelenés (marketing elemek, applikáció).

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy elősegíti az illetékességi terület periférikus részein az idegenforgalomhoz és a vendéglátás beszállítói rendszeréhez kapcsolódás révén a jövedelemszerzést, kiterjeszti az idegenforgalmi ágazat hatását e területekre, hozzájárul a helyi értékek hasznosítása révén azok megőrzéséhez. Részben hasonlít a VP rövid ellátási lánc tematikus alprogram céljaihoz, attól eltérően a piacot jelentő szegmens üzleti konzorciumaként szerveződik, másodlagos feldolgozási folyamatra irányul. Részben hasonlít a TOP agrárlogisztikai központ céljaihoz, attól eltérően nem önkormányzati ügyfelet preferál. Kiegészítő jellege a VP, TOP és GINOP fejlesztéseivel a közvetlen helyi gazdasági érdeket megtestesítő, a partnerek közti együttműködésen alapuló tervezési-, termelési- és marketing koordináció megvalósulása. Az intézkedés lehetőséget nyújt az eltérő szervezeti formájú és gazdasági profilú partnerek egymást erősítő tevékenységére.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a fejlesztési programra szerződéses jogviszonyt létesítő gazdálkodó szervezetek és természetes személyek (mikro-, kis- és középvállalkozás, egyéni vállalkozó, önálló tevékenységet végző magánszemély), civil szervezetek partnerségével létrehozott non-profit szervezet, vagy non-profit vezető partner.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- a projektben legalább 3 független partner összehangolja önálló tevékenységét konzorciumi megállapodásban rögzített, a térség idegenforgalmi hasznosulásában releváns tevékenység érdekében. A partnerek minimálisan egy azonos attrakció vagy termék idegenforgalmi hasznosítása érdekében tevékenységet végzők.
- projekt együttműködésben részt vevők vállalják, hogy a tevékenységük által érintett termék vagy szolgáltatás népszerűsítése terén együttműködnek az akciócsoporttal, aktív szerepet vállalnak az információs hálózat bővítésében
- projektgazda hozzájárul, hogy a tevékenysége által érintett termék vagy szolgáltatás szerepeljen a www.videunkkincsei.hu adatbázisban, a szükséges adatokat az akciócsoport rendelkezésére bocsátja

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

50 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

60 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

6 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

6 db szerződéses jogviszonyt létesítő gazdálkodó szervezet és természetes személy (mikro-, kis- és középvállalkozás, egyéni vállalkozó, önálló tevékenységet végző magánszemély, civil és nonprofit szervezetek)

9. Helyi termékek és szolgáltatások számára védjegy kialakítása

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete LEADER HACS illetékességi területén fellelhető helyi termékeket előállító személyek és szervezetek szerveződése alacsony színvonalon áll, termékeik értékesítését nehezíti a szükséges marketing arculat, az egyes produktumokhoz kapcsolódó, minőséget biztosító feltételrendszer hiánya. Az egységes marketing arculatot és minőségi feltételrendszert megtestesítő területi védjegy kialakítására igény mutatkozik, ugyanakkor annak megvalósítására az érintett térségi partnerek által még nem került sor. A jövőben kidolgozandó területi védjegy és az ahhoz kapcsolódó információs hálózati tagság a később nyíló pályázati lehetőségek minél teljeskörűbb kihasználását is elősegíti, mivel a területi védjegyet alkalmazó partnerek csakis minőségi termékekkel lehetnek részei a rendszernek, amely minőségi termékekre a piac részéről is nagyobb igény mutatkozhat és a növekvő igények kiszolgálása újabb fejlesztési igényeket generálhat.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A területi védjegy által lefedett termékkör garancia a minőségi produktumokra, amely az értékesítési csatornákat, lehetőségeket is szélesíteni fogja, ezáltal hozzájárul a helyi gazdaságfejlesztéshez. A növekvő piaci igények által a termelők is nagyobb termelési kapacitásra lesznek ösztönözve, így az intézkedés új munkahelyek létrehozását fogja eredményezni. Az egységes arculati forma segíti a régió termékeinek népszerűsítését, amely a nagyobb volumenű előállítással vegyítve a külső, térségen kívüli piacok felé is nyitást eredményezhet.

A védjegy a helyi lakosság számára is könnyen azonosíthatóvá teszi a helyi termékeket. Amennyiben a minőségi kritériumok megfelelően kerülnek meghatározásra, nagymértékben megnövekszik a bizalom a helyi termékek iránt, ezzel egyfajta tudatformálás is megvalósul, aminek a lényege, hogy a térségben élők a közvetlen környezetükben elérhető prémium és tömegtermékeket részesítsék előnyben a hasonló jellegű, külső piacokról származó produktumokkal szemben. Csak a minőségi termékek alkalmasak arra, hogy a régióban megszervezésre kerülő, főként turisztikai jellegű rendezvényeken általuk promotálni és népszerűsíteni lehessen a térséget a nagyszámban ide érkező turisták körében is. Az intézkedés az akciócsoport területén elérhető helyi termékek és szolgáltatások vonatkozó helyi védjegy rendszer kidolgozását kívánja támogatni. Előnyben részesülnek a hasonló jellegű tevékenységben tapasztalattal rendelkező projektgazdák. A kialakításra kerülő minősítési rendszernek tükröznie kell a térség jellemzőit és hagyományait, amelynek kidolgozásához, a megfelelő információk begyűjtéséhez az akciócsoport is segítséget nyújt. Biztosítani kell a területi védjeggyel megtámogatott helyi termékek és szolgáltatások megfelelő promotálását és a hozzá kapcsolódó marketingtevékenységet. A védjegyet létrehozó projektgazda a későbbiekben együttműködik az akciócsoporttal azáltal, hogy elősegíti a védjeggyel ellátott termékeket előállítók csatlakozását az egyesületünk által megszervezett információs hálózathoz. A termékek és szolgáltatások elérhetővé válnak az akciócsoport által üzemeltetett, külön a helyi termékek, szolgáltatások számára létrehozott honlapon (www.videkunkkincsei.hu), megkönnyítve azok értékesítését, népszerűsítését. Együttműködik az akciócsoporttal annak érdekében, hogy a helyi termelők, szolgáltatók produktumaikkal megjelenjenek a térségben megszervezésre kerülő rendezvényeken, turisztikai fesztiválokon.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

A támogatás igényelhető a térség egésze vagy jelentős területi kiterjedésére érvényes behatárolt terület speciális termékei és vagy szolgáltatásai piaci értékesítési lehetőségeit segítő, piaci vetélytársaktól a térségre jellemző megkülönböztetést biztosító védjegy kialakításához megalapozó tanulmány készítéséhez, az ebben megfogalmazott sajátosságok objektív meghatározását szolgáló kritériumrendszer és ezt alkalmazó vizsgálati eljárás és értékelési szempontrendszer kidolgozásához (minősítő rendszer eljárásrendi dokumentuma elkészítése), a védjegy népszerűsítéshez és nyilvánosságát biztosító marketing költségekhez, önálló honlap létrehozásának költségéhez.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy az egységes arculatú minőségi termékek támogatásával segíti az élelmiszerlánc vagy rövid ellátási lánc (REL) szervezését, ösztönzi az együttműködések, piaci kapcsolatok bővítését és a helyi termékek, szolgáltatások iránt megnövekvő kereslet révén munkahelyek teremtésére is ösztönöz. A védjegy elsősorban kistermelők, kézművesek produktumaihoz kapcsolódik, így kiegészíti a hasonló jellegű, nagyüzemi előállítású termékek támogatását elérni kívánó projekteket. A lehatárolás más intézkedésektől biztosított, mivel a védjegy kizárólag az akciócsoport illetékességi területein elérhető termékekre, szolgáltatásokra vonatkozik. „Leader szerű elemként” további lehatároló tényező a kötelezően előírt információs hálózati tagság. Az információs hálózat egy folyamatosan frissülő adatbázis, mely a helyi gazdasági kapcsolatok erősítése érdekében a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén fellelhető termékek és szolgáltatások kínálatát összehozza a keresleti oldallal.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a civil szervezetek

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A területi védjegynek legalább a későbbi pályázati kiírásban számszerűsített helyi termelő és szolgáltató produktumát kell lefednie
- előnyben részesül az intézkedés szempontjából releváns gyakorlati tapasztalattal rendelkező, a térség gazdasági adottságait, jellemzőit kielégítő módon ismerő projektgazda
- projektgazda vállalja, hogy a termékek, szolgáltatások népszerűsítése terén együttműködik az akciócsoporttal, aktív szerepet vállal az információs hálózat bővítésében
- a kidolgozásra kerülő minősítési rendszer megfelelő színvonalú és figyelembe veszi a térség gazdasági adottságait, jellemzőit, termelési hagyományait
- projektgazda vállalja, hogy a fenntartási időszakban működteti a védjegy nyilvántartási rendszerét, legalább évente egy alkalommal a védjegyjogosultak jogosultságát ellenőrzi, évente legalább egy alkalommal új nyilvántartába vételi lehetőséget biztosít
- projektgazda vállalja, hogy a védjegy üzemeltetési jogát legkésőbb a fenntartási időszak végén díjmentesen a HACS számára átadja, a védjegy használatára ezt követően kizárólag a HACS jogosult

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokkált forrás:

5 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. II. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

1 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

1 db civil szervezet

10. Hagyományos termelési módokat és a tradicionális, térségre jellemző, gazdasági funkcióval rendelkező népi építészeti értékek megőrzését szolgáló bemutató gazdaságok kialakítása, ehhez kapcsolódóan helyi termékek és szolgáltatások előállításának és turisztikai jellegű beruházások támogatása (alacsony kategóriás szálláshely kialakítása, bővítése)

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományörzés népszerűsítése
4. A fenntartható tájhasználat, tradicionális és újszerű, innovatív, a megújuló energiára alapozott termelési módok és gazdálkodás ösztönzése

Indoklás, alátámasztás:

Illetékességi területünkön a kulturális, történelmi, vallási, táji értékek mellett nagyszámban találhatóak a tradicionális népi, paraszti építészetet megtestesítő objektumok. A térség etnikai sokszínűségéből következően ezek az építészeti emlékek rendkívül változatos képet mutatnak, a magyar parasztságra jellemző építkezési módok mellett jelen vannak a sváb, horvát, szerb, roma nemzetiségek sajátos architektúrái is. Intézkedésünk célja, hogy ezek, a főként gazdasági funkciót betöltő épületek megmaradjanak az utókor számára. Az ún. „Bemutató gazdaság” az épületek értékmentése mellett felkarolja a gazdasági tradíciókat, a hagyományos termelési és előállítási módok megőrzését és azok gyakorlati alkalmazása mellett a helyi termék előállítását. Az alacsony kategóriás szálláshely (kulcsosház) intézkedésen belüli kapcsolódása lehetőséget biztosít, hogy a látogatók közvetlen közlelől ismerkedhessenek meg ezekkel az emlékekkel, tradíciókkal, illetve termékekkel.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A Bemutató gazdaság intézkedésre épülő pályázati kiírás kötelezően előírja majd legalább egyféle helyi termék előállítását az érintett gazdaságon belül, így növekszik a helyi termékkör, az értékesíthető produktum és a szálláshely szolgáltatás a projektgazda számára bevételt generál, ezáltal erősödik a helyi gazdaság. A tradicionális építészeti emlékek felújításával az intézkedés hozzájárul a térségi tradíciók, értékek megőrzéséhez. Ösztönzőleg hat a fenntartható tájhasználat alkalmazására, népszerűsíti a hagyományos termelési és gazdálkodási módokat.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés támogatja a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén fellelhető, a hagyományos paraszti építkezéshez köthető építészeti, elsősorban gazdasági funkciót ellátó épületek felújítását, ezáltal megőrzését az utókor számára. Az épület felújítás mellett lehetőség van olyan új épületek kialakítására is, amelyek megjelenésükben a paraszti építkezés hagyományait viszik tovább, arculatukban korhű módon beilleszkednek az autentikus épületek közé. Támogatható a bemutató gazdaság területén belül kialakított alacsony kategóriás szálláshely a látogatottság növelése érdekében.

Az intézkedés támogatja legalább egyféle, a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén megtermelt alaptermékből előállított feldolgozott, élelmiszer jellegű vagy kézműves termék előállítását, amely termékek előállítása során a feldolgozási folyamat befejező eleme a LEADER Helyi Akciócsoport illetékességi területén történik. Az intézkedés vonatkozásában kézműves terméknek minősül az emberi erővel és kézi vagy kisipari szerszámokkal, természetes eredetű alapanyagokon végzett forma átalakító tevékenységgel létrehozott termék.

Összességében az intézkedés támogatja legalább egyféle helyi termék előállítását és az azzal összefüggő termelési-, termék előállítási-, néprajzi hagyaték megőrzését szolgáló tradicionális eszköz, eljárás vagy építmény felújítását, látogató vendégek fogadására alkalmassá tételét alacsony kategóriás szálláshely kialakítása révén. Támogatható az ezekhez tartozó építési, gép- és eszközbeszerzési, és marketing tevékenység.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 3. és 6. számú prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a speciális, a térségre jellemző alapanyagokból, újszerű vagy tradicionális gazdálkodási módok alkalmazásával készült, helyi kézműves és élelmiszer jellegű termékek előállításának támogatásával hozzájárul a Rövid Ellátási Lánc (REL) szervezéséhez, ösztönöz a helyben megtermelt élelmiszerek fogyasztására, termékek

vásárlására. A térségben található kistermelők, kézművesek számára támogatást biztosít a termék előállítás elindításához, illetve termelési kapacitásbővítést tesz lehetővé, ezzel erősíti a helyi gazdaságot, bevételt generál a piaci szereplők számára. A gazdasági jellegű intézkedés segítségével új munkahelyek hozhatóak létre, ami hozzájárul a szegénység csökkentéséhez. A szálláshelyek bővítésével növelhető a vendégéjszakák száma, növelhető a turisztikai ágazat részesedése. A térségben élő nemzetiségek építészeti tradícióinak megőrzése segíti az egyes etnikumok értékmentését, egymás hagyományainak kölcsönös megismertetését, amely által gyorsítható a társadalmi befogadás, a békés együttélés tendenciája.

A lehatárolást más intézkedésektől az biztosítja, hogy jelen intézkedés a 852/2004/EK rendelet 2. cikk 1) o) pontjának megfelelő, „feldolgozott termék”-ek előállítását támogatja, az ANEX listában szereplő termékek elsődleges feldolgozása nem lehetséges. További lehatároló tényező, hogy kizárólag az illetékességi területen fellelhető építészeti tradíciókhoz, termelési és gazdálkodási módokhoz kapcsolódó fejlesztések támogathatóak, illetve a 4 napraforgós minősítésnél alacsonyabb kategóriás szálláshelyek (kulcsosház).

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a mikro-, kis- és középvállalkozások, egyéni vállalkozók, természetes személyek, önálló tevékenységet végző magánszemélyek, 6000 EUME alatti mezőgazdasági őstermelők

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- projektgazda vállalja, hogy az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg csatlakozik az akciócsoport által létrehozott információs hálózathoz, termékével megjelenik a www.vidékunkkincsei.hu weboldalon
- projektgazda vállalja, hogy a termékek, szolgáltatások népszerűsítése terén együttműködik az akciócsoporttal, aktív szerepet vállal az információs hálózat bővítésében
- projektgazda vállalja az utolsó kifizetési kérelem benyújtásával egyidejűleg Helyi Akciócsoport támogatásával létrehozott vagy a HACs által működtetett területi védjegy alkalmazását amennyiben az rendelkezésre áll
- projektgazda vállalja legalább egy féle helyi termék, élelmiszertermék esetében a 852/2004/EK rendelet 2. cikk 1) o) pontjának megfelelő „feldolgozott termék” előállítását

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás:

40 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

60 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 20 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

5 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

1 db mikro-, kis és középvállalkozás, 1 db természetes személy, 1 db önálló tevékenységet végző magánszemély, 1 db egyéni vállalkozó, 1 db őstermelő

11. Megújuló energiahordozók előállításának és piaci értékesítésének támogatása

Specifikus cél (ok):

4. A fenntartható tájhasználat, tradicionális és újszerű, innovatív, a megújuló energiára alapozott termelési módok és gazdálkodás ösztönzése

Indoklás, alátámasztás:

Az intézkedés hozzájárul a növényi eredetű biomasszától eltérő helyi természeti erőforrások felhasználására irányuló megújuló energia előállítás és hasznosítás üzemi fejlesztéséhez. A helyi termékek és megújuló energiaformák választékának és mennyiségének, piacra jutásának segítéséhez, termelés-szervezést, előállítást segítő hálózatok kialakításához, gazdálkodási és életforma

tradíciókhoz való kötődés erősítéséhez. A megújuló energiaforrások növelésére Dél-Baranya a számottevő környezetvédelmi és klímavédelmi hasznok mellett, mint a gazdasági fejlődés egyik kitörési pontjára is tekint.

Az Intézkedés a Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program 5. számú prioritásához / Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása/ kapcsolódik. Ezen belül az 1. Intézkedés releváns. Hálózatra termelő, nem épülethez kötött megújuló energiaforrás alapú zöldáram-termelés elősegítése. Az intézkedés által elvárt eredmény a megújuló energiaforrások termelésének növelése és a nagyobb mértékű hálózatra történő integrálásuk megteremtése. A megújuló energiaforrások fokozott alkalmazásának köszönhetően csökken az ország szén-dioxid kibocsátása, energiaimport-függősége és a környezetterhelése, mérséklődnek a felhasználók energiaköltségei, valamint bővül a vidéki foglalkoztatás.

Az intézkedés nem LEADER forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

12. A szegénységgel sújtott közösségek életkörülményeit, fiataljai belső elvárásait – motivációit érintő, szférák közötti együttműködésen alapuló lokális programok lebonyolítása

Specifikus cél (ok):

5. Életkörülmény és életmód változtatással az újratermelődő szegénység ellen, belső elvárások–motivációk formálása a fiatal korosztályban

Indoklás, alátámasztás:

A HFS helyzetfeltárásában kifejtésre került, hogy az akcióterületen belüli centrum és periféria viszony döntően befolyásolja helyi lakosság életminőségét, kilátásait. A statisztikai adatok esetenként többszörös eltérést mutatnak a hátrányosabb helyzetű települési körök kárára. Az Akciócsoport területén a lakosság etnikai és korosztályi összetétele heterogén. Széttagolt kulturális és működési trend alakult ki, amelynek jegyei nem segítik a kitörést a jelenlegi helyzetből, a fejlődés kerékkötői. Elsődlegesen az önkormányzatok tesznek folyamatos erőfeszítéseket a lakosság megtartásáért, a problémák orvoslásáért, a leszakadás, gettósodás megállításáért fejlesztéseik révén. Társaik ebben a munkában jellemzően szolgálatok, civil szervezetek, egyház és kisebb mértékben a helyi vállalkozók.

A tradicionális közösségi működések a szűkebb szomszédságra korlátozódnak. A felnövekvő generációk az anyagi viszonyaik okán távolodnak a helyi értékektől, nem ismerik fel a helyben boldogulás lehetőségét. A közösségek nem tartják számon a helyi értékeket, így azokat nem is védik. Tapasztalható a romák és képzetlen emberek kirekesztődése, periférikus pozíciója.

Támogatandó a lokális társadalmi összefogás, fórumok, akciók kialakítása a problémák megoldásáért. Generációk és kultúrák közötti hídépítés helyi, térségi rendezvények, kulturális programok keretében. Szomszédolási akciók indítása az utcában, településen belül és a tágabb, mikrotérségi környezetben. A kedvezményezések motorja a non-profit, önkormányzati szféra is lehet. A következő években a helyi lakosság „együttélési tere” kiszélesedik. A generációk közelednek egymáshoz, értékke válik az idősek tudása. A helyi értékek feltárása projektötleteket generál. A roma lakosság értékeinek feltárása (kézműves, mezőgazdasági és iparos termékek, gyógynövény- és gombaismeret) segíti a piacra termelést, vállalkozói kedvet generál, csökkenti a társadalmi előítéleteket, ezzel együtt a kirekesztődést. Közösségi moderátor szakmailag segíti a fenntarthatóságot.

Az intézkedés az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programhoz 1.6 intézkedéséhez /Tartós szegénységben élők, romák felzárkóztatásának, periférikus élethelyzetek felszámolásának segítése/, valamint az 1.7 / Az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörése/ intézkedéshez kapcsolódik. A települések helyi esélyegyenlőségi programjai megvalósulásához hozzájárul helyi felzárkóztatást szolgáló tudás bővítésével, kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörésével (pl. fiatalok helyben tartásával, helyi tudástőke növelésével).

Az intézkedés nem LEADER forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

13. szociális hozzáállás fejlesztése, társadalmi együttélés ismereteinek bővítése, befogadás segítése családsegítés bevonásával, vályogépítészeti tudásátadás házmentő programhoz

Specifikus cél (ok):

5. Életkörülmény és életmód változtatással az újratermelődő szegénység ellen, belső elvárások–motivációk formálása a fiatal korosztályban

Indoklás, alátámasztás:

Az akcióterület lakónépességének 40%-a él 4 városi rangú településen (Siklós, Harkány, Villány Sellye), ezeken belül is legjelentősebb Siklós (9.500 fő, 20%). E településeken nagyobb a gazdasági aktivitás, az idegenforgalmi és a borászati ágazatokban gazdasági befektetések is működnek. A periférikus települések központoktól való távolságának növekedésével arányosan romlik a népesség általános gazdasági helyzete. A családsegítő szolgálatok és a katasztrófavédelem információi szerint a lakosság települési szintű összetétele általában nem homogén, a jól prosperáló településeken is jelen van a szegénység. A szociális intézmények és a hatóság látókörébe került családok lakáskörülményei általában rosszak, a családok jövedelmi viszonyai nem teszik lehetővé az általában szükséges karbantartási munkákat sem. Jellemző a régi építésű lakóház, melyekhez még régebbi gazdasági épületek tartoznak. Sok esetben általános építőanyag a vályog. Építész-szakmai vélemények szerint a vályog jó műszaki paraméterekkel rendelkezik, e családok esetében elfogadható a rossz műszaki állapot feljavítása a kritikus építészeti elemek szakszerű javításával.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A térség szegényedő népessége életkörülményei javításához megfelelő segítséget a jövedelmi viszonyaik javulása szükséges. Az intézkedés az elvárható öngondoskodás keretében, közösségi együttműködés során nyújt támogatást. Az intézkedés megvalósításában a pályázó partner által bevont szociális szolgálati mentorálás segítségével csoport alakul ki, mely a támogatással megvalósuló képzés keretében a vályog építőanyagok felhasználásához kap ismereteket. Ennek felhasználásával és a katasztrófavédelem tevékenységéhez kapcsolódó önkéntes mentőcsoportok közreműködésével a mentorált és a képzésben részt vettek a saját öngondoskodásuk keretében elvárható javító munkálatokat saját ingatlanukon elvégzik.

Az intézkedés hatására a térség több településén reprezentatív módon elindulnak a leromlott lakások és gazdasági épületek állapotjavításai, ezzel jó gyakorlatok jönnek létre. A támogatott civil szervezet, a családsegítő szolgálat és a hátrányos helyzetű családok közti közösségi kapcsolatok erősödnek.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés révén ágazatok közti partnerség jön létre. Ennek működése jelöli ki a támogatott képzésbe bevont természetes személyek körét. A támogatás a megfelelő szakmai tartalmú ellenőrzött (publikált) építészeti ismeretanyag képzésbe vontak sajátosságaihoz történő adaptációját, OKJ nélküli 40 órás képzés oktatóit, képzésbe vontak ellátási és utazási költségeit, a gyakorlati munkavégzéshez rendelkezésre tartott szakmailag indokolt kisgépek és kézi eszközök beszerzését, oktatási helyszínek bérleti díját támogatja.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A tervezett intézkedés a hasonló tartalmú EFOP támogatásoktól a rendelkezésre bocsátott eszközök közösségi használati lehetőségében tér el.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi területen székhellyel rendelkező civil szervezetek.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projektgazda együttműködési megállapodással rendelkezik a térség valamelyik családsegítő szolgálatával, ennek keretében legalább 5 település bevonható lakossága számára hajlandó a képzést lefolytatni, a megszerzett eszközök célra történő használatát a települések területén 3 évre vállalja.
- Képzési költségek önállóan nem számolhatóak el
- Képzési költség nemre projektenként legfeljebb 2.000.000 Ft számolható el fajlagos egységek költség alapon ($1000 \text{ Ft} \times 40 \text{ óra} \times 50 \text{ fő} = 2.000.000 \text{ Ft}$)
- képzési anyag adaptációja önállóan nem számolható el
- képzési anyag adaptációjára legfeljebb 100.000 Ft számolható el
- bérleti díjakra a projekt költségvetés legfeljebb 10 %-a fordítható

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokalált forrás:

15 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

5 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

5 db civil szervezet

14. Szabadtéri-közterületi közösségi használatot nyújtó zöldterületi-parkfejlesztés – rekreációs lakóterületi fejlesztések

Specifikus cél (ok):

5. Életkörülmény és életmód változtatással az újratermelődő szegénység ellen, belső elvárások–motivációk formálása a fiatal korosztályban

Indoklás, alátámasztás:

Az akcióterület lakónépességének 40%-a él 4 városi rangú településen (Siklós, Harkány, Villány Sellye), ezeken belül is legjelentősebb Siklós (9.500 fő, 20%). Az idegenforgalmi tevékenység alapvetően Villány, Harkány és Siklós településekre koncentrálódik, az ide érkezők részére tudja elsődlegesen látnivalóit a térség többi települése. A belső közlekedési lehetőségek sajátosságai miatt a periférikus települések elérése időigényes.

A periférikus települések központoktól való távolságának növekedésével arányosan romlik a népesség közszolgáltatásokhoz való hozzáférése.

A két körülmény együtthatása alapján a térség társadalmi-gazdasági kétpólusú sajátossága mellett markáns különbséget láttató kétarcúság is előáll. Ez a körülmény nagyban rontja a térségi turisztikai desztináció létrejöttét, az idegenforgalom presztízse alacsony értékű a periférikus településeken. Ugyanakkor a 2007-2013-as ciklus eredményei is hozzájárulnak a külső helyszínek idegenforgalmi tevékenységhez illeszkedő attrakció-fejlődéséhez.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

A térség összehangolt, a periférikus településekre is kiterjedő idegenforgalmi fejlődése érdekében szükséges javítani a települések közterületi látványképén, alkalmassá kell tenni azokat a vendégváró hangulat közvetítésére. Ez általános javulást eredményez, növeli a lakosság kötődését településéhez, motivációt ad az általános életszempont javításához. A periférikus települések lakosságában a térség átlagánál jobban reprezentált a közmunkában foglalkoztatottak aránya, rosszabbak a gazdasági mutatók. Az intézkedésben tervezett közterületi rekreációs terek szabad elérhetősége javítja a települések fiatalabb, de idősebb lakossága közösségi szabadidős tevékenységeit, ugyanakkor a településekre érkező látogatók időtöltését, a látogatás élményét növeli.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedés révén olyan, elsősorban a térség idegenforgalmi hasznosulásához hozzájárulni képes településen végrehajtott fejlesztéshez ad támogatást, mely közterületen felnőttek rekreációs igényeit is kielégíteni képes, szabad használatú kültéri eszközparkot, a megközelítésükhöz és használatukhoz szükséges építmenyi elemeket, térbútorokat tartalmaz. Kulturális színtérek kialakulásának segítése növeli a fejlesztés komplexitását.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

A tervezett intézkedés a fejlesztendő térség helyi adottságaira, értékeire, a helyi termékek és szolgáltatások népszerűsítésére törekszik, így elsősorban a VP 3. és 6. számú prioritásához köthető. A VP -6-7.4.1.1-16, A vidéki térségek kisméretű infrastruktúrájának és alapvető szolgáltatásainak fejlesztésére kiírásra kerülő felhívástól eltérően nem intézményi fejlesztéshez kapcsolódó rekreációs térfejlesztésre irányul.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai az illetékességi terület települési önkormányzatai, nemzetiségi önkormányzatai, önkormányzati társulásai, az illetékességi területen székhellyel rendelkező civil szervezetei és bejegyzett egyházi szervezetei.

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projektgazda a település idegenforgalmi szempontból releváns attrakciós helyszíneit leltározza, ezek hiányában a fejlesztés nem támogatható
- gyermek játszótéri elemek legfeljebb a projekt összes költségvetésének 25%-ig támogathatóak
- felnőtt játszótéri elemek legfeljebb a projekt összes költségvetésének 60 %-ig támogathatóak
- térbútorok önállóan nem támogathatóak
- zöldterületi fejlesztés (parkosítás) önállóan nem támogatható
- kizárólag kulturális tevékenységet szolgáló fejlesztés nem támogatható

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás:

20 millió forint

8/b. Támogatás aránya:

100 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 5 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. II. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

20 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

10 db önkormányzat, 8 db civil szervezet, 2 db egyház

15. Helyi termék előállításban vagy idegenforgalomban hasznosuló (helyi sajátosságokat segítő), azok eredményességét segítő tevékenységek ösztönzése

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

Akciócsoportunk egyik fontos céljának tekinti, hogy az illetékességi területünkön kitörési potenciállal rendelkező gazdasági ágazat, az idegenforgalom jövedelmezőségét, gazdasági szétterülését minél jobban segítse. Az idegenforgalom a meglévő állapotok alapján, gazdasági teljesítményén csak korlátozottan tud növekedni (marketing akciók vendégszám növelő eredményei), szükséges emelkednie a külső, vendégek kiszolgálásához kapcsolódó feltételrendszer teljesítőképességének is. Ez a vendégek fogadását biztosító magterületekről elérhető szolgáltatói helyszínek kínálatának bővülésével, változatosabbá válásával, a vendégközpontokba bejuttatható, környezetben előállított fogyasztási és élvezeti cikkek kínálatának bővítésével érhető el. Egyrészt növelni szükséges a vendégek költségét realizálni képes termékek és szolgáltatások körét, másrészt növelni szükséges az ellátásba bevonható helyi partnerek számát.

Az intézkedés hozzájárulása a nevesített átfogó és specifikus célokhoz:

Az intézkedés során létrejövő fejlesztésekkel meglévő szolgáltatások színvonala emelkedik, új tevékenységek létrehozásával új szolgáltatási formák vagy helyi áruk jönnek létre. Az intézkedés nem specifikálódik kifejezetten helyi értékek hasznosításához, így kommersz vagy tömegtermék típusú is lehet. Prémium jellegű termék és szolgáltatási bővítéssel a térség turisztikai brandjéhez is hozzájárulunk, a tömeg típusú outputok esetében a helyi előállítás révén a gazdasági adicionalitás, a helyi gazdasági kapcsolata erősödik. Összességében egyrészt a vendégek helyben költési lehetősége növekszik, másrészt a helyi gazdaság részesedése növekszik.

A támogatható tevékenység területek meghatározása:

Az intézkedéstámogatást nyújt olyan mikro és kisvállalkozás keretében működő gazdasági tevékenység létrehozására vagy fejlesztésére, mely közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik az Akcióterület idegenforgalmi tevékenységének növekedéséhez, vagy idegenforgalmi tevékenységben vagy vendégellátásban hasznosítható. Az intézkedés támogat szolgáltatási és áru-előállító eszközbeszerzéshez kötött telephelyi fejlesztéseket. Előnyben részesítjük azokat a fejlesztéseket, melyek térségi turisztikai irányelvek teljesüléséhez járulnak hozzá, vagy idegenforgalmi tevékenységet folytató partnerek ajánlásával / szándéknyilatkozatával rendelkeznek.

Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés a VP 6. prioritásához kapcsolódik azáltal, hogy a gazdaságilag elmaradott térségben helyi kisvállalkozások bővülését segíti, melyek nem rendelkeznek belépési feltételekkel a GINOP fejlesztési lehetőségei felé (4.3 kizárt tevékenységeken kívüli tevékenységek). A legnagyobb támogatási méret nem lehet több 10 millió Ft-nál, a települési kör minden településre kiterjed, beleértve a GINOP szvz településeit is.

A VP mezőgazdasági termékek értéknövelésére irányuló támogatás a mezőgazdasági alapanyagok elsődleges feldolgozására irányul. Az itt tervezett intézkedés a termékkör másodlagos feldolgozására irányul, illetőleg helyi felhasználásra történő integrált termelés esetén, amennyiben az elsődleges feldolgozás közvetlen konyhai fogyasztásra alkalmas terméket hoz létre, a támogatás 60%-ig kaphat támogatást.

Jogosultak köre:

A támogatás jogosultjai a mikro-, kis- és középvállalkozások, egyéni vállalkozók, természetes személyek, önálló tevékenységet végző magánszemélyek, 6000 EUME alatti mezőgazdasági őstermelők

Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projektgazda a település idegenforgalmi szempontból releváns attrakciós helyszíneit leltározza, ezek hiányában a fejlesztés nem támogatható

8/a. Az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás:

100 millió

8/b. Támogatás aránya:

60 %

8/c. Projektméret korlátai:

Támogatás minimum 200 000 forint, maximum 10 millió forint

9. Megvalósítás tervezett időintervalluma:

2017. I. félév-2020. II. félév

10/a. Támogatott projektek száma:

20 db

10/b. A támogatott kedvezményezettek száma:

10 db mikro-, kis- és középvállalkozás, 3 db egyéni vállalkozó, 1 db természetes személy, 3 db önálló tevékenységet végző magánszemély, 3 db mezőgazdasági őstermelő

16. Horvát – magyar határon átnyúló együttműködések erősítése a Dráva medencében

Specifikus cél (ok):

2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

Horvátország a LEADER program megvalósítását később kezdhette el, a kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a magyar gyakorlati tapasztalatokra. A Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete HACS a területileg legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést tervez kiépíteni. A tapasztalatcserén túl fontos a partnerek vidékfejlesztési stratégiáinak összehangolása a sinergiák feltárása érdekében. A területi egymasmelletti lehetőség a fejlesztési elképzelések egymásra építésére. Projektszintű együttműködés realizálódhat mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen. A jövőbeni együttműködést folytatva a cél, hogy a két akciócsoport - a két szomszédos

régió - mintaprojektjei, helyi értékei, termékei és szolgáltatásai együttesen érvényesüljenek a határ mindkét oldalán.

Támogatandóak a helyi vagy regionális szinten kezdeményezett projektek. Ezen projektek célja a tapasztalatcsere, mely során meghatározzák az egyes kiemelt témákban bevált gyakorlatokat és a megvalósításukhoz új eszközöket és megközelítéseket alakítanak ki. Ebben a kategóriában a projektek megvalósulhatnak az Interreg IIIC-ben megismert „egyedi projekt”, „hálózat” és „regionális keretművelet” jelleggel.

Az intézkedés az Interregionális Együttműködési Programból (INTERREG IVC) finanszírozható, mely célja, hogy növelje a regionális fejlesztési politikák hatékonyságát, és, hogy a régióközi együttműködésen keresztül hozzájáruljon az innováció, a tudás alapú gazdaság, a környezetvédelem és kockázat-megelőzés területén Európa gazdasági modernizációjához és növekvő versenyképességéhez.

Az intézkedés nem LEADER forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

17. Térségek közötti, helyi termékekre épülő együttműködések életre hívása, partnerségen alapuló közös projektek megvalósítása.

Specifikus cél (ok):

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése
2. A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása
3. A kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek összegyűjtésének, megőrzésének elősegítése, a hagyományörzés népszerűsítése

Indoklás, alátámasztás:

A szomszédos vidékfejlesztési közösségek területén, közös adottságokra épülve, párhuzamosan zajlanak olyan helyi termékeket, szolgáltatásokat szervező, menedzselő tevékenységek, melyek összehangolása minden résztvevőnek pozitív hozadékot jelentene. Kapcsolható, térségeken átívelő célterületek lehetnek a

- turisztikai útvonalakban (kerékpáros, lovas, zarándok, túra) való egységes megjelenés,
- a turisztikai magterületeken a helyi termékek, szolgáltatások piacra vitele,
- a centrum – periféria közötti életminőség csökkentése a helyi jövedelemszerzési lehetőségek bővítésével.

Az intézkedés célja a fenti közvetlen együttműködési lehetőségek partner térségekkel való kibővítésének előmozdítása, az érintettek számára hasznos gazdálkodási, szervezési vagy egyéb együttműködési modellek megismerése, meghonosítása és elterjesztése. Az összehangolt térségek közötti folyamatok egyrészt javítják a beavatkozások hatékonyságát, másrészt léptéküknél fogva hozzájárulnak az érdekérvényesítő képesség erősítéséhez. Például a magas minőséget képviselő helyi termékek közösségi fogyasztásban való nagyobb részesedéséhez szükség van egy kritikus tömeg eléréséhez, továbbá elengedhetetlen a folyamatos ellátás biztosítása. A térségek közötti együttműködéssel új megoldások ösztönzését érhetjük el a vidéki térségek problémái és fejlesztési lehetőségei összefüggésében. Az intézkedés hozzájárul a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciáinak fejlesztéséhez. Új, innovatív tudásanyag jelenik meg az együttműködésben résztvevő vidéki térségekben. Az intézkedés olyan együttműködések támogat, melyek nem csak elvi, hanem gyakorlati tevékenységek megvalósításával járulnak hozzá a közösen megfogalmazott területi célok megvalósulásához és fenntartható, valamint mérhető kimeneti indikátorokat produkálnak. A projektek eredményeiből minden résztvevő partnernek részesülnie kell.

Az intézkedés nem LEADER forrásból kerül finanszírozásra, így a 4-től 10-ig pontok kidolgozása nem releváns.

8.2 Együttműködések

Együttműködés leírása:

Horvátország uniós csatlakozásával déli szomszédunknál is kezdetét vette a LEADER program, megalakultak a helyi akciócsoportok. A kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a gyakorlati tapasztalatokra, így a területileg hozzánk legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést kezdtünk kiépíteni. Általunk szervezett nemzetközi rendezvény keretei között mutatkozott be partnereinknek a horvát akciócsoport, illetve egyfajta közös fejlesztési stratégia is készülőben van, ahol a két szomszédos régió esetleg összehangolhatja, ésszerűen egymásra építheti fejlesztési elképzeléseit.

A HACS szakmai partnerként részt vett külső partnerek megbízásából a horvátországi Baranja LAG-gal közös stratégia kimunkálásában, több partnertárgyalást folytattunk le a következő időszakban megnyitható projektszintű együttműködés érdekében mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen. A jövőbeni együttműködést folytatva a cél, hogy a két akciócsoport a közös pontokat tekintve összhangba hozza fejlesztési elképzeléseit, nemzetközi rendezvény keretein belül tapasztalatcserét folytasson le, a két szomszédos régió mintaprojektjeit, helyi termékeit és szolgáltatásait, illetve hagyományőrző szervezeteit bemutassa.

Specifikus cél:

Az együttműködés szempontjából releváns specifikus cél:

1. Helyi termékekre és szolgáltatásokra épülő gazdaságfejlesztés, az értékesítési lehetőségek megteremtése, egységes arculati forma kialakítása és marketingtevékenység ösztönzése

Indoklás, alátámasztás:

A horvátországi akciócsoporttal való együttműködést a területi közelség, a két régió azonos gazdasági adottságai, lehetőségei és történelmi hagyományai indokolják. Mindkét fél részéről komoly igény mutatkozik arra, hogy elsősorban a turisztikai tevékenységek tekintetében összehangolják fejlesztéseiket, egymás attrakcióit kölcsönösen népszerűsítsék, megkeressék a közös gazdasági kapcsolódási pontokat és az ezeken alapuló projektek generálásában a következő uniós ciklust átívelően együttműködjenek. A két térség amúgy is élénk gazdasági kapcsolatai –ésszerűen és összehangoltan zajló fejlesztések révén- tovább bővíthetőek, hozzájárulva ezzel az idegenforgalom növekedéséhez, a térségi munkamegosztáshoz és az egységes arculati forma kialakításához.

Nem kedvezményezettként, hanem együttműködő partnerként határon átnyúló pályázatban vett részt az egyesület, mely az IPA Program keretében a horvát – magyar kapcsolatok erősítését támogatta. A főkezdményezett a LAG Baranja volt, amely szervezet a határ túloldalán lévő LEADER Helyi Akciócsoportnak felel meg. Az együttes munka eredményeként kidolgozásra került a két térség közös Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája. A Dél-Baranya HACS célja ezekkel a saját projektekkel a térséget átfogó, szervező jellegű kezdeményezések generálása, melyek a sok pontszerű, egyéni fejlesztést összefogják és hálózatba szervezik annak érdekében, hogy dinamikusabbak legyenek a belső társadalmi – gazdasági kapcsolatok, megvalósuljon a HVS-ben felvázolt szolidaritás.

Horvátország uniós csatlakozásával déli szomszédunknál is kezdetét vette a LEADER program, megalakultak a helyi akciócsoportok. A kezdeti stádiumban lévő tervezésből adódóan a horvát partnereknek szükségük van a gyakorlati tapasztalatokra, így a területileg hozzánk legközelebb található „Baranja LAG”-al (LAG – Local Action Group) együttműködést kezdtünk kiépíteni. Általunk szervezett nemzetközi rendezvény keretei között mutatkozott be partnereinknek a horvát akciócsoport, illetve egyfajta közös fejlesztési stratégia is készülőben van, ahol a két szomszédos régió esetleg összehangolhatja, ésszerűen egymásra építheti fejlesztési elképzeléseit.

A HACS szakmai partnerként részt vett külső partnerek megbízásából a horvátországi Baranja LAG-gal közös stratégia kimunkálásában, több partnertárgyalást folytattunk le a következő időszakban megnyitható projektszintű együttműködés érdekében mind térségi turisztikai, mind pedig kulturális-hagyományőrző területen.

Együttműködés leírása:

A Dél Baranya HTE akcióterülete Baranya megye dél-nyugati részét fedi le. Az ország belsejétől szervezett turisztikai vagy általános rekreációs érdekeket szolgáló, különféle jármódokkal járható útvonalak gerincszakaszai térségünket javarészt elkerülik. Ez alól a Dráva határfolyó mentés kijelölt Eurovelo13 kerékpáros, illetőleg a drávai kenu érint bennünket. Akciócsoportunk ugyanakkor bővelkedik olyan látnivalókban, melyeknek érdemi helye van a tervezett útvonalak kialakításában. Területi kapcsolódási lehetőségünk mind a gyalogos, a lovas és a kerékpáros gerincútvonalakhoz is lehetséges.

Specifikus cél:

Az együttműködés szempontjából releváns specifikus cél:

A helyi termékek, szolgáltatások és kulturális-, táji-, néprajzi-, történelmi-, vallási értékek megismertetésére irányuló (beleértve a turisztikai jellegű) fejlesztések és rendezvények támogatása

Indoklás, alátámasztás:

A lovas útvonal-fejlesztés érinti a Mecseket, a kerékpáros nemzetközi útvonal (Eurovelo 13) nyomvonalán valósult meg a „3 folyó” kerékpáros túraútvonal kijelölése, ehhez kapcsolódóan épült ki több lépcsőben a Kémes-Drávaszabolcs-Harkány-Siklós-Villány kerékpárút. Megyei törekvés és a TOP támogatást nyújt a Pécs-Sellye és a Pécs-Vokány-Siklós bekötéshez. A Mecseket a Dráva-síkkal összekötő „másodrendű” kerékpáros és lovas útvonalak kiépítése és az útvonalakhoz szükséges szerviz-szolgáltatási helyszínek és vendégirányítási infrastruktúra kialakítása az útvonalban érintett Akciócsoport térségi együttműködésben valósítható meg leg hatékonyabban. A kialakításra kerülő útvonalak mentén az út- és vendégirányítási infrastruktúra kialakítása szükséges együttműködési projektek keretében. A térség korábbi szállás-szolgáltatói fejlesztései rendelkezésre állnak az útvonalakon beérkező vendégek számára, azok elérése, rajtuk keresztül történő vendég-ellátás az útvonalakról szervezhető hurkok hálózatát hozza létre.

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A helyi akciócsoportot működtető Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy összefogja a térség település-, illetve területfejlesztési kezdeményezéseit, valamint közös projekteket valósítson meg az élhetőbb vidékért. Alapvető céljai kiterjednek a vidéki területeken történő változások támogatására, a gazdálkodási tevékenységek nem mezőgazdasági tevékenységek felé történő diverzifikálására és a nem mezőgazdasági ágazatok fejlesztésére. Tevékenységével hozzájárult a foglalkoztatás elősegítéséhez, a vidéki területeket vonzóbbá tévő beruházások támogatása révén a gazdasági és társadalmi visszaesés és a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordításához.

Az egyesület megfelel a közösségvezérelt helyi fejlesztés Európai Uniói kritériumainak, irányítása a helyi társadalmi-gazdasági érdekek köz- és magánszférabeli képviselőiből álló közgyűlés, elnökség és helyi bírálói bizottság révén történik, amelyekben a döntéshozatali szinten sem a nemzeti szabályokkal összhangban meghatározott hatóságok, sem egyetlen más érdekcsoport nem rendelkezik a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával. A HACS munkacsoportokat nem működtet.

Az egyesületbe bárki korlátozásmentesen beléphet. A tag személyére az egyesület legalább két tagja tehet javaslatot. Az egyesület pártoló tagja lehet az a magyar állampolgárságú természetes vagy jogi személy, aki a szakmai munkájával segíti a HACS tevékenységét. Pártoló és rendes tagok felvételéről az ajánlást követően a közgyűlés egyszerű többséggel dönt. A tagokkal kapcsolatban elvárás az alapszabály betartása, a szervezet céljainak megvalósításában való aktív közreműködés, valamint a tagdíj rendszeres fizetése.

A HFS megvalósítását szolgáló humánerőforrást alapvetően a munkaszervezet biztosítja. Összetétele és kompetenciái megegyeznek a Helyi Vidékfejlesztési Stratégiát megvalósító csoporttal. Minden alkalmazottja felsőfokú végzettséggel bír. 1 fő munkaszervezet vezető: részt vett a 2007-2013-as tervezési időszak HVS tervezésében a létrehozott TKCS vezetőjeként. A program futása időszakában vezette a HVS időszaki felülvizsgálatait. Megelőzően részt vett több önkormányzati területfejlesztési program tervezésében (kistérségi stratégiai tervezés, Pécs Pólus Program), konzorciumi partnerként szerepet vállalt a Pécsi Tudományegyetemmel közös Agroenergetikai Park térségi mintaprojekt kidolgozásában. Társadalmi feladatvállalásban kistelepülési polgármester, személyes érintettségéből adódóan is ismeretekkel bír az önkormányzati projektek generálása és megvalósítása terén. Térségi szemléletű, az intézkedési tervek és pályázati kiírások elkészítésekor alapvető szempontnak a hálózatosodás lehetőségét tekintette. Gyakorlati ismeretekkel rendelkezik a projektfinanszírozás és az elszámolások tekintetében. Vezetői feladatellátásához kapcsolódóan generálta az eltérő szektorok közti kapcsolódásokat, erősítette a civil szervezetek aktivitását. Koordináló munkát végzett szervezetek együttműködésében. Feladatai. Munkaszervezés, irányítás és vezetői kontroll. Kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, az irányítóhatósággal és a szervezet tagságával, partnereivel. Programok tervezése és értékelése. Pályázati tanácsadás, menedzselés. A programkoordináció biztosítása, területi összefüggések vizsgálata, nyomon követés.

1 fő adminisztratív pénzügyi vezető. Személyügyi szervezésben közel két évtizedes tapasztalat. Feladata az egyesület adminisztrációs feladatainak ellátása. Pénzügyi elszámolás összeállítása, elkészítése, alátámasztó dokumentumok gyűjtése. Egyesületi nyilvántartások kialakítása, folyamatos vezetése. Házi pénztár kezelésével kapcsolatos feladatok ellátása. Az egyesület és a program népszerűsítése, kommunikációja, marketing feladatok ellátása. Kiadványok szerkesztése. Egyesületi honlap aktualizálása.

1 fő pályázati referens: első vidékfejlesztési szakmai tapasztalatait az Ormánságfejlesztő Társulás Egyesületnél szerezte 1999-ben, ahol munkaerőpiaci menedzserként foglalkoztatás szervező volt. A Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium által 2001-ben indított vidékfejlesztési menedzseri hálózatban folytatta tevékenységét tanácsadással, projektgenerálással és általános térszervezési feladatok ellátásával. 2007-től helyi vidékfejlesztési irodavezetőként részt vett a vidékfejlesztési közösség – akciócsoport megszervezésében és a működési terület helyi vidékfejlesztési stratégiájának elkészítésében. Ezzel párhuzamosan a Sellyei kistérségben elindult foglalkoztatási paktumnak is projektmenedzsere volt. 2011-től a LEADER helyi akciócsoport munkaszervezetének munkatársaként szerepet vállalt a HVS megvalósításában, ügykezelésben, valamint magának a stratégiának a felülvizsgálatában. Feladata pályázatokkal kapcsolatos ügyintézés (generálás, pályázatírás, elszámolás, monitoring), ügyfelekkel való kapcsolattartás.

1 fő pályázati referens, aki közel egy évtizedes gyakorlattal bír a pályázati ügykezelésben. Feladata továbbá a pályázókkal való kapcsolattartás (segítségnyújtás támogatási és kifizetési kérelmek összeállításában, monitoring adatszolgáltatás koordinálása, általános pályázati tanácsadás), adminisztratív tevékenység (LEADER egyesület rendezvényeinek szervezése, tájékoztató fórumokon előadás tartása, munkavégzéshez szükséges adatbázisok, statisztikák készítése, az egyesület honlapjának és facebook profiljának karbantartása, történelmi és kulturális tekintetben értéket képviselő elemek összegyűjtése az illetékességi területünkhöz tartozó települések vonatkozásában).

A HFS megvalósítás fizikai feltételeinek megvalósítását a HACS munkaszervezet adminisztrációs kapacitásai teszik lehetővé. A munkaszervezet Siklós városában működteti az egyetlen irodáját. Az irodahelyiségek száma 3 db, alapterületük összesen 61 négyzetméter. A szobák az akkreditációs követelményeknek megfelelően mozgás- és tűzérzékelő riasztóval ellátottak, kamerás rendszerű zárt kapus beléptetést tesznek lehetővé. A munkaszervezet archívumot tart fenn az ÚMVP III-as tengelyes első körös nem horizontális intézkedések támogatási kérelmei számára, illetve a IV-es tengely projekt adatlapok számára. A szervezet önálló gépjárművel nem rendelkezik és nem is bérel. A 88 települést felölelő működési területtel való fizikai kapcsolattartást saját használatú személygépjárművekkel oldotta meg a munkaszervezet. Az irodai infrastruktúra részletezése.

- 3 db asztali személyi számítógép monitorral

- 4 db ACER laptop
- 1 db Epson M2000D fekete-fehér lézer - nyomtató
- 2 db Deskjet 2050 HP színes nyomtató
- 2 db Samsung SCX 4521 F fekete-fehér többfunkciós fénymásoló
- 1 db Epson EMPX6 Projector, + ADEO 180*180m állvány
- 1 db A3-as Scanner MUSTER
- 1 db Zebra TLP 2844 etikett nyomtató
- 1 db vezetékes telefonkészülék
- 1 db fax
- 4 db mobil telefonkészülék

8.4. Kommunikációs terv

A Kommunikációs terv alapvető célja, hogy a Helyi Akciócsoport kommunikációs tevékenységéhez megadja a szükséges általános szabályokat és kereteket. A kommunikációs terv feladata továbbá, hogy kijelölje a kommunikációs rendszer kiépítésének irányát, továbbá meghatározza a kommunikációs tevékenység összehangolt működtetésének és folyamatos fejlesztésének kereteit.

Ennek érdekében a Kommunikációs terv rögzíti a kommunikációs célokat és a kapcsolódó alapelveket, leírja a célok eléréséhez szükséges kommunikációs rendszer meglévő elemeit, továbbá rámutat a fejlesztendő pontokra. A kommunikáció célja a Helyi Akciócsoport és a Helyi Fejlesztési Stratégia megismertetése. A célcsoport (érintettek) számára nyújtott előnyök, kapcsolódási lehetőségek feltárása. A megvalósítás során keletkező kockázatok, veszélyek és hátrányok bemutatása. A jó kommunikáció (jól megszerkesztett anyagok, informatív rendezvények) segítik a potenciális kedvezményezetteket, hogy átlássák és megértsék a HFS-t, a pályázati folyamatot és a kiválasztás szempontrendszerét, amely hozzájárul ahhoz, hogy jó minőségű pályázatok szülessenek.

A HACS külső kommunikációjának elsődleges célcsoportját az Akcióterületen lakhellyel, székhellyel vagy telephellyel rendelkező potenciális pályázók (önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozók, őstermelők és kézművesek) jelentik. Közvetett célcsoportot képeznek azok, akik részesülhetnek a megvalósuló projektek eredményeiből, vagy éppen a keresleti oldalt jelentik egy újonnan létrejött kínálati termék, szolgáltatás esetén (a helyi és térségen kívüli lakosság minden korcsoportból, a turizmus lánc szolgáltatói - éttermek, szállásadók, stb.)

A HFS közösségi tervezés és megvalósítás egy olyan nyitott folyamat, amelybe a térségben élő és működő személyek és intézmények szabadon becsatlakozhatnak. Mindennek elengedhetetlen feltétele a **jó kommunikáció**, amely egyrészt világossá teszi a folyamat kereteit és céljait, másrészt mindig naprakészen mutatja a tervezési folyamat éppen aktuális állását, az eddigiekben elért eredményeit valamint a következő várható lépéseket.

Az egyes kommunikációs eszközök más és más célcsoport, érintetti kör számára jelentenek hatékony formát. A potenciális projektgazdák esetében elengedhetetlen a személyes kontaktus, míg a szélesebb nyilvánosság eléréséhez vagy figyelemfelkeltéshez személytelenebb formák is alkalmazhatók. Kommunikációs eszközök.

Internet: folyamatos, naprakész online kommunikáció a www.dbhte.hu és a www.vedekunkkincsei.hu honlapon, valamint a dbhte@gmail.com címen keresztül.

Hirdetőtábla és kiállítótér működtetése a szervezet irodájánál az aktuális írott információk, valamint a helyi élelmiszer - kézműves termékek és szolgáltatások részére.

Helyi média: helyi lapok, helyi TV, rádió.

Képzés és együttműködés: workshopok, tanulmányutak, képzések.

Rendezvények, események helyben és decentralizált helyszíneken.

Prospektusok, brossurák, naptárak, jegyzetömbök az akcióterületről, a HFS-ről és a HACS-ról.

HACS találkozók: elnökségi ülések, közgyűlések, tematikus megbeszélések.

A külső kommunikáció minimum feltétele a potenciális kedvezményezettek hozzáférése a pályázatokkal kapcsolatos dokumentumokhoz és információkhoz, a HFS megvalósításának helyzetével és az elért eredményekkel kapcsolatos tájékoztatáshoz és a HACS-csal kapcsolatos hírekhez. A HACS dokumentumainak őrzési helye 7800 Siklós, Köztársaság tér 8. Személyes kontaktusra az elérhetőségeken meghirdetett munkaidőn belül mód van. A HACS-ot működtető Dél-Baranya Határmenti Települések Egyesülete internetes honlapján is eleget tesz beszámolási, nyilvánossági kötelezettségének. A helyi közösségnek visszacsatolási lehetősége van a HACS elérhetőségein keresztül. Az írott formában tett észrevételek iktatásra kerülnek és döntéshozói szint elé kerülnek.

A kommunikáció megszervezésének felelőse a HACS munkaszervezete, irányítási és felügyeleti jogkörrel a szervezet döntéshozói köre él. A rendelkezésre álló humán erőforrást elsősorban a munkaszervezet alkalmazottai jelentik, de a HACS külső szakértőket és önkénteseket is bevonhat a tevékenységbe a feladat nagyságától és jellegétől függően. A kiválasztott projektgazdák kötelesek lesznek kommunikálni projektjükhöz kötődő arculati elemeket, mellyel hozzájárulnak a HACS és a HFS nyilvánosságához.

A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve három fő egységre tagolódik. Az első rész a HFS előkészítését és kidolgozását foglalja magába. A kommunikáció célja ebben az esetben a lehető legszélesebb társadalmi kör elérése, megszólítása és véleményre bírása. A közösségi alkotó aktivitás életre hívása és szinten tartása folyamatos oda-vissza információáramlásra alapul. A kommunikáció második ütemét a HFS megvalósításának időszaka adja. Ekkor a legfontosabb a pályázati kritériumok és kiválasztási szempontrendszer információinak eljuttatása a potenciális pályázókhoz, illetve tisztázni a nehezen érthető szakmai követelményeket. A harmadik ütemben az elért eredmények, a megvalósult projektek és a HFS indikátorok kifelé történő kommunikálása szükséges annak érdekében, hogy a jó példák elterjedjenek, a keresleti oldal találkozhatson a piacra belépő új termékekkel, szolgáltatásokkal.

A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve a HFS költségvetésén alapul. Ezen belül a HACS működési költségei a teljes forrás 25%-át teszik ki. Az első év speciális, mivel az induló programozási időszak miatt ebben az évben van szükség a legtöbb szervezési jellegű költségfelhasználására, valamint ekkor az animációs tevékenység is intenzívebb. A támogatási időszak lezárása szintén nagyobb kommunikációs kiadással jár, mivel ekkor készülhetnek el olyan nyomdai dokumentumok, amelyek hosszú távon szolgálják az Akcióterület eredményeinek hirdetését. A HACS a Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósítása során szerzett tapasztalatai alapján nem maximalizálja a működési forrásain belül a kommunikációra fordítható költségeket.

8.5. Monitoring és értékelési terv

Kidolgozás alatt

